

9 771335 828003

mesačník o filmovom dianí
(nielen) na Slovensku

www.filmsk.sk

film

sk

06 —

2018 ▶ 2,50 €

rozhovor: Peter Bebjak

téma: Súčasná seriálová tvorba na Slovensku

novinky: Okupácia 1968 recenzia: Lekcia — Psí ostrov — Válek

/ Avengers: Nekonečná vojna — Tom of Finland

SLOVENSKÁ A ČESKÁ KINEMATOGRAFIA V ROKU 2017

V PREDAJI
OD MÁJA 2018

úvodník

— Odvšadiaľ zaznieva, aké úspechy vlani zaznamenala slovenská kinematografia. Vyplýva to aj z dvoch príloh, ktoré nájdete v aktuálnom *Film.sk*, pričom jedna z nich je česká. Tie úspechy sa týkajú nielen, ale najmä návštevnosti domácich filmov, ktorá bola taká vysoká, až sa celkom prirodzene objavili aj konštatovania, že podobná situácia sa tak skoro nezopakuje. A zrazu sa do toho primiešavajú hlasy, ktoré tvrdia, že nielenže nebude tak dobre, ale že bude priam zle. Vážne mienené obavy, ktoré prišli po tom, čo poslanci SaS ohlásili ambíciu upraviť zákon o Audiovizuálnom fonde. Motivovaní podozrením na subvenčný podvod pri filmovom projekte *Generál*, ktorý získal dotáciu z AVF, navrhujú zrušiť podporu vývoja audiovizuálnych diel, viacnásobnú podporu na realizáciu jedného projektu aj podporu projektu z AVF v prípade, ak už získal prostriedky z iných verejných zdrojov. Na novelizačné návrhy už zareagovali vedenia Slovenskej filmovej a televíznej akadémie, Slovenskej asociácie producentov v audiovizii i Asociácie nezávislých producentov. Zhodujú sa na tom, že zamýšľané úpravy zákona by priniesli značne negatívne dôsledky pre tunajšiu filmovú tvorbu a audiovizuálne prostredie.

— Ak sa vrátíme k minulému roku, za jednou z najúspešnejších domácich snímok stojí režisér Peter Bebjak. My sme ho však oslovili na rozhovor nielen pre *Čiaru*, ale hlavne preto, že sľubne pôsobiace projekty chystá. A netýka sa to len filmu, ale aj seriálovej tvorby, s ktorou má bohaté skúsenosti. Jeho meno preto zaznieva aj v *Téme čísla*, ktorá sa venuje práve súčasnej seriálovej tvorbe na Slovensku.

— Čo sa týka aktuálnych slovenských filmov v kinách, tie sa venujú najmä minulosti. V júni sa chystá premiéra medzinárodného poviedkového dokumentu *Okupácia 1968* (rubrika *Novinky*), no a od mája je v distribúcii titul *Válek* režiséra Patrika Lančariča, ktorý v čísle recenzujeme. Mali sme recenzovať aj celovečerný animovaný titul *Parralél*, ale vzhľadom na to, že sa premieta až od 31. mája, do uzávierky júnového vydania *Film.sk* sme to už nestihli. Zhodnotíme ho v letnom dvojčíslu. A v ňom sa treba chtiac-nechtiac vrátiť aj k obavám. ◀

— Daniel Bernát —

film.sk

mesačník o filmovom dianí
(nielen) na Slovensku / 19. ročník

Vydavateľ:

Slovenský filmový ústav

Adresa redakcie:

film.sk / Slovenský filmový ústav

Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava

tel.: 02/57 10 15 25

fax: 02/52 73 32 14

e-mail: filmsk@sfu.sk

Šéfredaktor:

Daniel Bernát

Redakcia:

Zuzana Sotáková

Redakčná rada: Peter Dubecký

[generálny riaditeľ SFÚ]

Rastislav Steranka

[riaditeľ NKC – SFÚ]

Marián Brázda

[vedúci edičného oddelenia SFÚ]

Miroslav Ulman

[odborný referent Audiovizuálneho

informačného centra SFÚ]

Simona Nôtová-Tušerová

[tlačová tajomníčka SFÚ]

Andrea Biskupičová

[vedúca predajne Klapka.sk]

[Štefan Vraštiak]

Jazyková redakcia:

Jaroslav Hochel

Design & grafická úprava: p & j

Tlač: Dolis, s. r. o.

Uzavierka čísla 6/2018: 30. 5. 2018

Snímka na titulnej strane:

Okupácia 1968 (časť Červená ruža)

– Peter Kerekes

Objednávanie Film.sk:

L.K. Perzmanent, Zuzana Žáková

tel.: 02/49 11 12 02,

e-mail: zakova@predplatne.sk

Film.sk vychádza s podporou MK SR.

ISSN 1335 – 8286

Názory redakcie sa nemusia zhodovať

s názormi prispievateľov.

Akkoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov

vrátane údajov v elektronickej podobe len

s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.

© Slovenský filmový ústav

3	<u>myslím si</u>
4 — 6	<u>téma:</u> Súčasná seriálová tvorba na Slovensku
7 — 8	<u>aktuálne:</u> 26. Art Film Fest Košice / 11. Fest Anča
9	<u>Správy z filmového diania</u>
10 — 11	<u>novinky:</u> Okupácia 1968 podľa piatich režisérov
12 — 16	<u>rozhovor:</u> Peter Bebjak
17	<u>Správy z filmového diania</u>
18	<u>moje obľúbené slovenské filmy / zásadné filmy</u>
19	<u>premiéry</u> v kinách
20 — 25	<u>recenzia:</u> Válka / Lekcia / Psí ostrov
26	<u>recenzia:</u> Avengers: Nekonečná vojna / Tom of Finland
27	<u>ohlasy:</u> 64. MFKF Oberhausen
28 — 29	<u>zažili sme:</u> Producers on the Move v Cannes / 17. FF Tribeca
30 — 31	<u>filmové publikácie / dvd nosiče / čo robia</u>
32	<u>ako ďalej, absolvent?</u>
33	<u>tv tip</u>
34 — 35	<u>kalendárium špeciál</u>
36 — 37	<u>typy mesiaca / svet spravodajského filmu:</u> Týždeň vo filme
38 — 39	<u>profil:</u> Elo Havetta / Anton Krajčovič
40	<u>in memoriam:</u> Peter Krištúfek
41	<u>výročia / stalo sa za 30 dní</u>
42	<u>pohľad zvonka</u>
43 — 47	<u>príloha:</u> Slovenská kinematografia v roku 2017
48 — 52	<u>príloha:</u> Česká kinematografia v roku 2017

Zuzana Mojžišová,

filmová publicistka

— Niekedy tak býva, že človeku uviazne v mysli slovo a potom sa celé dni pozerá na svet okolo seba jeho prizmou. Napríklad slovo komunikácia. Ako sa jej dnes darí? Viazne? Prúdi? Aj dve nedávne filmové akcie boli v prvom rade akoby o nej, mám na mysli Týždeň slovenského filmu, prebiehajúci v apríli v Kine Lumière, a Študentské konfrontácie, ktoré sa konali ku koncu semestra na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU. Obe akcie sa vo viacerých aspektoch podobajú. Odohrávajú sa v pravidelných ročných intervaloch, premietajú sa na nich (profesionálne/študentské) filmy nakrútené v predchádzajúcom období, kritici vyjavia pred publikom svoje názory na ne a potom vždy nasleduje debata. Debata ako synonymum komunikácie. Keď sa zúčastnení navzájom počúvajú, keď majú vôľu vzájomne sa kamsi k lepšiemu posunúť. Priestor na priamy rozhovor tvorcov, teoretikov, divákov, pedagógov, študentov. Snaží sa byť otvorený, ale je trochu zamínovaný, lebo ihriská sú malé, na hocikoho môžeš onedlho po debate naraziť za rohom, v redakcii, na chodbách školy/ústavu/kina, na grantovej pôde... Škoda, že verejne sa porozprávať prichádza tak málo tvorcov. Veď áno, rozhovor medzi praktizujúcimi a teoretizujúcimi filmármi často neprebíha plynulo, zraňuje, rozčuľuje, netriaťa do čierneho, ale zdá sa mi dôležitý a na prospech všetkým, keď sa udeje. Učíme sa to, za jazdy, spoločne. Nemali by sme poľaviť. (Jedno malé veľké pozorovanie z tohtoročného diania: bez bratov Šulíkovcov by komunikácia v oboch prípadoch ešte väčšmi viazla, než prúdila.)

— To, že aj celkom nenápadná či kostrbatá komunikácia je lepšia ako „ticho po pešíně“, dokazuje naše ministerstvo kultúry so svojou novou šéfkou v čižmách. Až dych vyrazilo, ako rýchlo a dokonale dokázala sama seba pred kultúrnou verejnosťou diskvalifikovať. To nebolo jeden gól do vlastnej brány, to bola celá spfška gólov. Reakcia? Nekomunikácia, hlava v piesku. Následky – pre kultúru neblahé – sa vynárajú z hmly ako starí známi zombíkovia a nové čerstvé strašidlá. Ach jaj! (Jednou pozitívnou stránkou vzniknutého ministerského marazmu je zomknutie sa umeleckej obce nielen v Kultúrnom reparáte, ale aj na menej viditeľných pôdach.)

— Ešte aj ten Výbor Národnej rady SR pre kultúru a médiá odporúča Rezníkovi, riaditeľovi síce pre zmenu bez čižiem, ale opäť aj bez chrbtice, aby lepšie komunikoval s verejnosťou.

— Stále mi behá po rozume slovo komunikácia. Plynúca je lepšia ako viaznuca. Bez nej niet trvácnejšieho vzťahu. A bez vzťahov ťažkú káričku súčasnosti vpred nepotiahneme. ◀

ZLOMENÁ IDENTITA SÚČASNEJ SERIÁLOVEJ TVORBY

— text: Roberta Tóthová /
scenáristka a filmová publicistka —
foto: Česká televízia, TV Joj —

Slovenská seriálová tvorba, zastúpená dvomi komerčnými a verejnoprávnou televíziou, je kvantitatívne výživná. V diváckom diskurze momentálne rezonujú najmä seriály *Milenky*, *Za sklom* a *Oteckovia*, vysielané televíziami Joj a Markíza. Na základe stručných pohľadov na vybrané tituly sa pokúsime načrtnúť východiská a prístup tvorcov k danému typu produkcie a ich vnímanie cieľovej skupiny.

— Inšpektor Max —

— Za sklom —

Seriálové zápasenie s každodennými problémami strednej triedy, rodičov, partnerov, susedov, milieniek, vinárov, ochranárov vlkov či lekárov zaznamenalo boom v polovici prvej dekády 21. storočia, len sporadicky však ide o kvalitatívne výrečnejšie pokusy. V ére globálnej televízie sa ani Slovensko nevyhýba inšpirácii osvedčenými trikmi skúsenejších susedov a siahaniu po cudzích overených formátoch, ktoré majú akú-takú záruku úspechu. Pod pôvodnú tvorbu spadajú aj prevzaté televízne šou, ktoré u divákov stále bodujú, rozťahané denné seriály typu *Divoké kone*, *Búrlivé víno* či *Panelák*, projekty adaptované do tunajšieho prostredia (naposledy sa objavil pokus o slovenský ekvivalent rakúsko-nemeckého *Komisára Rexa*), no z času na čas televízie prekvapia slovenského diváka aj príbehom z iného než lekárskeho, panelákového alebo policajného prostredia. V poslednom období na-

príklad z hotelového rezortu (*Hotel*), výletnej chalupy (*Prázdniny*) či z historického zámku (*1890*).

Nielen v špičkovej zahraničnej seriálovej produkcii s tvorivým potenciálom, ktorý využívajú aj etablované filmárske osobnosti, badať pokusy o nóvum a vymanenie zo stereotypných rámcov. Predstavy tunajších autorov často valcuje tlak zadávateľa, ktorý si nemôže/ nechce dovoliť investovať do produktu pre menšinové publikum, a tak aj odvážnejší koncept neraz pridusi schematickosť či neprofesionálnosť, pričom najčastejšie sú chyby už v scenári. Výsledkom býva obohratá pesnička, len z iného prostredia a s premiešanými hercami.

Voči trendom a schémam sa v našom teritóriu pokúsil vyhraniť napríklad režisér seriálu *1890* Peter Begányi. Príbeh budapeštianskeho vyšetrovateľa Jánosa Martona (Ján Koleník), ktorý prichádza na ho-

nosné sídlo v Betliari vyšetriť záhadnú vraždu, nechce napodobňovať „severské krimi“. Je to žánrovo eklektický titul, ktorý v základe kombinuje mysteriózne a detektívne prvky na historickom pozadí, no zápletka má logické nedostatky, ktoré sú v istých momentoch neakceptovateľné, akokoľvek je divák ochotný prijať autorskú licenciu. Rozprávanie obsahuje komediálne tóny, ale humor vo viacerých zložkách – od charakteristik postáv po dialógy – zamrzá. Napriek nedostatkom je však *1890* v tunajších podmienkach sviežim pokusom o inovátnosť v žánrových paradigmách, ktorá sa prejavuje okrem iného situovaním deja do exotického prostredia betliarskeho kaštieľa a do vzdialenej minulosti, čo ponúka špecifické detaily na formovanie fikčného univerza. S výpravným historickým seriálom sa zrejme spájali očakávania väčšieho diváckeho záujmu, jeho kvality však uznali na zahraničných prehládkach.

škále žánrov, i keď v jeho televíznom portfóliu jednoznačne dominuje kriminálny.

Hlavné úlohy v titule *Za sklom*, na ktorom pracovalo niekoľko režisérov, dostali Tomáš Maštalír a Ján Koleník. Seriál pritom dokazuje, že keď sú herci presvedčení o plasticosti svojej postavy a nemusia zápasiť s umelými replikami, ich prejav je civilne ležer-ny a presvedčivý. Stvárnajú tu rozhádzaných priateľov, vyšetrovateľa Maxa a jeho bývalého kolegu Nora, ktorý prejde na temnú stranu. Príbeh má vymyslenú zápletku, no na pozadí vyšetrovania rafinovaných zločincov, ktorí majú spojencov všade, inteligentne reaguje na aktuálnu spoločenskú situáciu na Slovensku. Odhaľovanie paralel s realitou je pre diváka malou interaktívnou hrou, podobne ako napríklad odchyťavanie popkultúrnych odkazov v sérii *Stranger Things*. Praktiky papalášov, úplatkárstvo či podvody

Projekt *1890* mal 13 častí a koncept kratších, uzavretých seriálov sa uchytil aj u nás. Ak u diváka prepadnú, môžu z vysielania zmiznúť rýchlejšie ako rozťahaná sága, ktorej klesá sledovanosť. Menej je viac, a ak sa nevelká séria uchytil, diváci si často vyžadujú jej pokračovanie. Tento model sa osvedčil verejnoprávnej televízii pri seriáli z prostredia azylového domu *Tajné životy*, na naše pomery nadštandardne zvládnutom. Televízia Joj zase nedávno premiérovala druhú sériu kriminálky *Za sklom* (8 + 8 častí). Vyvíjala ho produkčná spoločnosť D. N. A. Petra Bebjaka a Rasta Šestáka s TV Joj. Režisér Bebjak je v tuzemskom prostredí jedným z mála filmárov, ktorí pristupujú k televízному produktu s autorskou víziou v snahe vyťažiť z formátu pre diváka maximum, hoci nie vždy to vychádza dokonale. Orientuje sa však v zahraničnej tvorbe, má prehľad v trendoch a dokáže sa prispôbiť širokej

„veľkých zvierat“ pomenúvajú autori projektu *Za sklom* na plné ústa, v seriáli však nie sú otvorene priznané reálne kauzy, väzbu na konkrétnu skutočnosť indikujú skryté parafrázy. Postavy sú živé, dialogicky výborne fungujú. Akcia v obraze nie je len kulisou hovoriacich figúr a ich doslovných replík, čo je bežnou praxou pri seriáloch typu *Oteckovia*. Titul *Za sklom* je profesionálne napísaný aj zrealizovaný, a hoci vychádza z konkrétneho prostredia, má istý potenciál zaujať aj v medzinárodnom kontexte.

V súčasnosti rezonuje aj romantická séria televízie Markíza *Milenky* v réžii Jakuba Kronera, ktorá je na rozdiel od českej alternatívy žánru *Až po uši* (HBO) rozprávaná „vážne“. V hlavných ženských úlohách figurujú herečky Gabriela Marcinková, Antónia Lišková, Táňa Pauhofová a Zuzana Norisová. Ich hrdinky majú problémy s partnermi a charakterovo sa zásadne

neodlišujú. V porovnaní so seriálom *Za sklom* je však napríklad postava Táne Pauhofovej umelá a jej stvárnenie nepresvedčivé, nezvládnutý scenár tu vlastne presvitá cez všetky herecké výkony. *Milenky* sú romancou z prostredia strednej triedy, prirovnáť ich možno k pokusu o slovenský *Sex v meste* – dramédii *Všetko alebo nič* podľa knihy Evity Urbaníkovej. Našťastie, seriál je podstatne inteligentnejší, hoci stále spadá do kategórie „kulisový“: vzťahy sú banálne, postavy (pod)priemerné, zvraty klišéovité. Autorom sa však darí pokryť aktuálne vzťahové a milostné problémy a cieľová skupina sa v niektorých ponúknutých vzorcach zaručene nájde.

Televízia Joj nedávno odpremiérovala aj komediálne ladený *Hotel* v réžii Michala Kollára. Scenáristicky sa na ňom podieľali Zuzana Križková, Juraj Raýman a Štefánia Grafová a takisto ide o kratší seriál. Každú epizódu oživujú noví hoteloví hostia a hlavným motívom je nenaplnená láska riaditeľa hotela (Miloslav Král) a jeho zamestnankyne (Zuzana Konečná). Aj keď sú zápletky naivné a humor detinský, postavy sú sympatické. Ako „oddychovka“ je *Hotel* neškodnejší ako *Oteckovia* (Markíza), ktorí zaplnili diery po *Paneláku* (Joj), či prekombinovaná, zdĺhavá dráma *Vlci* (Joj), ktorá je príkro umelá, podobne ako boli *Divoké kone* či *Búrlivé víno*. *Vlci* získali dokonca podporu z verejných zdrojov Audiovizuálneho fondu, čo zamrzí o to viac, že scenáristickú nedostatočnosť badať už v pilotnej časti. Vysohou sumou fond podporil česko-slovenský titul *Inšpektor Max* s Jurajom Kukurom v hlavnej úlohe, ktorý vysielala RTVS. Kriminálna dramédia je pozerateľná hlavne vďaka Kukuromu výkonu, v iných zložkách kvalitatívne zaniká v sivom priemere aktuálnej tuzemskej dramatickej tvorby. Podobne kriticky seriál prijali v susednom Česku, kde ho vysielala Česká televízia.

Televízie vnímajú diváka ako konzumenta, ktorý ich produkty síce spochybňuje, no aj tak si ich, často ako nevyhnutné zlo, pustí. Bez kritickej reflexie si tak do obývačky pozýva *Vlčkov*, *Oteckov* či *Detektíva Duša*, ktoré sa dajú pri pohľade na súčasnú televíznu ponuku zodpovedne označiť za najväčšie prešlapy. Ukazovateľom úspechu sú štatistiky, teda čísla sledovanosti, podľa ktorých sa do kvality neoplatí investovať peniaze ani energiu talentovaných tvorcov, lebo bodujú produkty, akými sú sitkom *Susedia*, ktorý sa po rokoch vrátil na obrazovky Markízy s novou sériou, *Horná Dolná* či telenovely na spôsob *Búrlivého vína*.

Oddychové aktivity sú vo väčšine domácností spojené so zapnutým televízorom aj v ére internetu a rozsiahlejších možností výberu toho, čím sa skutočne oplatí „zabíjať“ čas (americkí lídri na trhu Netflix a HBO takisto produkujú „oddychovky“, no nepodceňujú u svojho predplatiteľa schopnosť myslieť). Televízia funguje zväčša ako kulisa, čomu sa prispôsobuje aj narácia dramatických seriálov. Zatiaľ čo divák v kuchyni varí večeru, zachytáva segment opisných replík, vďaka ktorým mu v obraze nič zásadné neunikne. (A nič mu nemusí uniknúť, ani keď vypustí celú epizódu.) Zaujať pozornosť známou hereckou tvárou a dialogickým klišé, okamžite diváka zorientovať vo vzťahoch, v dejí, v rámci možnosti a nastavenia žánru ho pobaví a ukázať mu,

že niekto má podobné problémy ako on, prípadne ešte horšie. Princípom je nevzdialiť sa od reálií, ktoré poznáme, len ich treba šťavnato exponovať, zveličiť. Do tejto kategórie patria *Oteckovia*, *Milenky*, ale aj *Tajné životy* – tam však išli scenáristky do väčšej hĺbky a na rozdiel od prvých dvoch uvedených seriálov kladli dôraz na autenticitu. Navyše bez pátosu a príkrých moralít odhaľujú vo verejnom diskurze stále prehliadanú problematiku, osudy obyvateľiek azylových centier a ich pracovníkov.

Producenti by si mali uvedomiť, že zohľadňovať vkus náročnejšieho diváka sa oplatí, inteligentné formáty totiž môže oceniť aj „väčšinový“ konzument, len ich musí objaviť. Divák je stále pánom s ovládačom v ruke, no televízie majú moc kultivovať jeho vkus, tak by sa do toho mali púšťať s odvahou. Quality TV je na Slovensku ešte nenaplnený pojem, ale krajiny, ako je napríklad Dánsko, nám ukazujú, že takýto model môže fungovať. A dokonca aj v medzinárodnom meradle. Nielenže divák dostáva náročnejšiu zábavu, ale televízie si na nej aj budujú svoju značku a dopyt posúva i kvalitu scenárov a ich spracovania. ◀

Aké seriály sa prepínajú najmenej

Detektívka založená na svojskom protagonistovi v podaní Juraja Kukuromu *Inšpektor Max*, nasadená začiatkom roka do vysielania *Jednotky*, mala sledovanosť porovnateľnú so staršou seriálovou drámou RTVS *Tajné životy*. Tá je po dvoch sériách zatiaľ divácky najúspešnejším pôvodným dramatickým seriálom verejnoprávnej televízie.

Komerčná televízia Markíza sa za doterajšiu históriu vysielania tešila najväčšiemu diváckemu záujmu vďaka sitkomu *Susedia*, ktorý odštartoval v roku 2006 a do roku 2007 sa premiérovali tri série. Po viac ako desiatich rokoch ho televízia oživila štvrtou sériou – jej sledovanosť v porovnaní s tými predošlými síce mierne klesla, ale *Susedia* si aj tak udržali status najsledovanejšieho programu dňa (rovnako ako ich víkendové reprízy). Aktuálne najsledovanejšie pôvodné tituly televízie Markíza v cieľovej skupine od 12 do 54 rokov sú okrem *Susedov* seriály *Oteckovia* a *Horná Dolná*.

Televízia Joj uviedla prvý diel druhej série kriminálky *Za sklom* už vlni na jeseň, po pilotnej časti však seriál z obrazoviek stiahla s odôvodnením, že má nevhodný vysielací čas. Prvú časť si vtedy pozrelo 4,7 % zo všetkých potenciálnych divákov (trhový podiel 16,7 %), druhý raz ňou odštartoval seriál 1. mája 2018 a záujem divákov vtedy vzrástol približne o jedno percento. Na porovnanie, najsledovanejší seriál Markízy *Oteckovia* pritiahol v tom čase k obrazovkám 7,2 % divákov (trhový podiel 33,3 %). Posledný, ôsmy diel druhej série *Za sklom* si pozrelo o 30-tisíc divákov viac než záver prvej série. ◀

Vo filmoch zarezonujú aktuálne spoločenské témy

Takmer dve stovky filmov v dvadsiatich programových sekciách uvedie vo svojom 26. ročníku festival, ktorý sa po tretí raz koná v Košiciach. Pripomínať sa bude sté výročie vzniku Československa aj sté výročie narodenia Ingmara Bergmana. To sú čísla, ktoré charakterizujú nadchádzajúci Art Film Fest (15. – 23. 6.).

Novinkou tohto ročníka bude sekcia *Susedia online*, žánrová a tematická prehliadka filmov z Maďarska, Poľska a Ukrajiny. Ďalšou novou sekciou bude *Téma: 100 SK/CZ s podtitulom Sto rokov vzájomnosti*, čo bude filmový prierez dejinami a osudovými milníkmi spoločnej republiky. Pripomenieme si aj storočnicu legendárneho švédskeho filmára v sekcii s názvom *Bergman 100*. A v neposlednom rade sa teším z návštevy východoslovenského rodáka Fera Feniča, ktorý na Art Film Feste uvedie výber svojich obľúbených filmov,“ približuje pre Film.sk umelecký riaditeľ festivalu Peter Nágel. Fenič uvedie i výber zo svojich vlastných snímok, takže sa bude premietiť napríklad aj jeho celovečerný filmový debut *Džusový román*. „Dnes už je ťažké opisovať dobové okolnosti ich vzniku, akú urputnosť si vyžadovalo presadenie nejakej témy, s akou vytrvalosťou a koľkými kontrolnými stanoviskami sa musel ten maratón prebehnúť či aký boj sa musel viesť o každý meter záberu a čo nasledovalo v cieľi, keď nerozhodoval výkon, ale ideologická komisia,“ povedal pre festival Fero Fenič, ktorému v Košiciach udelia Cenu prezidenta Art Film Festu.

Festivaloví diváci si budú môcť pozrieť nielen snímky, ktoré vznikli v minulom režime, ale aj čerstvé novinky z tuzemskej kinematografie. „V programe sa objaví niekoľko premiér: Posledný autoportrét Mareka Kuboša a *Boj Evy Križkovej*, ktoré sa dostali do súťažných výberov. Ďalej je to *Dôverný nepriateľ* v réžii Karla Janáka, medzinárodný projekt *Okupácia 1968* producenta Petra Kerekesa a *Pavúk režiséra Lubomíra Slivku*,“ menuje Nágel.

Dvadsiatim sekciám budú tradične dominovať medzinárodné súťaže hraných filmov a krátkych filmov. „Okrem samozrejmej kinematografickej kvality musia byť tituly do súťaže niečím pozoruhodné, či už témou, spracovaním, presvedčivosťou, objavnosťou, alebo úprimnosťou. Vo vybraných filmoch prevládajú témy univerzálneho alebo aktuálneho charakteru, ktoré by mohli spracovať napríklad aj slovenskí tvorcovia. Bol by som rád, keby boli zrozumiteľné a blízke aj slovenskému divákovi. Kľúčovými témami sú otázky migrácie, potlačovanie práv menšín, absencia komunikácie a porozumenia medzi ľuďmi, sociálne a rasové disproporcie alebo hľadanie náhradnej matky v bezdetných manželstvách,“ vysvetľuje umelecký riaditeľ, ktorý sa v ča-

se uzávierky Film.sk čerstvo vrátil z festivalu v Cannes, takže o programe Art Film Festu sa následne ešte diskutovalo. Napriek tomu upozornil Peter Nágel aj na niekoľko ďalších, už potvrdených zaujímavých titulov. „Napríklad súťažný film *Krajina* pôvodom afganského režiséra Babaka Jalaliho, nakrútený v širokej európskej koprodukcii, ktorý sa odohráva v Severnej Amerike s výhradne nehereckými predstaviteľmi. Alebo slovenský príspevok *Posledný autoportrét*, ktorý nie je ani čistý dokument, ani hraný film, ale predovšetkým veľmi úprimná a osobitá umelecká i ľudská výpoveď. Výnimočný je aj najnovší film známeho režiséra Kim Ki-duk *Človek, vesmír, čas a človek*, ktorý nadchne a pobúri zároveň. Fanúšikovia nezávislých filmov určite zbystria pozornosť pri rumunskom filme *Pororoca* režiséra Constantina Popesca, výrazného predstaviteľa rumunskej novej vlny. Bizarná komédia *Chamrad* režiséra Ryana Prowsa už stihla získať označenie „Pulp Fiction trumpovskej Ameriky“. A možno spomenúť ešte jeden titul, ktorý vzbudil enormnú pozornosť pri svetovej premiére v Berlíne – nórsku drámu *Utoya 22. júla*, čo je 90-minútová hraná rekonštrukcia desivého masakra mládežníckeho tábora v roku 2011 z pohľadu jednej z obetí.“

K životu Art Film Festu patrí aj slávnostné oceňovanie osobností kinematografie. Počas 26. ročníka festivalu si Zlatú kameru prevezme poľská režisérka Agnieszka Holland a ruský režisér Alexej German ml. Cenu Hercova misia získajú herečky Zuzana Mauréry a Ivana Chýlková.

Zabudnúť netreba ani na industry program a sprievodné podujatia, ktoré budú reflektovať súčasné diaľanie v audiovizii i v spoločnosti. Filmoví profesionáli, ale aj verejnosť sa budú môcť zúčastniť na medzinárodných diskusných fórach, ktoré vychádzajú z niektorých festivalových sekcií alebo ich dopĺňajú, ako sú napríklad 100 SK/CZ, *Susedia online* či *Ženy vo filme*. Uskutoční sa aj výstava fotografií z nakrúcania divácky najúspešnejších slovenských filmov minulého roka alebo debata Evy Borušovičovej s režisérkou Agnieszkou Holland. ◀

Ako zasahuje propaganda do animácie?

— text: Zuzana Sotáková —

Rovnaký, a predsa iný. Festival Fest Anča si zachováva ambíciu prinášať na Slovensko animovaný film v celej jeho pestrosti, ale nebojí sa svoju dramaturgiu meniť a posúvať ďalej. Aj 11. ročník, ktorý sa bude konať od 28. 6. do 1. 7. v Žiline, bude taký.

„Dôležitá zmena je, že sme prešli od národných na tematicky orientované fokusy. Najmä preto, že tak máme väčší priestor venovať sa určitej téme. Pri národných fokusoch bol model sekcie postavený buď na histórii krajiny, alebo na jej najvýznamnejších tvorcach,“ približuje programový riaditeľ festivalu Maroš Brojo. Nadchádzajúci ročník tak obohatia dva obsiahle bloky, ktoré sa viažu na históriu a dotýkajú sa aj Slovenska. „Keďže od vzniku samostatného Slovenska prešlo štvrté storočie, rozhodli sme sa, že budeme prezentovať veľký trojdielny fokus zameraný na naše najlepšie filmy za posledných 25 rokov, kde bude prakticky každý významný animátor, ktorý tvoril na našom území. Z toho nám vyšla aj veľmi pekná spolupráca so Slovenským filmovým ústavom, pretože koncentrovaná verzia tohto fokusu sa ako blok ponúka už aj do zahraničia a festivaly oň majú záujem,“ prezrádza Brojo. Fest Anča bude reflektovať aj sté výročie vzniku Československa, v tomto prípade vzniká program v spolupráci s festivalom Anifilm. „Je tam veľa filmov, ktoré odzrkadľujú predchádzajúci režim alebo spoločenské nálady. Česi mali v tomto smere otvorenejšie filmy, či už na strane propagandy, alebo vzbury proti režimu. U nás boli filmy riešené metaforickejšie. Je zaujímavé porovnávať tieto prístupy.“

Druhý fokus, ktorý zaberie ešte väčšiu časť festivalového programu, sa bude venovať propagande v animovanom filme. Zložený je zo šiestich sekcií, ktoré divákov prevedú naprieč celou históriou animovaného filmu od prvej svetovej vojny až po dnešok. „Samozrejme, existuje aj súčasná propaganda, akurát si ľudia často neuvedomujú, čo ňou je. Na tejto sekcii sme spolupracovali s poľskými akademikmi a festivalovými dramaturgmi Olgou a Michalom Bobrowskými. Projekcie doplní ich prednáška na túto tému so zameraním na studenú vojnu,“ pokračuje Maroš Brojo. Na to nadviaže projekcia celovečerného britského filmu podľa Orwellovej novely Farma zvierat (r. J. Halas, J. Batchelor, 1954), ktorý vraj spolufinancovala CIA.

Na obsažnú tému propagandy istým spôsobom nadväzuje aj hlavný hosť Fest Anče – bulharský režisér Theodore Ushev. Odvážny tvorca s originálnym štýlom, ktorý sa chameleónsky mení, bol s titulom *Blind Vaysha* vlani nominovaný na Oscara za najlepší krátky animovaný film. „Momentálne je jedným z najvýznamnejších, ak nie najvýznamnejší tvorca nezávislej animácie strednej generácie. Zaujímavý je z viacerých hľadísk. Jeho animácie

sú z technickej či technologickej stránky výtvarne veľmi nápadité, často pracuje s linorytom, aj keď si trochu pomáha digitálnou animáciou. Témy, ktorými sa zaoberá, sú dosť osobné, ale spadajú nám aj do fokusu propagandy, lebo je silne inšpirovaný ruským konstruktivizmom, socialistickými plagátmi a motívmi budovateľských iniciatív. To cítiť napríklad vo filme *Gloria Victoria*, ktorý je takým prierezovým filmom o histórii Ruska,“ približuje Maroš Brojo. Ushevove záujmy sú širokospektrálne, vydal napríklad aj manifest animovaného filmu. „Je to človek, ktorý naozaj veľmi hlboko premýšľa nad tým, čo animácia ako médium môže byť. Okrem toho, že robí tradičné animované filmy, aj experimentuje s virtuálnou realitou,“ dodáva Brojo.

Na festival prídu viacero ďalších hostí, napríklad najuznávanejší nezávislý japonský animátor Kódži Jamamura, v ktorého tvorbe cítiť vplyvy európskej kultúry. Alebo mladý britský režisér Peter Millard. „Na ňom je zaujímavé, že vyštudoval s ustáleným výtvarným štýlom, ktorý pripomína kresby malých detí. Výtvarne to pôsobí inšitne, ale ak v tom človek hľadá hlbší význam, nájde pohrávanie sa s problematikou vysokého verius nízkeho umenia,“ hovorí Brojo. Festival privíta aj Milana Grajetzkého – ten v Dánsku vyvíja program pre virtuálnu realitu, v ktorom sa dá animovať film. Industry program, ktorý sa zameriava skôr na samotných tvorcov než na producentov, povedú televízna a filmová scenáristka Barbara Slade a animátor a tvorca storyboardov David Bunting.

Fest Anča pokračuje aj v zabehnutých sekciách a súťažiach. Kým vlani neotvoril súťaž slovenských filmov pre ich nedostatočnú úroveň, tento rok je súťaž späť a podľa programového riaditeľa ponúka viacero zaujímavých a kvalitných diel.

S animáciou súvisí aj paralelné festivalové podujatie Game Days, ktoré takisto rastie. Tento rok sa organizátori rozhodli v spolupráci so Slovak Game Developers Association zaviesť ako prví na Slovensku cenu Najlepší hra roka, kde sa vo viacerých kategóriách vyhodnotia najkvalitnejšie slovenské videoherné projekty. Program Game Days ponúkne rozmanité zážitky, za všetky spomeňme aspoň výstavu Google Spotlight Stories, ktorá predstaví inovatívne animované filmy vo virtuálnej realite.

z filmového diania

Slovenskí kandidáti na Európske filmové ceny

Členovia Slovenskej filmovej a televíznej akadémie (SFTA) vybrali v máji jednu hranú a jednu dokumentárnu snímku, ktoré sa budú tento rok uchádzať za Slovensko o nomináciu na Európske filmové ceny. Z hranej tvorby zvolila SFTA titul *Tlmočník* (r. Martin Šulík), z dokumentárnej *Ťažký dušu* v réžii Mareka Šulíka. Členovia akadémie vybrali zo zoznamu siedmich hraných filmov, kde boli okrem *Tlmočníka* aj snímky *Čiara* (r. P. Bebjak), *Out* (r. Gy. Kristóf), *Nina* (r. J. Lehotský), *Spievanoko a kráľovná Harmónia* (r. D. Novotná), *DOGG* (r. S. Zrebný, V. Csino, E. Bistika, J. Karásek) a *Dubček* (r. L. Halama). Zoznam dokumentárnych filmov bol skromnejší, okrem *Ťažkej duše* v ňom figurovali tituly *Mečiar* (r. T. Nvotová), *Vábenie výšok* (r. P. Barabáš) a *Válek* (r. P. Lančarič). O nomináciách na Európske filmové ceny rozhodnú členovia Európskej filmovej akadémie a vyhlásia ich 10. 11. Tridsiaty prvý ročník udeľovania ocenení sa uskutoční 15. 12. 2018 v Seville.

— dan —

Akuálne uzávierky:

Cinekid – Junior Co-production Market
Uzávierka: 15. 6. 2018

Medzinárodný dvojdnový koprodukčný trh, ktorý sa koná v rámci festivalu Cinekid (17. – 26. 10. 2018, Amsterdam, Holandsko), umožňuje producentom, vysielateľom a ďalším profesionálom zoznámiť sa s najnovšími projektmi pre deti. Účastníkom trhu dáva možnosť predstaviť svoje projekty v rámci pitchingu a naplánovaných osobných stretnutí. Prihlásiť sa môžu filmové, televízne aj multimediálne projekty. Viac na www.cinekid.nl.

SOFA – School of Film Agents
Uzávierka: 18. 6. 2018

Workshop prináša mladým filmovým agentom zo strednej a východnej Európy, z Nemecka a zo strednej Ázie príležitosť pracovať s expertmi na ich projektoch, zameraných na vývoj regionálnej filmovej kultúry a priemyslu. Workshop sa bude konať vo Varšave v Poľsku (26. – 31. 8. 2018) a v Tbilisi v Gruzínsku (1. – 6. 4. 2018). Viac na www.joinsofa.org.

MFF San Sebastian
Uzávierka: 30. 6. 2018

Šesťdesiaty šiesty ročník prestížneho festivalu, ktorý sa bude konať od 21. do 29. 9. 2018 v San Sebastiáne v Španielsku, prijíma filmy do konca júna. Viac na www.sansebastianfestival.com.

Biennale College Cinema – International
Uzávierka: 1. 7. 2018

Deväť „mikrobudgetových“ projektov vo fáze vývoja sa bude môcť zúčastniť na tréningovom programe, ktorý sa bude konať od 6. do 15. 10. 2018 v Benátkach. Vybrané projekty budú ocenené podpurným grantom na pokrytie nákladov na produkciu, ktoré nesmú prekročiť 150 000 eur. Tri realizované celovečerné filmy budú zároveň odprezentované na 76. MFF Benátky v roku 2019. Viac na www.labiennale.org/en/news/new-call-launched-biennale-college-cinema-international.

— 25 —

ART FILM FEST KOSICE

15. – 23. JÚN 2018

Vstupenky v predaji na www.artfilmfest.sk

Art Film Fest
Košice 26

FESTIVAL FINANČNE PODPORIL:

AUDIO VIZUÁLNY FOND

HLAVNÍ PARTNERI:

OFICIÁLNE AUTÁ FESTIVALU:

OFICIÁLNY FESTIVALOVÝ HOTEL:

LOGISTICKÝ PARTNER FESTIVALU:

OFICIÁLNY FESTIVALOVÝ PREPRAVCA:

REKLAMNÍ PARTNERI:

HLAVNÍ MEDIÁLNI PARTNERI:

FESTIVAL SA KONÁ POD ZÁŠTITOU PREDSEDU VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

PODJIATIE SA KONÁ V PRIESTOROCH INVESTIČNÝCH PROJEKTOV, KTORÉ BOLI IMPLEMENTOVANÉ V RÁMCI OPATRENIA 7.1 PRIORITNEJ OSI REGIONÁLNEHO OPERAČNEHO PROGRAMU A SÚ SPOLUFINANCOVANÉ EURÓPSKOU ÚNIOU VO VÝŠKE 85% Z EURÓPSKEHO FONDU REGIONÁLNEHO ROZVOJA A VO VÝŠKE 10% ZO ŠTÁTNEHO ROZPOČTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY. VIAC INFORMÁCIÍ NAJDETE NA WWW.ROPKA.SK, WWW.MPSR.SK A TIEŽ NA WWW.CULTURE.GOV.SK. ERDF: INVESTÍCIA DO VAŠEJ BUDÚCNOSTI.

PODJIATIE SA KONÁ V PRIESTOROCH INVESTIČNÝCH PROJEKTOV, KTORÉ BOLI IMPLEMENTOVANÉ V RÁMCI OPATRENIA 7.1 PRIORITNEJ OSI REGIONÁLNEHO OPERAČNEHO PROGRAMU A SÚ SPOLUFINANCOVANÉ EURÓPSKOU ÚNIOU VO VÝŠKE 85% Z EURÓPSKEHO FONDU REGIONÁLNEHO ROZVOJA A VO VÝŠKE 10% ZO ŠTÁTNEHO ROZPOČTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY. VIAC INFORMÁCIÍ NAJDETE NA WWW.ROPKA.SK, WWW.MPSR.SK A TIEŽ NA WWW.CULTURE.GOV.SK. ERDF: INVESTÍCIA DO VAŠEJ BUDÚCNOSTI.

PODJIATIE SA KONÁ V PRIESTOROCH INVESTIČNÝCH PROJEKTOV, KTORÉ BOLI IMPLEMENTOVANÉ V RÁMCI OPATRENIA 7.1 PRIORITNEJ OSI REGIONÁLNEHO OPERAČNEHO PROGRAMU A SÚ SPOLUFINANCOVANÉ EURÓPSKOU ÚNIOU VO VÝŠKE 85% Z EURÓPSKEHO FONDU REGIONÁLNEHO ROZVOJA A VO VÝŠKE 10% ZO ŠTÁTNEHO ROZPOČTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY. VIAC INFORMÁCIÍ NAJDETE NA WWW.ROPKA.SK, WWW.MPSR.SK A TIEŽ NA WWW.CULTURE.GOV.SK. ERDF: INVESTÍCIA DO VAŠEJ BUDÚCNOSTI.

PODJIATIE SA KONÁ V PRIESTOROCH INVESTIČNÝCH PROJEKTOV, KTORÉ BOLI IMPLEMENTOVANÉ V RÁMCI OPATRENIA 7.1 PRIORITNEJ OSI REGIONÁLNEHO OPERAČNEHO PROGRAMU A SÚ SPOLUFINANCOVANÉ EURÓPSKOU ÚNIOU VO VÝŠKE 85% Z EURÓPSKEHO FONDU REGIONÁLNEHO ROZVOJA A VO VÝŠKE 10% ZO ŠTÁTNEHO ROZPOČTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY. VIAC INFORMÁCIÍ NAJDETE NA WWW.ROPKA.SK, WWW.MPSR.SK A TIEŽ NA WWW.CULTURE.GOV.SK. ERDF: INVESTÍCIA DO VAŠEJ BUDÚCNOSTI.

PODJIATIE SA KONÁ V PRIESTOROCH INVESTIČNÝCH PROJEKTOV, KTORÉ BOLI IMPLEMENTOVANÉ V RÁMCI OPATRENIA 7.1 PRIORITNEJ OSI REGIONÁLNEHO OPERAČNEHO PROGRAMU A SÚ SPOLUFINANCOVANÉ EURÓPSKOU ÚNIOU VO VÝŠKE 85% Z EURÓPSKEHO FONDU REGIONÁLNEHO ROZVOJA A VO VÝŠKE 10% ZO ŠTÁTNEHO ROZPOČTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY. VIAC INFORMÁCIÍ NAJDETE NA WWW.ROPKA.SK, WWW.MPSR.SK A TIEŽ NA WWW.CULTURE.GOV.SK. ERDF: INVESTÍCIA DO VAŠEJ BUDÚCNOSTI.

PODJIATIE SA KONÁ V PRIESTOROCH INVESTIČNÝCH PROJEKTOV, KTORÉ BOLI IMPLEMENTOVANÉ V RÁMCI OPATRENIA 7.1 PRIORITNEJ OSI REGIONÁLNEHO OPERAČNEHO PROGRAMU A SÚ SPOLUFINANCOVANÉ EURÓPSKOU ÚNIOU VO VÝŠKE 85% Z EURÓPSKEHO FONDU REGIONÁLNEHO ROZVOJA A VO VÝŠKE 10% ZO ŠTÁTNEHO ROZPOČTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY. VIAC INFORMÁCIÍ NAJDETE NA WWW.ROPKA.SK, WWW.MPSR.SK A TIEŽ NA WWW.CULTURE.GOV.SK. ERDF: INVESTÍCIA DO VAŠEJ BUDÚCNOSTI.

PODJIATIE SA KONÁ V PRIESTOROCH INVESTIČNÝCH PROJEKTOV, KTORÉ BOLI IMPLEMENTOVANÉ V RÁMCI OPATRENIA 7.1 PRIORITNEJ OSI REGIONÁLNEHO OPERAČNEHO PROGRAMU A SÚ SPOLUFINANCOVANÉ EURÓPSKOU ÚNIOU VO VÝŠKE 85% Z EURÓPSKEHO FONDU REGIONÁLNEHO ROZVOJA A VO VÝŠKE 10% ZO ŠTÁTNEHO ROZPOČTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY. VIAC INFORMÁCIÍ NAJDETE NA WWW.ROPKA.SK, WWW.MPSR.SK A TIEŽ NA WWW.CULTURE.GOV.SK. ERDF: INVESTÍCIA DO VAŠEJ BUDÚCNOSTI.

PODJIATIE SA KONÁ V PRIESTOROCH INVESTIČNÝCH PROJEKTOV, KTORÉ BOLI IMPLEMENTOVANÉ V RÁMCI OPATRENIA 7.1 PRIORITNEJ OSI REGIONÁLNEHO OPERAČNEHO PROGRAMU A SÚ SPOLUFINANCOVANÉ EURÓPSKOU ÚNIOU VO VÝŠKE 85% Z EURÓPSKEHO FONDU REGIONÁLNEHO ROZVOJA A VO VÝŠKE 10% ZO ŠTÁTNEHO ROZPOČTU SLOVENSKEJ REPUBLIKY. VIAC INFORMÁCIÍ NAJDETE NA WWW.ROPKA.SK, WWW.MPSR.SK A TIEŽ NA WWW.CULTURE.GOV.SK. ERDF: INVESTÍCIA DO VAŠEJ BUDÚCNOSTI.

„Dekameron 1968“

Päť krátkych filmov, päť výpovedí o vpäde vojsk Varšavskej zmluvy na území Československa. Nový koprodukčný dokument Okupácia 1968, ktorý v júni vstupuje do kín a v auguste ho odvysielala RTVS, sa pozerá na udalosti spred päťdesiatich rokov očami tých, ktorí nás okupovali.

— text: Zuzana Sotáková —
— foto: Peter Kerekes —

— Posledná misia generála Jermakova (r. Jevdokija Moskvina), Červená ruža (r. Linda Dombrowszky), Pišem ti, láska moja (r. Magda Szymków), Hlasy v lese (r. Maria Elisa Scheidt), Zbytočný hrdina (r. Stefan Komandarev). Tieto filmy tvoria celovečerný projekt iniciovaný Petrom Kerekesom, ktorý ho aj producentycky zastrešoval. „Pôvodne chcela robiť Česká televízia film Okupácia očami okupantov, ale mali ho točiť režiséri z Čiech a za Slovensko ja. Potom to kvôli nákladnosti vzdali. No ja som už mal hotové rešerše a rozhovory s maďarskými vojakmi, ktorí strávili koniec augusta, september a október roku 1968 na juhu Slovenska. Boli to krásne príbehy, taký ‚dekameron 1968‘. Tak som sa rozhodol v projekte pokračovať,“ vysvetľuje Peter Kerekes. Oslovil teda ďalších režisérov a koproducentov a po troch rokoch intenzívnej práce vznikol film. „Snažil som sa vybrať výrazné autorské osobnosti. Každá z nich má iný režijný prístup. Jevdokija vytvorila situačný dokument, Linda pracovala s rekonštrukciou, Magda nakrútila film založený na archívnych materiáloch, Maria Elisa meditatívnu konfrontáciu a Stefan ‚klasický‘ príbeh,“ dodáva Kerekes, pre ktorého je dôležité, aby mal autor záujem o tému, zmysel pre humor a vlastnú poetiku. Okrem Stefana Komandareva vybral debutujúcich tvorcov.

— Význam má nielen téma osobnej zodpovednosti, ktorá sa nesie jednotlivými filmami, ale aj radenie príspevkov, ktoré vytvára gradáciu. „Každý má právo výberu, otázkou je cena za tento výber,“ hovorí ruský veliteľ delostrelectva, ktorý mal spustiť palbu na obývanú časť Rimavskej Soboty. „Neviem si predstaviť, čo by som robil, keby som dostal rozkaz strieľať do demonštrantov, zamýšľa sa maďarský vojak. ‚Bojím sa, ako sa zachovám, keď dostanem rozkaz strieľať do ľudí,“ píše svojej manželke poľský vojak. V nemeckom príbehu zaplatil náš hrdina za odpor proti okupácii slobodou – nahovárал svojich spolubojovníkov, aby v prípade rozkazu nepoužili zbrane. A v bulharskom príbehu zaplatil vojak za svoje rozhodnutie nezúčastniť sa okupácie životom,“ vyberá z jednotlivých poviedok filmu Kerekes. Priznáva, že sa rád pozerá na známe udalosti z novej perspektívy, na čo sme už z jeho tvorby zvyknutí.

— Slovenského prostredia sa najviac dotýka filmový príspevok Červená ruža maďarskej režisérky Lindy Dombrowszky. „Peter mi už dávnejšie povedal o myšlienke urobiť film o okupácii Československa v roku 1968. Už mal hotové nejaké rešerše v Maďarsku aj vytvorený koncept tohto príbehu. Ja som ho nasledovala. Tým konceptom bolo vytvoriť film o láske medzi maďarskými vojakmi-okupantmi a ženami z okupovanej krajiny,“ ozrejmjuje pre Film.sk autorka. Urobili si teda podrobný prieskum so zámerom nájsť bývalých vojakov, ktorí boli zapojení do okupácie a mali za sebou nejaké citové príbehy. „Nemohla som nájsť žiadny pár, pretože buď muž, alebo žena už zomreli, tak som sa rozhodla urobiť film o vzťahoch – mileneckých aj kamarátskych – medzi okupantmi a okupovanými,“ pokračuje Linda Dombrowszky, ktorá nakrúcala v južnej časti Slovenska. „So svojimi protagonistami som sa stretla trikrát, než som si ich vybrala. Najdôležitejším kritériom bol ich príbeh a potom to, či ho môžu a chcú rozpovedať. Keď sme sa stretli tretí raz, požiadala som ich, aby si obliekli uniformu. Táto ‚kostýmová skúška‘ bola veľmi dôležitá, pre-

tože som mohla vidieť, ako budú reagovať, keď ich požiadam o niečo nezvyčajné,“ vysvetľuje režisérka, ktorá si v spolupráci s protagonistami zvolila cestu rekonštruovania ich príbehov počas nakrúcania. „Našťastie, títo páni v rokoch sa s nami s radosťou pustili do ‚hrania‘ a vo filme to aj cítili. Keďže sme točili v pôvodnom prostredí ich vojenského tábora, mohli zároveň vnímať atmosféru.“

— A ako sa vlastne tvorilo v rozsiahlej slovensko-česko-bulharsko-poľsko-maďarskej koprodukcii? „Na začiatku nám veľmi pomohol vstup RTVS a Audiovizuálneho fondu, ktoré film podporili. So zmluvami v rukách sa nám oveľa jednoduchšie rokovalo s poľskou, maďarskou, bulharskou a českou televíziou a s jednotlivými fondmi. Samozrejme, projekt zastrešovali skúsení koproducenti, takže investícia do tohto filmu nebola až také veľké riziko. Peniaze sme dávali dokopy asi dva roky a za rok sme film natočili. Bolo to pomerne rýchle,“ uzatvára Peter Kerekes. ◀

Okupácia 1968 (r. Jevdokija Moskvina, Linda Dombrowszky, Magda Szymków, Maria Elisa Scheidt, Stefan Komandarev, Slovensko/Česko/Bulharsko/Poľsko/Maďarsko, 2018)

CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 528 000 eur (vklad Audiovizuálneho fondu: 57 500 eur, podpora z RTVS: 70 000 eur)

DISTRIBUČNÉ NOSIČE: DCP

— text: Mariana Jaremková /
filmová publicistka —
foto: Miro Nôta —

Každá doba potrebuje hrdinov

Režisér Peter Bebjak nedávno získal národnú filmovú cenu Slnko v sieti za snímku Čiara. Je známy tým, že s každým novým filmom mení žáner – aktuálne rozširuje svoju filmársku skúsenosť o rozprávku (Vianočné želanie) aj o príbeh z druhej svetovej vojny (Správa).

Urobme čiaru za Čiarou. Už niekoľko rokov pripravuješ film Správa a opäť to bude pre teba nová téma i žáner. Je to adaptácia knihy Alfréda Wetzlera Čo Dante nevidel, na ktorú ste kúpili práva.

Existujú dve knihy. Jedna je od Rudolfa Vrba, tá je viac príbehová, kým Wetzlerova je viac dokumentárna. Na Vrbovu knihu sú už práva dávno odkúpené a Wetzler bol vždy akoby ten druhý, pretože zostal na Slovensku. Svet pozná tento príbeh cez Vrbovo rozprávanie, keďže odišiel do Kanady. Takže sme sa rozhodli, že spracujeme Wetzlerovu knihu. Oslovil nás scenárista Jozef Paštéka a vzhľadom na to, že sme o tejto knihe už dávnejšie uvažovali, išli sme do toho. Mne ju dal kedysi herec Ivan Šándor, podpísanú Wetzlerovým pseudonymom Ivan Lánik, a keď som si ju prečítal, zostal som ohúrený. Je to príbeh, o ktorom málokto na Slovensku vie. A nesmie sa naň zabudnúť, najmä nie v súčasnosti. Treba také príbehy rozprávať, ukázať cez ne, kde a ako sme zlyhali – ako spoločnosť, ako ľudia. A najmä ide o to, ukázať reálneho, konkrétneho hrdinu. Každá doba potrebuje hrdinov a títo dvaja ľudia nimi boli, pretože neutekali, aby si zachránili život, ale preto, aby odovzdali správu o Osvienčime a hrôzach, aké sa tam dejú. To je rozdiel.

Film pripravuješ už štyri roky a hovoríme o ňom v období, keď sa médiá plnia správami o rastúcom antisemitizme. Je dôležité rozprávať podobné príbehy aj preto, že priami svedkovia týchto hrôz už odchádzajú?

Pre mňa je dôležité, aby túto správu dostávali mladí ľudia, pretože oni si to vôbec nevedia predstaviť. Ani my si nevieme predstaviť, ako mohli ľudia prežiť v pekle koncentračných táborov. Za komunizmu sa nakrúcali filmy o druhej svetovej vojne, ale o holokauste ani nie.

Ak hovoríš, že chceš cieľiť aj na mladé publikum, nemôže to byť didakticky vyrozprávaný príbeh...

Presne tak, nechceli by sme z toho urobiť akúsi historickú učebnicu. Chceme, aby to pochopilo aj mladé publikum. Naším zámerom je odsnímať, čo tá doba v sebe niesla. Tomu sme prispôsobili jazyk a spôsob rozprávania príbehu.

Autorom scenára je Jozef Paštéka, ktorý patrí ku generácii narodenej tesne po vojne. Ty si generačne práve medzi ním a publikom, ktoré by si rád oslovil.

Jozef je veľmi analytický, poctivý v zbere materiálu. Prečítal množstvo kníh a absolvoval veľa rozhovorov s ľuďmi, ktorí prežili koncentračný tábor, aj s historikmi. Nie je to teda iba adaptácia knihy, pretože ona v sebe nemá čistý lineárny príbeh. Jozef použil vo filmovom príbehu na dokreslenie doby aj veci, ktoré zozbieral. Do toho vstupuje môj pohľad na tému, ktorý je trochu iný, s víziou, že by mal byť niekomu venovaný. Chcem, aby to bol film, ktorý pritiahne divákov a nielen tých festivalových. Teda mám tú istú ambíciu, akú som mal pri Čiare.

Aký je tvoj osobný vklad do filmu? Vravel si už, že knihu si poznal, zaujala ťa, takže si si nemusel hľadať cestu k téme a príbehu.

Nie. Rád čítam historické knihy, najmä ak sú biografické. Okrem toho, že dostávam podnety od Jozefa, baví ma aj hľadanie ďalších ciest. Chodievam na tie miesta, prechádzať si trasu, kadiaľ Wetzler a Vrba utekali. Objavovať drobné detaily, ktoré dokresľujú, ako tí ľudia žili v koncentračnom tábore. Dve tretiny filmu sa odohrávajú práve tam, aby sme videli, prečo tí dvaja musia odtiaľ odísť a napísať o tom správu. Máme svojich kurátorov, ktorí sa nám v Osvienčime venujú.

Aké to je, ocitnúť sa na takom mieste?

— Najhoršie je vidieť fotografie reálnych ľudí. Prechádzaš priestormi, počúvaš o všetkých tých hrôzach, ale keď vojdeš do sekcie s fotografiami a vidíš tváre ľudí, ktorí tam prežili napríklad iba deň, dva týždne, pár mesiacov, než ich popravili alebo otrávil plynom, a potom sa tými priestormi prejdeš, sú to veľmi silné momenty. Uvedomíš si, akých zverstiev sme ako ľudia boli schopní. A stále, bohužiaľ, sme.

Ak hovoríme, že film by malo vidieť mladé publikum a v súvislosti s tým aj o výrazových prostriedkoch, musíme spomenúť maďarský film *Saulov syn*, ktorý priniesol úplne iný pohľad na život v koncentračnom tábore. Bol dynamický, moderný, intenzívny, nepatetický. Ako sa ti páčil?

— *Saulov syn* je istým medzníkom. Akoby ukázal aj inú cestu, ako spracovať túto tému. Ale pre mňa neexistuje obdobie pred ním a po ňom. Myslím si, že naša spoločnosť, a nielen naša, potrebuje vidieť filmy, ktoré rozprávajú o období, keď ľudstvo dopustilo genocídu na základe vierovyznania. Keď sa dopustilo masového vraždenia. Je to memento.

Ako som už spomenula, je tu pre teba opäť iný žáner, prostredie, téma aj nový scenárista.

— Doteraz boli všetci scenáristi Petrovia (smiech). Je to opäť o novom hľadaní. Jozef je generácie inde, než som ja, no mne nevadia ani trecie plochy, ktoré vzniknú. Musíme si veci vyrozprávať, nájsť to najlepšie. Nie je to o tom, že niekto z nás presadzuje svoj názor. On je navyše zvyknutý pracovať s režisérmí, ktorí autorsky vstupovali do scenára. Je to proces až do samého konca. Jozef našiel princíp a formu i to, ako ju ozvláštniť. Ja som si to pre seba pomenoval ako film krutosti, tak ako mal Artaud Divadlo krutosti. A páči sa mi, že sa tam dostal aj drobný humor, ktorý v rámci príbehu zaiskrí.

Je to vlastne aj tvoj prvý dobový film, ktorý je vždy náročnejší.

— V rámci produkcie na tom pracujeme už skoro dva roky. Je to náročné aj v tom, že si musíme postaviť celý tábor, pretože v Osvienčime je možné nakrúcať iba dokumentárne filmy. Je to široká koprodukcija – Poľsko, Česko, Luxembursko – plus podpora z Eurimages. S nakrúcaním chceme začať v novembri. Bude to časť odohrávajúca sa v tábore. Útek hrdinov chceme nakrúcať v apríli, teda v čase, keď reálne utekali.

Neláka ťa opäť nakrútiť nízkorozpočtový film, ako bolo *Zlo*?

— To príde. Mám aj taký scenár, napísal ho Peter Gašparík. Volá sa *Emil* a je to komédia o zomieraní. A keď spomínaš *Zlo*, rád by som sa vrátil aj k hororu. Vtedy to bola naozaj zábava, chceli sme si vyskúšať a naučiť sa niečo nové, aj to, či bude výsledok v našich podmienkach fungovať. Rád by som sa teraz k tomuto žánru postavil vážnejšie a urobil v rámci témy a spracovania taký ten náš „slovenský – východoeurópsky horor“.

Tu môžeme spomenúť minisériu *Trhlina*, ktorá v sebe nesie mysteriózne prvky. Opäť je to adaptácia románu populárneho autora – Jozefa Kariku. Bol to práve mysteriózny aspekt príbehu, ktorý ťa zaujal?

— Mne sa páči aj to, že príbeh je regionálny – odohráva sa v prostredí pohoria Tribeč, ktoré poznám –, ale súčasne je v ňom niečo, čo môže zarezonovať i v zahraničí. Ľudia sa strácajú všade, podľa mňa má každá krajina také miesto. Alebo miesto, ktorému sa pripisuje magická povaha. Páčila sa mi snaha autora o verifikáciu, dať udalostiam váhu, že sa mohli stať. A je zaujímavé, že veľmi veľa ľudí tomu naozaj verí. Ľudia potrebujú vieru a radi prisudzujeme nadprirodzenosť veciam, okolnostiam, udalostiam, ktoré si nevieme vysvetliť. A to žijeme v 21. storočí. Veľmi sme sa neposunuli.

Napokon, aj *Žitkovské bohyně* sa stali doslova fenoménom. Takisto čakajú na sfilmovanie. Nevidel si *Trhlinu* skôr ako film?

— Chvíľu sme o filme uvažovali, ale celá záverečná časť je veľmi podobná *Záhade Blair Witch* a to sme nechceli. Aj tak sú teraz fenoménom práve minisérie. Lenže urobiť z toho napríklad čistý horor by nebolo možné a je jedno, či by vznikol v koprodukcii s komerčnou, alebo verejnoprávnou televíziou, pretože by sa to muselo vysielat po 22. hodine. Uvažujeme však o premietaní seriálu v kine. Nie tak, ako to bolo s *Horiacim krom*, kde spojili tri diely do jedného filmu. My chceme premietnuť reálne tri časti za sebou. V zahraničí je bežné, že sa seriály dostávajú do kín.

„Film je film, nedá sa s ničím porovnávať ani v rámci vývoja a výroby, času, ktorý sa mu venuje. Pri seriáli je to vždy rýchlejšie.“

Čo ponúka možnosť – a vlastne je to aj nutnosť – nakrúcať viac „filmovo“.

— Rozdiel je vo financiách. Koľko máš peňazí, toľko času tomu môžeš venovať. Každý deň stojí peniaze a my sme nakrúcali na konkrétnych miestach, kde sa román odohráva. Hľadali sme cestu, aby nižší rozpočet neohrozil výsledok, aký chceme dosiahnuť. Jediným limitom bola minútáž. To sme si už vyskúšali pri seriáli *Spravedlnosť*. Vizualný jazyk bol posunutý, nebol seriálový.

Seriál *Spravedlnosť* získal okrem iného aj Českého leva. Sú pre teba ako režiséra takéto minisérie atraktívne?

— Film je film, nedá sa s ničím porovnávať ani v rámci vývoja a výroby, času, ktorý sa mu venuje. Pri seriáli je to vždy rýchlejšie. Ale ak by som si mal vybrať z televíznej tvorby, boli by to práve tieto minisérie, pretože spôsob rozprávania môže byť filmovejší – záberovanie, stavanie scén, rozprávanie príbehu. Práve pri *Spravedlnosti* som uvažoval, že to bude film, ale nezískali sme žiadnu podporu na fonde. Tak sme námet ponúkli ostravskej Českej televízii a im sa prepojenie kriminálneho žánru a psychologického rozmeru páčilo. My sme si to pre seba nazvali „Zločinom a trestom“ a fascinovalo nás, ako jeden zločin ovplyvnil trinásť ľudí bez toho, aby s ním mali niečo spoločné.

A nezaujalo to iba Českú televíziu, *Spravedlnosť* si získala pozornosť aj v Amerike. Médiá priniesli správu, že ho odkúpila spoločnosť Pearl Street, patriaca Matovi Damonovi a Benovi Affleckovi. Čo to znamená pre vašu spoločnosť D. N. A.?

— Ten proces bol taký, že Česká televízia seriál ponúkala na rôznych mediálnych trhoch a všimla si ho jedna sales agentúra, čo už bol sám osebe úspech. Kúpila ho a ponúkala ďalej. A tak sa *Spravedlnosť* dostala až k Pearl Street. Oni vlastne kúpili scenáre a budú si ich sami upravovať. Nám to možno pomôže v našom teritóriu. Ale možno je to prvý krôčik k tomu, že si v zahraničí začnú všimnúť aj tento trh. To by sa však asi musel zo *Spravedlnosti* stať svetový trhák. (smiech)

Ty už máš so seriálovou tvorbou dlhoročné skúsenosti – doma aj v Česku, v komerčných aj vo verejnoprávných televíziách. Opíš ten vývoj, zmeny, ktoré sa za tie roky v tejto tvorbe a v správaní publika udiali.

— Medzi Slovenskom a Českom je veľký rozdiel. Komerčné televízie v oboch krajinách chcú urobiť za malé peniaze veľké čísla. Preto vznikajú vlny. Na Slovensku sa televízny trh zmenil, keď prišla *Šeherezáda*, ktorá ho zabila. Dovtedy sa vyrábali uzavreté seriály: *Odsúdené*, *Pod povrchom* a ďalšie. *Šeherezáda* mala zrazu za malý peniaz veľkú sledovanosť a televízie chceli ten istý model. To isté, ale naše. A tak sa začali nakrúcať telenovely, denné seriály. A s diváckym záujmom vznikali ďalšie a ďalšie. Na každej komerčnej stanici išli o 18. a 20. hodine denné seriály. Prestal byť výber. Dokonca aj STV sa pokúsila vyrobiť denný seriál, ale ten zlyhal. Záujem postupne opadol, prišla však *Horná Dolná* a začali vznikať jej kópie. Trh akoby nerozmýšľal

dopredu, nemá víziu, kam sa posúvať. Toto teraz frčí, tak rýchlo nakrúcajme a vyťažme z toho čo najviac. Chýba tomu koncept. Je super, že RTVS podporila slovenské filmy, ale nevznikli tam takmer žiadne hrané seriály, ročne tak jeden-dva, čo je veľmi málo. Porovnajme to s Českou televíziou, ktorá vyrába rôznorodé projekty – minisérie, seriály, televízne filmy, žánrovo pestré – a nie je to iba otázka väčšieho rozpočtu. Tvorivé skupiny medzi sebou v pozitívnom zmysle slova akoby súťažia.

— Napríklad Česi majú kriminálky radšej než Slováci, ktorí čistú kriminálku neprijmú, potrebujú k nej príbeh, a tak si radšej pozrú *Šeherezádu*. A tak sa aj ten žáner môže vyvíjať, tvorcovia vymýšľajú nové postupy. Aj keď komerčné televízie budú stále chcieť, aby to nestálo veľa a pritom to zasiahlo čo najširšie publikum. Preto sú aj tie projekty jednoduchšie, aby ich každý pochopil, čo takto v Českej televízii nefunguje. Navyše ČT a HBO si vytvárajú pozitívnu konkurenciu.

Takže sú *Trhlina* a povedzme *Za sklom* výnimky, ktoré potvrdzujú pravidlo? Oba seriály vznikli pre komerčnú televíziu.

— Seriál *Za sklom* vznikol vďaka Rolovi Kubinovi. Tým, že pracoval v spravodajstve a poznal túto dvojicu policajtov, prišiel s námetom, ktorý sa mohol realizovať. Televízie si vytvorila istú vlajkovú loď, tituly, ktoré možno neurobia také veľké čísla, ale robia televízii meno. Keď zafunguje *Trhlina*, možno to odštartuje vlnu minisérií. A tu je priestor aj pre RTVS.

Ak hovoríme o celovečerných filmoch, D. N. A. produkovala alebo koprodukovala tvoje filmy a filmy Roba Švedu. Neuvažujete aj o filmoch iných režisérov?

— To je problém financovania. Ak by sme dali na fond tri-štyri filmové projekty, budeme si sami konkurovať, uberieme si z možnosti získať financie na projekt, ktorý preferujeme. Nejde nám o to, robiť za každú cenu film, len aby sme mali prácu. Tej máme, našťastie, dosť. A možno sme iba nedostali zaujímavý filmový projekt, po ktorom by sme išli. V rámci televízie už áno, tam prichádzajú zaujímavé námety, ide o to, či ich televízia prijme.

Šveda sa v rámci televíznej tvorby púšťa aj do dokumentov. Teba dokumentárny film neláka? Spomínam si na Najväčšie kriminálne prípady Slovenska...

— Nie. Ale ak by sa našla zaujímavá téma, možno áno. Nad jednou rozmýšľam. Na *Najväčších kriminálnych prípadoch Slovenska* ma bavilo, že to boli rekonštrukcie. Hoci jednoduché, no predsa len hrané situácie.

Pýtam sa aj v súvislosti s aktuálnym spoločensko-politickým dňaním a tvojou angažovanosťou.

— To je práve tá téma, nad ktorou uvažujem. A zdá sa mi hlúpe nedať najavo svoj názor, ak s niečím nesúhlasím, pretože v takom prípade by som to nemo podporoval. Umelci vždy vnímajú veci citlivejšie, ale som fascinovaný, že spoločnosť ožila a záleží jej na tom, aby si uchránila svoje práva. To je to najdôležitejšie. ◀

Creative Europe Desk Slovensko informuje

Kancelária Creative Europe Desk Slovensko vydáva od roku 2004 **Správu o stave slovenskej audiovizie**, a to vždy pred májovým festivalom v Cannes, čo je prvé medzinárodné fórum, kde je tento materiál k dispozícii. **Správa o stave slovenskej audiovizie v roku 2017** prináša v 17 kapitolách množstvo podrobných informácií o najrôznejších aspektoch slovenského audiovizuálneho priemyslu (legislatíva, filmové školy, produkcia, financovanie – Audiovizuálny fond, Literárny fond, MEDIA, EURIMAGES; distribúcia v kinách i na DVD, kiná, festivaly, ocenenia, Slovenský filmový ústav a televízie). Správa vychádza v slovenčine a v angličtine a je určená pre profesionálov, domáce a zahraničné inštitúcie a organizácie. V krátkej podobe vychádza ako príloha aktuálneho **Film.sk**, kompletnú verziu nájdete na stránke www.cedslovakia.eu. Aktuálne uzávierky podprogramu MEDIA: 14. 6. má uzávierku Kinodistribúcia – selektívna schéma (EACEA/12/2017). Keďže ide o druhú uzávierku výzvy, podmienky ostávajú rovnaké.

— vs —

Filmy s podporou ďalšieho fondu

Fond na podporu kultúry národnostných menšín vyhodnotil projekty svojej prvej výzvy. Rozhodol o udelení podpory aj pre 33 audiovizuálnych projektov, a to v kategóriách národnostných menšín – chorvátskej, nemeckej, poľskej, maďarskej, rusínskej, rómskej a židovskej, ako aj v kategórii interkultúrny dialóg a porozumenie. Medzi podporenými projektmi dominujú dokumentárne filmy. Z celovečerných hraných filmov fond podporil tanečný sci-fi triler **Bunker** (r. György Kristóf) o väzňovi na úteku s politickým a sociologickým podtextom. Podporu získal aj Mátyás Prikler s filmom **Moc**, ktorý sa zaoberá témou politiky a moci v súčasnej demokracii. Podporu získal i multižánrový film Svatavy Marie Kobošovej **Sila v tichosti**, ktorý na pozadí historicko-spoločenských udalostí približuje život a duchovný

odkaz významnej rusínskej osobnosti – metropolitu Lavra. Odborné rady odporučili podporiť tvorbu audiovizuálnych diel celkovou sumou 521 780 eur. Kinematografia bola podporená aj v ďalších podprogramoch, napríklad v oblasti filmových prehliadok a festivalov. „Momentálne pracujeme na vytvorení schémy štátnej pomoci, poskytovanej v Slovenskej republike prostredníctvom Fondu na podporu kultúry národnostných menšín. Nasledne budeme môcť so žiadateľmi podpisovať zmluvy,“ uviedol fond.

— zs —

MFF Karlove Vary aj so slovenskou účasťou

Od 29. 6. do 7. 7. sa bude konať 53. ročník MFF Karlove Vary a do jeho hlavnej súťaže sa dostali aj dve minoritné slovenské koprodukcie. Jednou je road movie režiséra Olma Omerza **Všetchno bude**, ktorý rozpráva o dvoch tínedžeroch, ich priateľskom pute a túžbe po zážitkoch. Druhou je debutová snímka Adama Sedláka **Domestik**, ktorý festival charakterizuje ako „klaustrofóbnu minimalistickú štúdiu o plazivom rozpade tela a ducha“. V súťaži Na východ od Západu figuruje česko-slovenský

film **Chvilky** debutujúcej českej režisérky Beaty Parkanovej, ktorá hovorí o nástrahách rodinného života cez mladú hrdinku, strácajúcu samu seba v snahe vyhovieť ostatným. Karlovarská sekcia Zvláštne uvedenie zase obsahuje česko-slovenský dokumentárny film **Cirkus Rwanda**. Režisér Michal Varga v ňom pozoruje, ako sa českí a rwandskí cirkusovní umelci púšťajú do tvorby spoločného predstavenia, a na tomto pozadí vypovedá o konfrontácii odlišných kultúr a mentalít. Pre Vargu je **Cirkus Rwanda** celovečerným debutom. Študent réžie na FTF VŠMU v Bratislave Michal Ďuriš sa dostal so svojou bakalárskou snímkou **Hrejivá komédia o depresii, šialenstve a nesplnených snoch** do výberu desiatich projektov vo festivalovom programe EFP Future Frames, ktorý má ambíciu predstaviť mladých talentovaných filmárov z Európy. Účastníci programu sa okrem prezentácie svojich diel pred publikom zúčastnia aj na masterclasse a môžu využiť stretnutia s odborníkmi z rôznych odvetví audiovizuálneho

prostredia. V čase uzávierky **Film.sk** festival nezverejnil ďalšie informácie o slovenskej účasti, aktualizovaný článok o podujatí nájdete v priebehu júna na našej stránke www.filmsk.sk.

— dan —

Boxer a smrť na digitálnych nosičoch v Nemecku

Spoločnosť Bildstörung vydala v Nemecku DVD a blu-ray nosiče s filmom Petra Solana **Boxer a smrť**. Okrem samotného filmu z roku 1962, ktorý patrí do zlatého fondu slovenskej kinematografie, obsahuje vydanie aj nosič s bohatou zostavou bonusových materiálov. Je medzi nimi napríklad rozhovor s filmovým historikom a šéfredaktorom časopisu **Kino-Ikon** Martinom Kaňuchom aj s nemeckým filmovým publicistom Olafom Möllerom, dokument o Petrovi Solanovi, ktorý nakrútil Martin Šulík v rámci cyklu **Zlaté šesťdesiate**, a Solanova krátka snímka **Nemecká** (1974). Vydanie dopĺňa obsahly booklet.

— dan —

Redakčná poznámka k **Film.sk 5/2018**

V prílohe májového čísla **Film.sk** Podporené a nepodporené projekty v Audiovizuálnom fonde v roku 2017 bol uverejnený chybný zoznam nepodporených projektov v podprograme 2.1 Distribúcia a prezentácia audiovizuálnych diel. V uverejnenej zostave sa medzi nepodporenými žiadosťami nachádza aj viacero projektov, ktoré podporu získali. Kompletný zoznam v správnej podobe nájdete na našej stránke www.filmsk.sk. Vo **Film.sk 5/2018** sme uverejnili fotografie z filmov **Marketa Lazarová** (rubrika Tipy mesiaca, str. 46) a **Spaľovač mŕtvov** (rubrika In memoriam, str. 49), pri ktorých sme uviedli len zdroj, nie však mená ich autorov. Autori prvej z nich sú Josef Vítek a Vladimír Souček, autorom druhej Karel Ješátko.

— red —

Zuzana Ďuricová Hájková

[choreografka, riaditeľka Divadla Štúdio tanca]

Je jedno obdobie v mojom živote bytostne späté so slovenským filmom. Sú to deväťdesiate roky (1993 – 2000) a v nich štyri filmy Martina Šulíka: **Všetko čo mám rád**, **Záhrada**, **Orbis pictus** a **Krajinka**. Tieto magické filmy boli pre mňa vlastne choreografiou, v ktorej som sa dala unášať plynutím obrazov a hudby. Okrem réžie k tomu, samozrejme, prispievala vynikajúca kamera Martina Štrbu, výprava Ferka Liptáka a hudba Vladimíra Godára. Niektoré repliky sa v okruhu mojich vtedajších priateľov stali kultovými. Napríklad „Teraz je všetko, ako má byť...“ alebo „Krajina je to pekná, len žiť sa tu nedá“. Už to asi len parafrázujem, ale aktuálne je to stále, nie? Myslím si, že Martin Šulík ako osobnosť obklopená vynikajúcim tímom vytvoril nespochybniteľný základ pre nasledujúce generácie tvorcov. V súčasnosti si rada pozriem aj slovenský dokumentárny film. Medzi moje najobľúbenejšie patrí tvorba Erika Baláža, konkrétne film **Vlčie hory**. Po-
kiaľ viem, túto výnimočnú snímku uviedol aj kanál National Geographic. Páči sa mi spôsob, akým Baláž pracuje. A tak trocha provokatívny, respektíve dosť, je Miro Remo. Oslovili ma jeho dokumenty **Richard Müller: Nespoznaný** a **Cooltura**. Z najnovších hraných filmov sú pre mňa inšpiratívne slovensko-česká **Učiteľka** a **Piata loď** režisérky Ivety Grófovej, pri ktorej musím dodať, že aj samotná knižná predloha Moniky Kompaníkovej je vynikajúca. Určite som na pár svojich obľúbených filmov zabudla, isto však vnímam, že slovenskému filmu sa darí a želám mu: Len tak ďalej! ◀

zásadné filmy

— foto: Miro Nôta —

Peter Kerekes [režisér a producent]

— Ako dvanásťročný som pozeral s otcom ukrajinský film režiséra Jurija Ilienka *Biely vták s čiernym znamením*. Obrazy z filmu sa mi vryli do pamäti ako drevoryty – otec sa živí pašovaním budíkov, ktoré začnú zvonit v momente, keď sa v noci pokúša prebrodiť s kontrabandom hraničnú rieku; horiaci kolchozník priviazaný k traktor, mŕkve tváre ukrajinských roľníkov a nad tým bociany. Ten film som odvtedy nevidel, pamätám si z neho len obrazy a predstavu o dejinách ako o rodinnej ságe. S odstupom času som zistil, že vlastne dvadsať rokov točím variácie na tento film. Uprostred mojich príbehov je vždy jedinec, ktorý musí nejakým spôsobom čeliť takzvaným veľkým dejinám: buď v ruskínskej dedinke Ladomirová, na košickej plavárni, alebo za stolom vojenskej kuchyne. Rovnako ako Ilienka sa snažím svoje filmy prerozprávať cez silné obrazy, ktoré (dúfam) zanechajú odtlačok v pamätiach divákov, aj keď na samotný film už časom zabudnú.

— Druhý film, ktorý si vlastne nepamätám, je *Fanny a Alexander* od Ingmara Bergmana. Videl som ho s mamou, určite som ešte nemal pätnásť rokov, v košickom filmovom klube zo 16 mm premietacky. Dlhé pauzy počas výmeny filmových kotúčov. Polovici filmu som nerozumel, no napriek tomu si myslím, že je to dielo, ktoré malo najväčší vplyv na môj vzťah k náboženstvu. Pamätám si z neho dve rodiny. Spravodlivú, asketickú protestantskú rodinu, žijúcu podľa prísnych morálnych pravidiel vo vlastnom svete, kde je ťažké vysloviť a prejavovať lásku. A katolícku rodinu plnú súkromných hriechov a skrytých tajomstiev, ktorá napriek všetkému žije v radosť, možno práve v tušení Božej milosti a odpustenia. Film *Fanny a Alexander* zostal pre mňa natoľko spojený s intímnu atmosférou malého klubu, že som už nikdy nemal odvahu pozrieť si ho znova, aby sa ne-stratilo čaro (takmer detskej) spomienky.

— Tretí film, ktorý ma ovplyvnil, som nikdy v živote nevidel. Hovoril mi o ňom Boris Hochel počas cesty autobusom do Prahy. Ale hovoril o ňom tak dlho a podrobne, že ho mám dodnes pred očami. Vo francúzskom dokumente *Je t'aime* hľadajú autora grafitu „Milujem tá“, namalovaného na moste. Režisér natočí niekoľko ľudí, z ktorých každý tvrdí, že on je autorom; oni porozprávajú príbeh a my sa nikdy nedozvieme, ako to bolo naozaj. ◀

premiéry

› 31. 5. 2018

Delirium

◀ **Delirium**, USA, 2018, r. Dennis Iliadis ›
hrajú: Topher Grace, Genesis Rodriguez, Patricia Clarkson, Callan Mulvey, Robin Thomas – psychotriler/horor, 96 min., MP 12, CinemArt SK

› 7. 6. 2018

Debbina 8

◀ **Ocean's 8**, USA, 2018, r. Gary Ross ›
hrajú: Sandra Bullock, Cate Blanchett, Anne Hathaway, Mindy Kaling, Sarah Paulson, Awkwafina, Rihanna, Helena Bonham Carter, Dakota Fanning, Matt Damon – komédia/akčný, 110 min., MP 12, Continental film

Ghost Stories

◀ **Ghost Stories**, Spojené kráľovstvo, 2017, r. Jeremy Dyson, Andy Nyman ›
hrajú: Martin Freeman, Alex Lawther, Andy Nyman, Paul Whitehouse, Nicholas Burns, Kobna Holdbrook-Smith, Samuel Bottomley – horor, 98 min., MP 12, CinemArt SK

› 14. 6. 2018

Ja, Simon

◀ **Love, Simon**, USA, 2018, r. Greg Berlanti ›
hrajú: Nick Robinson, Katherine Langford, Jennifer Garner, Alexandra Shipp, Josh Duhamel – komédia/dráma, 110 min., MP 12, CinemArt SK

Luis a ufóni

◀ **Luis and the Aliens**, Nemecko/Luxembursko/Dánsko, 2018, r. Christoph Lauenstein, Wolfgang Lauenstein, Sean McCormack ›
v slovenskom znení: Daniel Hudák, Juraj Hrčka, Roman Ferienčík, Filip Túma, Alžbeta Dvoranová, Štefan Bučko – animovaná komédia, 90 min., MP, Bontonfilm

Pablo Escobar: Nenávidený a milovaný

◀ **Loving Pablo**, Španielsko/Bulharsko, 2017, r. Fernando León de Aranoa ›
hrajú: Penélope Cruz, Javier Bardem, Peter Sarsgaard, David Valencia, Giselle Da Silva, Nathan Cooper – triler, 123 min., MN 15, Bontonfilm

Taguj!

◀ **TAG**, USA, 2018, r. Jeff Tomsic ›
hrajú: Jeremy Renner, Ed Helms, Hannibal Buress, Jon Hamm, Leslie Bibb, Annabelle Wallis, Isla Fisher – akčná komédia, 93 min., MN 15, Continental film

› 21. 6. 2018

Jurský svet: Zánik ríše

◀ **Jurassic World: Fallen Kingdom**, USA/Španielsko, 2018, r. Juan Antonio Bayona ›
hrajú: Chris Pratt, Bryce Dallas Howard, Ted Levine, Rafe Spall, Toby Jones, Justice Smith, B. D. Wong, Geraldine Chaplin, Jeff Goldblum – dobrodružný/akčný, 130 min., MP 12, CinemArt SK

Láska bez bariér

◀ **Tout le monde debout**, Francúzsko/Belgicko, 2018, r. Franck Dubosc ›
hrajú: Franck Dubosc, Alexandra Lamy, Elsa Zylberstein – komédia, 140 min., MP 12, CinemArt SK

Pat a Mat znovu v akcii

◀ **Pat a Mat znovu v akcii**, Česko, 2018, r. Marek Beneš ›
– animovaný/rodinný, 75 min., MP, Continental film

› 22. 6. 2018

Okupácia 1968

◀ Slovensko/Česko/Bulharsko/Maďarsko/Poľsko, 2018, r. Jevdokija Moskvina, Linda Dombrowszky, Maria Elisa Scheidt, Magda Szymbkó, Stefan Komandarev ›
– dokumentárny film, 130 min., MP 12, Filmtopia

› 28. 6. 2018

Až príjde válka

◀ Česko/Chorvátsko, 2018, r. Jan Gebert ›
– dokumentárny film, 76 min., MN 18, ASFK

Jim Gombička, Lukáš a lokomotíva Ema

◀ **Jim Knopf und Lukas der Lokomotivführer**, Nemecko, 2018, r. Dennis Gansel ›
hrajú: Solomon Gordon, Henning Baum, Annette Frier, Christoph Maria Herbst, Uwe Ochsenknecht, Milan Peschel – dobrodružný, fantazijný, 110 min., MP 7, Magic Box Slovakia

Psí detektív

◀ **Show Dogs**, USA, 2018, r. Raja Gosnell ›
hrajú: Will Arnett, Ludacris, Natasha Lyonne, Jordyn Sparks, Gabriel Iglesias, Shaquille O'Neal, Stanley Tucci – rodinná komédia, 92 min., MP, Itafilm

Sicario 2: Soldado

◀ **Sicario: Day of the Soldado**, USA, 2018, r. Stefano Sollima ›
hrajú: Josh Brolin, Benicio Del Toro, Catherine Keener, Matthew Modine, Isabela Moner – akčný, 123 min., MN 15, Forum Film

Som sexy

◀ **I Feel Pretty**, USA, 2018, r. Abby Kohn, Marc Silverstein ›
hrajú: Amy Schumer, Michelle Williams, Rory Scovel, Emily Ratajkowski, Aidy Bryant, Busy Phillips, Tom Hopper, Naomi Campbell – komédia, 120 min., MP 12, Bontonfilm

— Miro Ulman —

Válek funguje (s otáznikmi aj bez nich)

Dôvod, pre ktorý nemôžem neoceniť nový film Patrika Lančariča, je čisto osobný.

Dal slovo respondentom, ktorí zbavili Váľka toho neuveritelne iritujúceho páťosu, čo sa vždy vynori po precitnutí z trauma. A urobil to tak, že mu dôstojne vrátil jeho existenciálny rozmer.

Válek však neaspiruje na dôslednú literárnovednú analýzu. Nie je to v pravom zmysle slova ani biografický film, ale kombinácia príležitostného diela, nakrúteného rovno k trom výročiam, a analýzy osudu človeka ironicky odolávajúceho systému i ním zomletého. V zásade je to film veľmi konzervatívny. S autoritativným komentárom, ktorý sa miestami až nadmieru štylizuje do úlohy stredoškolského učiteľa („ak chceme pochopiť to, musíme si uvedomiť tamto“). Archívne zábery striedajú zábery „hovoriacich hláv“. Objekt svojho záujmu sa snaží predstaviť „vyvážené“, v zásade však pietne – vo forme kontrastu dôveryhodného pozitívneho svedectva a sebaspochybnujúceho, menej dôveryhodného negatívneho komentára. Milan Lasica preto rozpráva o svojom zhrození nad úvodným venovaním Váľkovho Slova, no vzápätí vyjadruje úžas, ktorý pocítil, keď si básnickú skladbu po rokoch naozaj prečítal. Váľkova dcéra Miroslava má k otcovi vyrovnaný vzťah, jeho zatrpknutého nevlastného syna v obraze ani nevidíme.

Válek však funguje. A pritom prezradí aj horšie nešváry. Napríklad nedostatok profesionálnych skúseností pri režijnej organizácii strihu (väčšinou v kine nevidíte hovoriace hlavy nastrihané tak, ako sa strihá zvukový záznam: s viditeľnými švami v rámci jediného záberu). Je aj trochu rozvláchny. A manipulatívny – taký pohreb Jana Palacha podsúva do obrazu vo chvíli, keď sme podľa zvuku kdesi hlboko v 70. rokoch (tým sa dokonca môže stať potenciálne nezrozumiteľným pre zahraničné publikum). Funguje však, a to aj napriek tomu, že sme tu už mali tvorivejšie filmy o osudoch rozpínajúcich sa medzi idealizmom a každodennosťou života v totalite, najmä niektoré časti série Prvá. Funguje napriek tomu, že Válek sa tu chápe predovšetkým ako katalyzátor kritického postoja k slovenskej povojnovej minulosti. K tej vojnovej sa totiž film vyjadruje menej, ostáva zamlčaná, tézovitá, zahrabaná do najosobnejšej minulosti, spolu s oným zeleným drozdom, z ktorého zmiznutia sa dokáže rozkývať „zem pod nohami“. Obmedzuje sa len na zovšeobecňujúci komentár a niekoľko archívnych záberov.

Namiesto nej tri výročia, tri udalosti, ktoré vraj najvýraznejšie zasiahli do Váľkovej kariéry – či však aj do života, to nevieme. Roky '48, '68, '88. A Válek ostáva zobrazený ako človek, ktorý sa celoživotne musel vymedzovať najmä voči komunizmu, jeho režimu i jeho umeleckým dogmám. Film netrvá na iných súvislostiach jeho tvorby a práve tak nehľadá ani dôslednejšie súvislosti medzi samovraždami jeho dvoch manželiek. Tragický osud tej druhej, dcéry sovietskeho diplomata Zorina, ktorý ako fantómový prízrak vstúpi do obrazu už počas učebnicovej definície februárového prevratu, vo filme určuje Váľka oveľa viac než osud tej prvej. Tú podľa strohého komentára charakterizuje najmä to, že bola niečou sestrou. Sestrou iného básnika. A tak sa Mária Mihalkovičová symbolicky stráca aj zo spomienok vlastnej dcéry, ktorá je však aj jediným priamym svedkom jej existencie.

Napriek tomu, že by som sa mohla donekonečna pýtať na konkrétne riešenia, si myslím, že Válek funguje. Svoj predmet zbavuje bulváru normalizácie, perestrojky, revolúcie a v konečnom dôsledku i bulvárneho antikomunistického mýtu. Núti nás nanovo sa pýtať, čo znamenajú tie obsedantne opakované formulky o Váľkovi ako normalizačnom ministrovi, ktorý vraj napriek tomu fungoval ako zmäčkujúci prvok a ne-jednému umelcovi pomohol, či o veľkom básnikovi, ktorého však mnohí zabudli čítať a jeho jazyk môže pôsobiť zastarane. Je síce pravda, že Váľkovi oponenti vo filme nedostávajú priestor na ostrosť (a nevlastný syn vystupuje len ako ďalší výhonok tragédie tak trochu „nedôveryhodnej“ rodiny). No pravda je aj to, že Válek nie je Dubček. Aspoň nie v kinách.

Ak nič iné, Válek ostáva jednou z najkomplexnejších rešerší o politických dejinách umelcov v našom priestore. A aj neplánovane aktuálnym vstupom do diskusie o možnostiach kompromisu medzi politickým diktátom, osobnou morálnou zodpovednosťou a snahou o podporu zverného rezortu. ◀

Válek (Slovensko, 2018) RÉŽIA Patrik Lančarič SCENÁR P. Lančarič, Maroš Šlapeta

KAMERA Peter Kelišek STRIH M. Šlapeta HUDBA Vladislav Šarišský UČINKUJÚ Miroslav Válek, Miroslava Vallová, Katarína Váľková, Andrej Válek, Barbora Vallová, Matúš Vallo, Stanislav Vallo, Eduard Grečner, Miroslav Cipár, Peter Colotka, Ján Buzássy, Jozef Bžoch a iní MINUTÁŽ 131 min. HODNOTENIE ●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 3. 5. 2018

Previerka tínedžerského absolutizmu

— text: Eva Vženteková /
filmová publicistka — foto: ASFK —

Lekciu si udeľujú nielen postavy rovnomenného filmu, ale aj snímka je lekciami pre náročného diváka a nakoniec i filmového kritika. Ako rozplieť výpovedné a politicko-spoločenské motívy, psychologickú bázu, výrazové prostriedky, ktoré prostredníctvom nevelkého časového úseku a niekoľkých postáv vydali výdatnú správu o stave vecí?

Film sa začína obrazom monštruózneho bojovníka z počítačovej hry, ktorý na kraji útesu namieri svoj magický meč na slnko. Túto hru hrá hlavný hrdina filmu Antoine a prepožičaný virtuálny úvod rámcuje v záverečných scénach analogické prostredie a Antoinovo gesto. Virtualita ohlasuje nasledujúce filmové deje, v porovnaní s ňou akoby o to reálnejšie, aby rámcované prepojenie zvýraznilo metaforický zástoj diela a s tým späť výpoveď o tínedžerovi s mierne hnedastými záujmami, ktorý v provinčnom mestečku súčasného postmultikultúrneho Francúzska hľadá seba a svoje miesto. Namiesto obligátnej sociálnej výpovede o mládeži z nižších vrstiev je však identifikácia tohto temného hľadača striedma a bez ofenzívnych nárokov voči spoločnosti.

Antoine sa zúčastňuje na letnej dielni tvorivého písania pre nezamestnaných. Proces tímovej aj individuálnej práce na príbehu nielenže odhaľuje osobnostný profil a vzájomné vzťahy tínedžerských vrstovníkov, ale princíp tvorby v tvorbe odkrýva aj autorský manifest vzťahu skutočnosti a kreatívneho procesu. Mechanizmus klíčenia a opracovania námetu sa vo filme stal dômyselnou, až skryto uštipačnou literárnou zápletkou, ktorá vyústi do dejovej, a to s razanciou hodnou kvalitných psychotrilerov. Mladých autorov vedie o generáciu staršia skúsená spisovateľka z Paríža, pre ktorú je pobyt v prímorskom kúte na juhu krajiny nielen mentorskou skúsenosťou, ale predovšetkým autorskou inšpiráciou, výskumným zberom v teréne postáv a vzťahov, ku ktorým sa vzhľadom na vykultivovaný sociálny skleník, v ktorom žije, tak ľahko nedostane. Realita konfrontačných pozičných zrážok – rasových, kultúrnych, triednych – sa rýchlo objaví aj na jej workshope, lebo ovláda ducha krajiny a v provinčnom zázemí a zapálených mladých dušiach nemá dostatočnú brzdu kozmopolitnej korektnosti a nadhľadu.

Mladého Antoina podráždí fabulovanie vražednej story, oddelenie fikcie od skutočnosti do nikým, ani jeho autorom nežitého výtvoru. Nová skúsenosť s osobou z úplne inej sociálno-kultúrnej vrstvy je obojstranná. Pred spisovateľkinými očami prebehne ostrý názorový konflikt, ktorý kopíruje dnešné nepriateľské politicko-spoločenské pozície. Tie establišmentové mentorka

workshopy dobre pozná, v nich sa pohybuje. Možnosť bližšie spoznať rodiaceho sa extrémistu je pre ňu a jej tvorbu lákavejšia. Antoinova radikalizácia je však mladícky dôsledná, čo má pre spisovateľku fatálne následky konfrontácie s hrdinom priam Dostojevského rangu. Za podvedomé očakávanie erotického kontaktu nás režisér Laurent Cantet vysmeje, v prípade jeho diela sme na inej filmovej planéte. Aká odlišná je táto laboratórna úvaha oproti protestnej agitke *120 tepov za minútu* od Cantetovho dvorného scenáristu a zároveň spoluscenáristu *Lekcie* Robina Campilla – dosvedčuje tým možnú funkčnosť poeticko-mentálnych kolízií aj vnútri tvorivého tímu.

V *Lekcii* dominuje strategický výrazový príklon k cinému verité, k autenticite a využitiu nehercov, povýšený znamenitým inscenovaním akoby nezávislého pozorovania a subjektívizovanej optiky. To zabezpečuje vysokú dôveryhodnosť kompozície a zázemie pre Antoinovu požiadavku „absolútneho“ prežitia vlastnej tvorby. Zdvojenosť umeleckého tvaru a jeho „technológie“ straní poctivému prístupu k manipulačným úskaliam tvorby a vzťahu autorstva k fikcii, odťahuje sa od prižívania na skutočnosti, opracovanej povýšeným záujmom „tvorivosti“. Umelecká prax sa v *Lekcii* konfrontuje s plnosťou svojho objektu – žitou realitou, v tvorbe nezriedka ponížovanou obrazom pseudoskutočnosti, prípadne sa ukrývajúcej za zber materiálu či výskum terénu. Mladý hrdina filmu je ponížený, keď sa ako skusmý „majiteľ“ existenciálneho extrémizmu stane objektom blazeovanej literárnej prevádzky. Protestne sa pokúsi o potvrdenie svojich názorov vlastným skutkom. Z prístúpenia k okraju priepasti nakoniec vzíde hrdinova nová duševná, až duchovná skúsenosť, ktorá pozmení jeho vnútorný radikalizmus.

Mladá západná generácia čelí nárokom súčasnej postmultikultúrnej bilancie v nanovo balansovanej spoločenskej súdržnosti. V príznakovom prostredí provinčného komplexu, kde sa prímorské robotnícke komunistické tradície prelínajú s imigrantskými, ukázal predstaviteľ staršej generácie Laurent Cantet ďalšie výrazné pochopenie pre situáciu mladých. ◀

Lekcia (L'atelier, Francúzsko, 2017) RÉŽIA Laurent Cantet SCENÁR L. Cantet, Robin Campillo

KAMERA Pierre Milon STRIH Mathilde Muyard HRAJÚ Marina Fois, Matthieu Lucci, Florian Beaujean, Mamadou Doumbia

MINUTÁŽ 113 min. HODNOTENIE ●●●¼ DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 24. 5. 2018

O psoch s láskou

Rozprávať príbeh zo sveta psov v psej reči a zároveň z Japonska a v japončine sa na prvý pohľad môže javiť bláznivo, až neprijateľne. Nie však pod vedením excentrického Wesa Andersona.

Americký režisér sa po dlhšej odmlke vracia na veľké plátno s animovanou snímkou, v ktorej živých hercov nahrádzajú štvornohí protagonisti, reprezentovaní bábkami.

Ide o film *Psí ostrov*.

— text: Zuzana Štefunková /
filmová publicistka — foto: CinemArt SK —

O nemalých ambíciách snímky vypovedá aj jej premiérové uvedenie na jednom z najprestížnejších svetových festivalov – začiatkom februára otvárala 68. ročník Berlinale, odkiaľ si Anderson napokon odniesol Strieborného medveďa za réžiu.

Japonským mestečkom sa šíria nebezpečné nákazy a za ich prenášačov sú označení psi. Starosta mestečka sa preto rozhodne pre radikálne riešenie. Všetkých psov bez výnimky dá deportovať na skládku na neďalekom ostrove. V nehostinnom prostredí plnom odpadkov sa psia komunita učí prežiť a fungovať bez svojich majiteľov, štavnatej potravy z konzerv, maškrtiek a pohodlných peľoch. Jedného dňa na ostrov priletí v podomácky zostrojenom lietadle malý chlapec, ktorý sa odmieta so svojim štvornohým priateľom rozlúčiť. Spoločne so svorkou miestnych alfa samcov putuje ostrovnou krajinou, aby našiel a zachránil jedného neobyčajného kamaráta.

Wes Anderson si je plne vedomý toho, že animácia nie je len doménou detskej tvorby, hoci tá sa vďaka mainstreamu prejavuje najvýraznejšie. V napohľad „nedospeláckom“ príbehu *Psieho ostrova* môžeme odčí-

távať sofistikované odkazy na svet, aký dobre pozná každý z nás. Natrafíme v ňom napríklad na motív rasovej nadradenosti, ale aj na menej vážne hry s takými povahovými vlastnosťami a správaním štvornohých protagonistov, aké sú charakteristické pre ľudí (záujem o klebety, debaty o obľúbenom jedle atď.). Podobne ako v Andersonovom *Živote pod vodou* či *Grandhoteli Budapešť* ide aj v tomto prípade o hermeticky uzavretý svet, ktorý je síce postavený na reálnych základoch, no na tie sa vrství veľa do detailov prepracovaných nápadov, utvárajúcich bohaté fikčné univerzum filmu.

Režisérova kreativita je bezhraničná, a tak hneď v úvode dáva *Psí ostrov* na známost nielen to, kto je v tomto príbehu ústredným aktérom, ale aj čím jazykom bude vyrozprávaný. Tu je reč ľudí sekundárna a vyžaduje si preklad. Je to vtipný inovatívny prvok, ktorý však má aj svoje nedostatky. V prípade japončiny je preklad namieste, no nie všetci „dvojnožci“ používajú len tento jazyk. Študujúca aktivistka zo Spojených štátov, ktorá je na výmennom pobyte, má výhodu – hovorí jazykom, ktorý je v súlade s tým psím, a nepotrebuje žiadny preklad, čo je možné vnímať dvojako:

buď dievčina ovláda reč psov, alebo psi na opačnej strane poglobule používajú na dorozumievanie celosvetovo najrozšírenejšiu angličtinu. Nebyť tohto zdanlivo malého, no do uší bijúceho prešlapu, získala by úvodná informácia o nutnosti prekladu ľudskej reči svoj zaslúžený význam. V danej podobe sa však stráca v preklade a zostáva na úrovni prchavého vtipu. Mimochodom, v pôvodnom znení hovoria psi hrdinovia hlasmi znúcnych hereckých mien, ako sú Edward Norton, Tilda Swinton, Bill Murray, Scarlett Johansson či Yoko Ono.

Ak hodnotíme film Wesa Andersona, nemožno nevyzdvihnúť formálnu stránku obrazu. Charakterizuje ju presne vybrúsená stredová kompozícia s príjemnými, oku lahodiacimi farebnými odtieňmi. Perfekcionistický režisér a scenárista v jednej osobe komponuje každý záber do podoby samostatného obrazu, hodného masívneho rámu, pripraveného zaujať miesto na stene obývačky. S dôrazom na detail nezabúda ani na silu

prírody. Dovoľuje divákovi z bezprostrednej vzdialenosti sledovať psiu srst, ktorá sa pohybuje v ľahkom vetriku pri výrokoch nedbalo prednášaných do priestoru, no postavenie kamery dáva jasne najavo, že slová majú smerovať priamo k publiku.

Pri retrospektívnych doplnkových informáciách sa trojrozmerná stop-motion animácia mení na dvojrozmerné kreslené obrázky, ktoré, podobne ako špecifické zoomovanie či prekvapivé prieniky za zavreté dvere, dodávajú filmu osobitý čaro a umocňujú tak výpovednú hodnotu príbehu.

Samozrejme, je vysoko pravdepodobné, že sa nájdu i odporcovia, ktorí označia *Psí ostrov* napríklad za preštylizovaný gýč. Napokon, Andersonove filmy vo všeobecnosti nemajú len nadšených prívržencov. Záleží teda na konkrétnom divákovi, akú stopu v ňom príbeh psích samurajov zanechá. ◆

Psí ostrov (Isle of Dogs, USA, 2018) RÉŽIA A SCENÁR Wes Anderson KAMERA Tristan Oliver

HUDBA Alexandre Desplat HRAJÚ Bryan Cranston, Koyu Rankin, Edward Norton, Bob Balaban, Bill Murray, Jeff Goldblum,

Kuniči Nomura, Akira Takayama, Greta Gerwig, Frances McDormand, Akira Ito, Scarlett Johansson, Harvey Keitel,

F. Murray Abraham, Yoko Ono, Tilda Swinton MINUTÁŽ 101 min. HODNOTENIE ●●●½ DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 10. 5. 2018

O myšlienkovom presahu Avengers

— text: Peter Gašparík /
filmový scenárista a dramaturg —

Adaptácie superhrdinských komiksov patria medzi divácky najobľúbenejšie filmy súčasnosti. Zlomový bol rok 2008 a vstup komiksového vydavateľstva Marvel do kinopriemyslu prvým príbehom Iron Mana, cynického vynálezcu v ocelovom brnení. Po desiatich rokoch je Iron Man jedným z protagonistov filmu *Avengers: Nekonečná vojna* a publikum si ho užije najlepšie, ak pozná osudy všetkých prítomných hrdinov z predchádzajúcich snímok štúdia.

Jednoduchý príbeh stavia z veľkej časti na rozhodnutiach postáv, v ktorých sa nezainteresovaný divák nemusí vedieť orientovať. Neodčíta úsmevné narážky, v spleti komplexných vzťahov sa bude nevyhnutne strácať a na konzumáciu s pukancami mu ostanú len vizuálne orgie. To oprávnené otvára otázku kritérií, podľa ktorých je optimálne hodnotiť subžáner „superhrdinskej tímovky“. Je na mieste aplikovať štandardy hodnotenia celovečerných filmov alebo snímky posudzovať ako časti série?

Pri hľadaní odpovedí (na škodu veci) ustupuje do úzadia to, že film *Avengers: Nekonečná vojna* je okrem iného

— foto: Saturn Entertainment —

aj rozprávkovou reflexiou aktuálneho problému vyčerpania zdrojov našej planéty, v tomto prípade rozšíreného na celý vesmír. O čosi akceptovanejšie je prínos komiksových adaptácií v boji proti predsudkom – bojové umenia v nich už dávno nie sú doménou mužov, po boku amerického dôstojníka tasí zbraň hrdá Afričanka, vnútorný zápas zväzda aj nepraktický intelektuál s vážnym psychickým ochorením... Reflexia celospoločenských tém s ohľadom na širokú cieľovú skupinu si pri hodnotení zasluži zohľadnenie. Štúdio Marvel na tomto poli boduje viac než väčšina držiteľov pozlátených sošiek. ◀

Avengers: Nekonečná vojna (Avengers: Infinity War, USA, 2018)
RÉŽIA Anthony Russo, Joe Russo SCENÁR Christopher Markus, Stephen McFeely KAMERA Trent OpaLock HUDBA Alan Silvestri HRAJÚ Robert Downey Jr., Chris Evans, Chris Hemsworth, Scarlett Johansson, Mark Ruffalo, Anthony Mackie, Jeremy Renner a iní MINUTÁŽ 155 min.
HODNOTENIE ●●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 26. 4. 2018

Revoltovať kresbami

— text: Adam Straka / poslucháč
audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU —

Kožené bundy, obtiahnuté nohavice s chýbajúcimi časťami látky, vysoké tmavé čizmy v kombinácii s policajnou čiapkou a výraznými fúzmi. Fín Touko Valio Laaksonen nakreslil charakteristickú tvár gay komunity druhej polovice 20. storočia. Keby však svoje kresby nešíril pod pseudonymom Tom of Finland, v rodnej krajine by bol odsúdený spoločnosťou i štátnym zriadením.

Režisér Dome Karukoski a scenárista Aleksí Bardy poukazujú cez príbeh bývalého poručíka Laaksonena na paradox v podobe lepšej situácie homosexuálov počas vojny než po nej. Biografická snímka pracuje s klasickým naratívnym boja jedinca proti nespravodlivej väčšine. V záujme zasiahnutia čo najširšej škály divákov sa filmári rozhodli ísť cestou vizuálne konvenčných postupov, obsadenia známych fínskych i nefínskych hercov, sugestívneho hudobného podkladu a osvedčených dramaturgických riešení. Napriek remeselnej precízности sa nevyhli vytvoreniu plochých postáv, schematickému vyskladaniu udalostí či čierno-bielej interpretácii. Na roz-

— foto: ASFK —

diel od tvorby Laaksonena je ich film stávkou na istotu, so všetkými negatívami, ktoré sa s tým spájajú. Umelecká hodnota filmu sa tak dostala do úzadia v prospech humanistickej výpovede, ktorá neskĺzava k exponovanému, provokatívnemu portrétovaniu gay komunity, hoci na to mohli byť viaceré dôvody. Laaksonen je tichý, utiahnutý muž, Tom of Finland je líder revolty, ktorého vzdor spočíva v anonymnej produkcii kontroverzných kresieb.

Tak ako si vizuálna kultúra druhej polovice 20. storočia vypožičala obraz gay komunity od Laaksonena, zvolila si dvojica Karukoski – Bardy ako predlohu konvenčné životopisné snímky a do nej vkreslila príbeh významného (nielen) fínskeho hrdinu. ◀

Tom of Finland (Fínsko/Švédsko/Dánsko/Nemecko, 2017)
RÉŽIA Dome Karukoski SCENÁR Aleksí Bardy KAMERA Lasse Frank HUDBA Hilður Guðnadóttir HRAJÚ Pekka Strang, Lauri Tilkänen, Jessica Grabowsky, Taisto Oksanen MINUTÁŽ 116 min.
HODNOTENIE ●●● DISTRIBUČNÁ PREMIÉRA 26. 4. 2018

ohlasý

— text: Martin Kaňuch —

Archív ako prameň

Od 3. do 8. mája sa konal Medzinárodný festival krátko filmu Oberhausen, tentoraz aj so zastúpením slovenských filmov (a Slovenského filmového ústavu) v programe.

V nekonečnom univerze krátkometrážnej filmovej tvorby sa vždy najlepšie orientovalo prostredníctvom filmových festivalov. Každý z nich, pochopiteľne, tvorí vlastný, špecifický svet krátko filmu, snaží sa (re)formovať predstavy o jeho kvalitách či premenách v čase. Každý festival k tomu inak pracuje s vlastnou tradíciou, inak rozvíja archeológiu pohyblivých obrazov v snahe podnecovať nové prieskumy a výboje súčasnej tvorby.

Jedna z najstarších a stále najprogressívnejších európskych súťažných prehliadok krátko filmu, najmä dokumentárneho a experimentálneho filmu v Oberhausene, ktorá už od polovice 50. rokov určuje jeho smerovanie a spolu s festivalmi v Lipsku (61. ročník) a Krakove (58. ročník) výrazne prispela aj k rozmachu krátkometrážnej tvorby na Slovensku, v posledných rokoch razantne inovuje celkovú koncepciu návratov do minulosti. Prístup k archívu ako živému prameňu naznačuje skúšanie stále nových formátov umožňujúcich prepájanie kľúčových fenoménov, ideí, hnutí, prelomových diel či autorov dejín krátko filmu s tými zo súčasnosti. Krátky film stále predstavuje najotvorenejšie pole filmovej praxe a myslenia. Sprievodné, zväčša archívne sekcie v Oberhausene fungujú ako skutočné laboratória a nezriedka tak priťahujú väčšiu pozornosť ako tie súťažné. Takým príkladom môže byť program Positions (2016), venovaný problematike zbierania, uchovávaní a vystavovania filmov vizuálnych umelcov (program spolupráce s galériami a múzeami; podobná zbierka vzniká aj v SFÚ). Tohto roku nasledoval trojročný výskumný projekt Re-selected, zameraný na výskum dejín filmu ako dejín konkrétnych filmových kópií a zároveň dejín ich recepcie ovplyvnenej filmovými festivalmi, na ktorých sa uvádzali. Festival má bohatý archív kópií víťazných filmov, a tak sa niektoré často ako jediné zachovali v pôvodnom stave, napr. bez cenzúrnych zásahov.

Tvorbu nových spojení a rezonancií medzi filmom a výtvarným umením, jednotlivými autormi, dielami, sekciami, ročníkmi dobre ilustruje aj nový *live cinema* projekt fínskeho režiséra a kurátora Miku Taanilu Conditional Cinema, skúmajúci status kinematografie a pohyblivých obrazov v digitálnej ére (3D/VR spektáklom), v rámci ktorého premenil tradičnú kinosálu na miesto „happeningov tu a teraz“ s dôrazom na jedinečnosť projekcie (podmienenosť výkonom premietača, techniky, správaním divákov), improvizáciu či interaktivitu. Tento program vzišiel z kmeňovej,

predovšetkým archívnej programovej sekcii festivalu Theme, ktorú Taanila ako hosťujúci kurátor venoval v roku 2014 fenoménu „filmu bez filmu“, témam participácie, intermediality, resp. *expanded cinema* – zamerané na diela, ktoré sa dejú v kine, ale bez projekcie pohyblivých obrazov (od W. Ruttmanna, M. Snowa, V. Export a d.). Vždy je tu zaujímavé sledovať, akým výživným podhubím pre stále nové programy a tvorbu nielen filmárov dokážu byť v Oberhausene tieto v rôznej miere archívne, tematicky orientované výbery – bez ohľadu na to, či reagujú na nové technológie (*Tretí obraz: 3D kino ako experiment*, 2015), žitú súčasnosť (*Plochosť: Kinematografia po internete*, 2013), alebo sa týkajú slávnej minulosti (*Pri vychádzaní z kina: Knokke, Hamburg, Oberhausen*, 2018).

V roku 2013 sa festival rozhodol ešte viac rozšíriť toto archívne inšpiračné fórum o ďalšiu pravidelnú, časovo neobmedzenú sekciu Archives, zameranú na prezentáciu všeobecne známych i zabudnutých pokladov krátkometrážnej filmovej tvorby zo zbierok filmových archívov z celého sveta, prípadne na projekty ich digitalizácie a reštaurovania. Každý rok festival uvedie štyri inštitúcie v programoch zložených z piatich až ôsmich filmov, pričom výber experimentálnych filmov je výhodou, ale nie podmienkou – účinnejšia sa ukázala pestrosť rukopisov a kompaktnosť zostavy. Súbor slovenských krátkych dokumentárnych a animovaných filmov teda vznikol ako *site specific* kurátorská prezentácia pripomínajúca snahy experimentovať v krátkej metráži na Kolibe – aj pod vplyvom kontaktov s festivalom v Oberhausene. Od roku 1958, počnúc prvoprieskumom Štefana Uhra, túto odvahu posilňovali účasťou v súťaži, kritickým pokrytím i v diskusiách mnohí tvorcovia (Urc, Trančík, Slivka, Hanák) a kritici (Branko, Kalinová, Mihálik). Ich diela tu v každom prípade po polstoročí zafungovali na nových divákov opäť ako zjavenia.

Pôvodné motto festivalu v Oberhausene „Cesta k susedom“ vyjadrovalo od konca 50. rokov jeho ústretovosť a zvedavosť smerom na východ. Úspech prezentácie SFÚ naznačuje možnosť aktivácie tohto dávneho, tvorivého prepojenia. A spomínané rezonancie by mohli určite blahodarne pôsobiť aj na súčasnú slovenskú krátkometrážnu tvorbu. ◀

PRODUCERS ON THE MOVE

— text: Peter Badač /
filmový producent —
foto: EFP —

Počas filmového festivalu v Cannes (8. – 19. 5.) sa uskutočnil aj 19. ročník programu Producers on the Move, ktorý organizuje European Film Promotion (EFP). Jeho cieľom je predstaviť európske producentské osobnosti, ktoré sú sice na začiatku svojej kariéry, ale zároveň sa už dokázali zviditeľniť minimálne jedným celovečerným filmom (hraným alebo dokumentárnym), uvedeným na festivaloch alebo v inej než domácej distribúcii. Za Slovensko tam bol tento rok Peter Badač.

———— Každú krajinu reprezentuje na Producers on the Move jeden producent a výber podlieha prísnyh kritériám. Na základe nich sa zostaví zoznam 20 účastníkov z celkovo 37 členských krajín EFP. Za celý čas existencie programu sa na ňom zúčastnilo 401 producentov, z toho 10 zo Slovenska (účasť autora článku podporil Audiovizuálny fond).

———— Cieľom programu je zoznámiť vybraných producentov medzi sebou a zároveň ich predstaviť filmovej verejnosti, ktorá sa každoročne stretáva v rámci veľkého filmového trhu v Cannes, poskytnúť im kontakty na medzinárodné inštitúcie a veľkých „hráčov“, ako sú sales agenti alebo televízne spoločnosti, ktoré sa v budúcnosti môžu zaujímať o ich projekty.

———— Tohtoročný program bol rozdelený do troch častí. V tej oficiálnej bol jeden deň venovaný predstaveniu jednotlivých producentov, ich projektov a doterajšej činnosti, po čom nasledovali osobné stretnutia, kde bol väčší priestor na diskusiu o konkrétnych projektoch. Ďalšie dni bol oficiálny program zostavený zo stretnutí so zástupcami spoločností, ako je napríklad Arte, alebo sales agentúr typu Beta Cinema či Films Boutique, kde mohli producenti nadviazať prospešné kontakty. Navyše, tento rok sa organizácia EFP v spolupráci s Arab Cinema Center rozhodla prvýkrát usporiadať okrúhly stôl medzi európskymi producentmi a zástupcami arabských kinematografií, ktorý mal predstaviť možnosti tvorby filmov a spolupráce medzi danými regiónmi.

———— Veľmi zaujímavou časťou oficiálneho programu boli prípadové štúdie. Producenti z Francúzska, Grécka, Poľska a zo Švajčiarska predstavili koprodukčný film *The Harvesters* režiséra Etiennea Kallosa, ktorý bol uvedený v súťažnej festivalovej sekcii Un Certain Regard. Prešli celou históriou projektu od úplného počiatku až po uvedenie v Cannes; všetkých zaujala ich otvorenosť a priamočiarosť, s akou projekt prezentovali a s odstupom času aj hodnotili jeho úspechy a neúspechy. Rovnako zaujímavá bola z tohto pohľadu prezentácia poľsko-britského filmu režiséra Pawła Pawlikowského *Cold War*, uvedeného v hlavnej súťaži (titul napokon získal cenu za najlepšiu réžiu). O filme rozprávala poľská producentka Ewa Puszczyńska a britská producentka Tanya Seghatchian.

———— V neoficiálnej časti programu sa producenti mohli zúčastniť na recepciách organizácií spriaznených s EFP a nadviazať tak ďalšie kontakty na medzinárodnej scéne. Zároveň bola veľká časť programu venovaná neformálnym stretnutiam a diskusiám.

———— Ako som spomenul, z môjho pohľadu má program za úlohu najmä zviditeľnenie novej generácie producentov, ktorí určite prídu so zaujímavými projektmi, a druhotným cieľom je vytvorenie celoeurópskej siete producentov, s ktorými bude EFP spolupracovať. Nie je vylúčené, že producenti budú pracovať aj na spoločných projektoch, hoci to vyslovene nie je cieľom tohto programu, pretože za päť dní v Cannes je napriek všetkému ťažké vytvoriť si také väzby ako napríklad počas programov EAVE alebo ACE. Producers on the Move im však nechce konkurovať, naopak, chce podnietiť producentov k vzájomnej spolupráci a k dôkladnej príprave a vývoju projektov na medzinárodnej scéne aj prostredníctvom uvedených programov alebo koprodukčných fór, ktorých je EFP partnerom. ◀

— text: Barbora Tóthová /
projektová manažérka kina Úsmev
v Košiciach —

TRIBECA FILM FESTIVAL

V týždni od 18. do 29. 4. sme sa aj vďaka Fondu na podporu umenia dostali vo štvorici z košického kina Úsmev do New Yorku. Asi žiadna svetová metropola sa mu nevyrovná v množstve gýčových nálepiek: betónová džungľa, mesto, ktoré nikdy nespí, veľké jablko... Pre nás to bolo najmä miesto konania 17. ročníka filmového festivalu Tribeca.

———— Naša kinostopova bola pestrá. Juliana Sokolová sa na pobyte zúčastnila za umeleckú dramaturgiu nášho kina s úlohou spoznávať zákutia a kultúrny program New Yorku. Riaditeľ Lukáš Berberich a ja sme išli primárne s cieľom festivalu, hrdo potom nosiac na krku akreditáciu Industry, čo nám umožňovalo vidieť celý filmový program, ale aj zažiť takmer blízke stretnutia napríklad s Jamiem Foxxom.

———— Festival si urobil meno najmä podporovaním mladých nezávislých filmárov, má výrazne širokú sekciu „indie“ dokumentov a krátkych snímok. Veľmi obľúbená je aj sekcia Tribeca Talks, čo sú hodinové panelové diskusie s tvorcami na rôzne témy – od životných príbehov najznámejších hollywoodskych hercov až po úzko profilované diskusie a workshopy napríklad na tému japonskej animácie. V posledných rokoch sa TFF profiluje ako najväčšia platforma na prezentáciu nových diel a trendov z prostredia virtuálnej reality (VR) a gamingu.

———— Náš prvý kontakt s VR pavilónom absolútne naplnil naše očakávania. Celá jedna miestnosť slúžila na prezentáciu približne dvadsiatich projektov (filmov alebo hier) vo virtuálnej realite. Spočiatku nás prekvapilo, že vo festivalovej brožúre odporúčajú stráviť v tejto sekcii tri a pol hodiny, ale následne sme pochopili prečo. Jednotlivé VR zážitky trvali od 5 do 20 minút, čo je pri dvadsiatich stanovištiach a vyše 60 účastníkoch celkom náročný boj o miesta. Ako prvé sme okúsili bludisko, pripomínajúce príbytok akéhosi „hoardera“ (človeka, ktorý chorobne zbiera a skladuje predmety). Keď ste VR okuliarmi nasmerovali svoj pohľad na určité predmety, vyskočili na vás videá, reklamy alebo krátke surreálne filmy, ktoré s danou vecou súviseli. Všetko sa to pritom nieslo v retro atmosfére. Tento galerijný spôsob prezentovania VR sa nám veľmi pozdával a vieme si ho predstaviť aj ako malé bludisko v útrobách nášho kina.

———— O deň neskôr sme zažili cyklus krátkych filmov, ktoré chodili nepretržite v 30-minútových slučkách a boli tematicky ladené. Vybrali sme si cyklus Climate Change, ktorý tvorili tri filmy poukazujúce na vážnosť témy klimatických zmien. Prvý z nich sa venoval problematike zväčšovania brazílskych fariem na úkor amazonského pralesa, druhý závažnej téme hladu v Somál-

sku (najmä v súvislosti s deťmi) a tretí film sa zaoberal celoročnými starostami s lesnými požiarimi v Kalifornii.

———— Potom už nasledovali plnohodnotné VR snímky so sedením a scénografiou na mieru. Zaujalo nás, že veľmi málo projektov pracovalo s pohybujúcim sa divákom. V celom programe bolo možno päť zážitkových projektov s takouto formou interaktivity. Scénografia prezentačného priestoru však bola fascinujúca. V dlhom rade boli vedľa seba relatívne malé kiosky, každý s vlastnou témou, spôsobom prezentácie a interiérovým dizajnom, šitým na mieru príbehu. Titul *Into the Now* mal interaktívne sedadlá, ktoré kopírovali pohybové zážitky vo filme a prenášali ich na telo sediaceho, takže sme mohli brázdiť vlny oceánu či plávať s bielymi žralokmi. Okrem toho sme mali možnosť zažiť krátke filmy *Dinner Table*, v ktorom vás môžu pri rodinnej večeri prekvapiť mimozemšťania, *My Africa* o ochrane afrických divokých zvierat, *Fire Escape*, zvláštnu animovanú drámu pripomínajúcu počítačovú hru, či dokument *The Hidden* o otrockej práci v Indii.

———— A čo sme si z TFF 2018 priniesli? V texte sa často opakuje sloveso *zažili sme*, lebo v prípade VR už nemôžeme použiť obyčajné *videli sme*. Divák film skutočne zažíva a na základe miery interaktivity a doplnkových prvkov je tento zážitok umocnený, silnejší. Presvedčili sme sa, že VR a príbeh nakrútený bez zbytočnej technologickej a sprievodnej pompy vie s človekom pohnúť viac ako klasický 2D film. Ide najmä o sociálne projekty, dokumentárne a krátke filmy rôznych neziskových organizácií a kampaní. Neveríme, že virtuálna realita v budúcnosti prekoná alebo nahradí bežný naratívny film. Má však svoj význam, predovšetkým pri počítačových hrách, kde sa interaktivita vyslovene žiada a dokáže osloviť širší okruh používateľov, ale aj pri náročnejších témach sociálneho charakteru. Intenzívny, hoci len desaťminútový virtuálny dotyk napríklad so životom v utečeneckom tábore, so situáciou detí v somálskej nemocnici alebo s ukážkou nelegálnej ťažby lesov možno prispieje k budovaniu tolerantnejšej a angažovanejšej občianskej spoločnosti. ◀

Tereza Czesany Dvořáková, Nikkarin, František Týmal: Jak vznikl film. Výlet do světa filmové archeologie pro malé i velké
(Argo, Praha, 2017, viaz., 64 strán)

Autorské spojenie filmovej historičky, lektora filmového vzdelávania a komiksového výtvarníka určuje zameranie invenčnej knihy, ktorá približuje detskému čitateľovi počiatky filmu a zároveň film ako technologicky založené magické médium. Upútať môže nielen vďaka výrazne – ilustračne, ale aj „epický“ – uplatnenej komiksovej výtvarnej náplni. Zvedavosť a zručnosť detí totiž smeruje aj ku konštruktívnym pokusom, pri ktorých môžu z bežne dostupných materiálov vyrobiť niektoré optické aparáty a pochopiť ich funkciu a tým aj určité zákonitosti optiky, mechaniky a ľudských zmyslov. K detskému objavovaniu filmovej ríše vlni prispel aj pražský Národný filmový archív – inak koncipovanou, no takisto komiksové prvky využívajúcou a vďaka plánikom a fóliám interaktívnou knihou *Zloději tmy*, ktorá v dobrodružnom príbehu, zosnovanom medzi realitou a fantáziou, okľukou približuje princípy filmového procesu až po fázu kinoprojekcie, upozorňuje na filmové termíny a fungovanie fiktívneho sveta.

Galina Kopaněva: Spatřit a napsat. Filmové kritiky, statě a rozhovory

(editor Tomáš Hála, Národní filmový archív, Praha, 2017, brož., 536 strán)

Galina Kopaněvová (1931 – 2012) pôsobila ako spiritus agens česko-slovenskej, resp. českej filmovej reflexie počas piatich dekád, počínajúc novovlnovými 60. rokmi, a to aj ako lektorka filmových podujatí a pedagogička na FF UK v Prahe, najmä však ako erudovaná publicistka. Sovietsky film, na ktorý sa – azda aj pod vplyvom pôvodu svojho otca, ruského emigranta – prednostne špecializovala, dokázala v patričných prípadoch z jeho dobovej spoločskej profánosti povzniesť v intenciách historickej pravdy, zmyslu umeleckej tvorby a jej etických súradníc. Výber z recenzií, rozhovorov a ďalšej filmovej publicistiky je rozčlenený do oddielov, zameraných na kinematografiu českú a slovenskú, ruskú a sovietsku, bulharskú a poľskú, resp. západnú. Texty rekonštruujú kultúrnu pamäť, ktorá v prípadoch mnohých diel a osobností vybledla s nastúpenou dominanciou žánrového hollywoodskeho mainstreamu, ktorý bol autorke vzdialený. Svedčí o tom aj dlhý, denníkové príspevky neobsahujúci bibliografický zoznam, ktorý pripravil Miloš Fikejz.

— Peter Ulman —

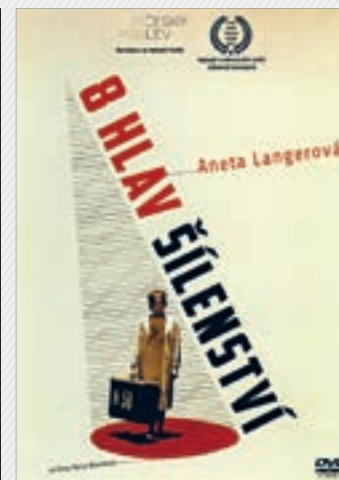

Svět podla Daliborka

(Bontonfilm)

Tento dlhometrážny dokument vznikol ako česko-slovensko-britská koprodukcia. Jeho režisér Vít Klusák založil spolu s Filipom Remundom v roku 2003 spoločnosť Hypermarket Film, ktorá sa zameriava na produkciu autorských dokumentárnych filmov. Preslávili sa hneď svojím prvým filmom *Český sen* (2004). *Svět podla Daliborka* je portrét autentického českého neonacistu z Prostějova, ktorého štáb sledoval počas dvoch rokov (2015 – 2016). Dalibor K. pracuje ako natierač, natáča amatérske horory, skladá našťavané piesne a maľuje. Čoskoro bude mať štyridsať, ale zatiaľ neprežil plnohodnotný vzťah so ženou a stále žije v domácnosti so svojou matkou. Neznáša svoju prácu, Cigánov, Židov, utečencov, homosexuálov, Merkelovú, pavúky a zubára. Neznáša svoj život, ale nevie, čo by mal zmeniť. Klusákov film vyvolal kontroverzné reakcie a diskusie o hraniciach dokumentu. Na DVD vyšiel s obrazom vo formáte 16 : 9, so zvukom DD5.1 a DD2.0 a s voliteľnými českými a anglickými titulkami a s českými titulkami pre nepočujúcich. Ako bonusy sú na DVD soundtrack a nepoužité scény.

— Miro Ulman —

8 hlav šílenství

(Bontonfilm)

Osem rokov vznikol v česko-slovenskej koprodukcii druhý dlhometrážny film scenáristky a režisérky Marty Novákovéj *8 hlav šílenství* (2017). Originálnym spôsobom v ňom spracovala životný príbeh zabudnutej ruskej poetky Anny Alexandrovny Barkovovej (1901 – 1976), ktorá mala na začiatku 20. rokov minulého storočia pred sebou hviezdnu kariéru. Po vydaní jej prvej zbierky sa hovorilo, že zatieni aj Puškina. O pár rokov neskôr sa však dostala do nákladného vagona smerujúceho do gulagu. V táboroch a vo vyhnanstve strávil 22 rokov života. Názov snímky odkazuje k Barkovovej rovnomennej novele, ale súvisí aj s ôsmimi hlavami – kapitolami, na ktoré sa člení film. Veľký priestor dostala výrazná výtvarná štylizácia, ktorá je pre každú kapitolu iná. Annu Barkovovú vo filme stvárnila speváčka Aneta Langerová, ktorú na poetke zaujal najmä jej „*bohatý vnútorný svet, vďaka ktorému prežila všetky hrôzy*“. Film je nielen biografiou, ale aj sprievodcom po 20. storočí a cárskom a sovietskom Rusku. Na DVD vyšiel s obrazom vo formáte 16 : 9, so zvukom DD5.1 a DD2, s audiokomentárom pre nevidiacich a českými titulkami pre nepočujúcich, ako aj s anglickými a ruskými titulkami.

čo robia

Alexandra Jonášová

[strihačka]

Nedávno mi bolo potešením pracovať na dokumentárnom filme českého režiséra Michala Vargu *Cirkus Rwanda*, kde sa prostredníctvom nového cirku-su a procesu tvorby konfrontujú dve vzdialené kultúry. Premiéru by mal mať toto leto. Priebežne žijem pozíciou skrz ďalší dokumentárny film a v týchto dňoch kompletizujem svoje výstupy z prvého ročníka doktorandského štúdia na FTF VŠMU. V neposlednom rade sa však balím, keďže zajtra odlietam do Paríža (príspevok vznikol 28. 5. – pozn. red.), kde ak všetko pôjde, ako má, strávim nejaký čas prácou a učením sa na väčšom medzinárodnom projekte.

Slavomír Zrebný

[režisér]

Posledné štyri roky som pracoval v ÚPN, kde sme nakrúcali svedectvá politických väzňov, pripravovali dokumentárne filmy a rozbiehali Festival slobody. Celé to bola skvelá skúsenosť, za ktorú som vďačný. Momentálne pracujem na dokumente o kresťanskom disente. Rozpráva príbeh jedného spoločenstva, ktoré zmenilo Slovensko. Je to aj príbeh našej krajiny od čias slovenského štátu po pád komunizmu. Dokončujem aj dokument o slovenskom biskupovi Milanovi Lachovi, ktorého pápež František vyslal do USA. Je to zaujímavá kultúrna a duchovná konfrontácia. Popritom spolupracujem na celovečernom filme Ivana Ostrochovského *Posol*.

Tereza Křižková

[dokumentaristka]

Keď toto píšem, práve sedím v kaviarni neďaleko Českého rozhlasu, kde sa zúčastňujem so svojim autorským rozhlasovým dokumentom *Slušný člověk* na International Feature Conference, ktorú organizuje European Broadcast Union (príspevok vznikol 21. 5. – pozn. red.). V poslednom čase sa teda venujem rozhlasovej tvorbe ako dramaturgička a autorka rozhlasových dokumentov. So sestrou Evou Křižkovou zároveň pripravujeme dokumentárny film o našom vzťahu s developermi. Ide o náš osobný príbeh, v ktorom sa vyrovnávame s drastickými zmenami prostredia, v ktorom sme vyrastali, a hľadáme odpoveď na otázku: Kam sa ako ľudia developujeme?

MARTA PROKOPOVÁ

Vraciame sa k staršej rubrike Ako ďalej, absolvent?, aby sme predstavili začínajúcich filmárov, zistili, aké skúsenosti získali počas štúdia a s akými predstavami vstupujú do profesionálneho života. Tentoraz prinášame vyjadrenia Marty Prokopovej, ktorá v roku 2015 absolvovala Ateliér animovanej tvorby FTF VŠMU.

— Na VŠMU by som vyzdvihla slobodu, priestor, čas a techniku, čo som mala vždy k dispozícii. Mohla som v sebe objaviť úplne nové obzory, za čo som nesmierne vďačná. Experimentovanie v ateliéri mi prinieslo množstvo skúseností a inšpirácie, z ktorej čerpám dodnes. Z inej perspektívy poviem, že ako tvorca som potrebovala vnútorne „nakopnúť“ od profesionálov, čo sa nedialo tak často, ako by som v tom čase potrebovala. Na VŠMU študuje množstvo poslucháčov, ktorí nastúpia hneď po strednej škole a často nie sú pripravení rozprávať príbehy, nie sú vyzretí. Samozrejme, nedá sa generalizovať, no môj prípad to bol rozhodne. Preto by som si želala, aby vyzretí tvorcovia viac vnášali medzi študentov svoje tvorivé fluidum, pokúsili sa v nich prehĺbiť lásku k filmu. Urýchlil by sa tým proces ich umeleckého aj ľudského dozrievania.

— Svoj odbor som študovala už na strednej škole, no až v bakalárskom ročníku sa vo mne čosi radikálne zmenilo. Dovtedy som mala pocit, že cvičenia, na ktorých pracujem, sa ma nedotýkajú. Bola to pre mňa remeselná práca bez hlbšieho zmyslu. Potom som však pocítila obrovský priestor, „zhora“ sme dostali slobodu a nad svojím prvým filmom som zrazu premýšľala ako autor, nie ako animátor. Cítila som, že prostredníctvom filmu mám čo povedať, aj keď nie som najšikovnejší remeselník. Od toho momentu sa na mňa začali „lepiť“ všetky veci, ktoré som zanedbala, a zároveň som začala vnímať seba, svoj rukopis. Dokonca som začala mať chvíľami pocit, že by som mohla mať aj talent. Ako režisér a výtvarník som prvé roky v ateliéri doslova zápasila s tým, že môj výtvarný štýl je príliš komplikovaný na to, aby som ho využila v tvorbe. Snažila som sa prispôbovať mainstreamu, splniť aspoň priemer. Bola to veľká chyba a strata času. Nakoniec som začala používať intuíciu a veci do seba občas zapadli. Vtedy prichádza eufória.

— Určite by som sa chcela ďalej venovať autorskému filmu, videoklipom, ilustrácii a grafike. Myslím si, že práca v tomto odvetví je veľmi fluidná a často sa človek ocitne v pozícii, v akej sa pred pár rokmi (alebo včera) vôbec ne-

videl, čo je obrovská výhoda. Hovorí sa, že trpíme božským syndrómom. To však neznamená, že sa cítíme ako bohovia, práve naopak, neustále pochybujeme o sebe a svojej tvorbe. Božský syndróm však symbolizuje pocit, že vidíme svoj vlastný svet a snažíme sa ho zhmotniť vo svojich filmoch, čo vie byť psychicky aj fyzicky náročné. Ukončenie štúdia bolo šokom pre hlavu aj srdce. Na škole je krásne to, že človek robí všetko bez očakávaní, vtedy nie je nevyhnutná dôvera celého sveta v moje dielo. Prvé veľké zlomy v mojej tvorbe sa odohrali práve v čase, keď som zápasila s dôverou k sebe samej a svet okolo som veľmi nevnímala. Vnútorne napätie, čas na premýšľanie (prokrastináciu), káva z automatu – ak máte toto, ste najbohatší študent vo vesmíre.

— Mám okolo seba množstvo talentovaných ľudí, ktorých som stretla počas štúdia a cestovania po festivaloch. Sú to vzácne momenty spolupatričnosti a pokory (i srandy), spájanie rôznych svetov a pohľadov na umenie. Je to taký zvláštny pocit zázemia. Čo sa týka spolupráce na mojej vizuálnej tvorbe, za posledné roky som si uvedomila, že by som sa zaradila skôr medzi osamelých bežcov, pretože som veľký chaotik a nejaký čas mi trvá, než si pospájam vlastné nitky. Pracovať so mnou je náročné. Ďalšia vec je, že ateliéry vnášajú medzi tvorcov prirodzené puto. Dalo by sa povedať, že sme so spolužiakmi naozaj prežili v škole roky, tvrdli sme tam nonstop. Pri dokončovaní magisterského filmu som rok zo školy nevyšla. Z takejto práce sa dá len ťažko vypnúť, človeka pohltí, občas úplne zhltnie. Je ťažké vytvoriť si odstup. Na to, aby nakreslený svet pôsobil autenticky, musí doň umelec vstúpiť a prežiť si emócie postáv a atmosféru.

— Momentálne pracujem na debutovom animovanom filme **Divoké bytosti** spolu s režisérom Michalom Blaškom a pod krídlami producentiek Simony Hrušovskej a Veroniky Kocourkovej (Super film). Na tomto projekte sme začali pracovať niekoľko mesiacov po ukončení môjho štúdia a dnes je vo fáze produkcie, z čoho sa všetci nesmierne tešíme a dúfame, že sa nám podarí spraviť super film. ◀

— spracovala: Zuzana Sotáková —

tv tip

— text: Barbora Gvozdjaková /
filmová publicistka —
foto: archív SFÚ/Anton Podstraský —

K zemi sa skláňaš, ľalia poľná

V rubrike TV tip predstavujeme archívne slovenské filmy zaradené do aktuálneho televízneho vysielania.

Tentoraz priblížime snímku režiséra Ela Havettu **Ľalie poľné** (1972), ktorú v júni uvedie Dvojka RTVS.

— Elo Havetta, ktorý by sa tento mesiac dožil osemdesiatky, debutoval v roku 1969 farbistou feériou *Slávnosť v botanickej záhrade* a hneď v nej potvrdil svoj výnimočný talent. Celovečerný karneval vo vinárskej dedinke Babindol je jedinečnou oslavou radosti zo života, fantázie a bláznovstva. O tri roky neskôr, už v čase normalizácie, natočil svoj druhý a, žiaľ, aj posledný film *Ľalie poľné*. Pôvodne mal robiť na iných projektoch, vedenie Koliby ich však neschválilo alebo ich prideliť iným tvorcovi. Keď Havettovi napokon povolili *Ľalie poľné*, vtedy ešte len 33-ročný režisér si dal na natáčanie veľmi záležať. Scenár i názov filmu (pôvodne *Slnko, dážď, ľalie poľné*) sa viackrát menili. Výsledný film však nakoniec ideológom nevyhovoval a Havettu z Koliby vyštvali do televízneho prostredia.

— *Ľalie poľné* sú adaptáciou novely Vincenta Šikulu *Nebýva na každom vršku hostinec* z roku 1966. Šikula je aj autorom scenára a vo filme si zároveň zahrál postavu mnicha organistu. Literárna predloha prináša obraz ľudí zo spoločenskej periferie, ktorí sú obdarení veľkou vnútornou silou. Daniel Hevier napísal o príbehoch jej protagonistov v časopise *týždeň*, že „sa odohrávajú v akomsi ‚bezdobí‘ a práve tým sa stávajú epizódy jednotlivých epoch metaforou celých slovenských dejín“. Havetta svoje filmové *ľalie* zasadil do juhoslovenskej dediny v období po skončení prvej svetovej vojny. „Na plátno preniesol Šikulov experiment inšpirovaný voľnosťou hudobnej kompozície. Celý tvar je založený na princípe polyfónnej hudobnej skladby, a to nielen z hľadiska formy, ale i celej dramaturgickej osnovy. Sú v ňom motívy, ktoré sú sólové a rozvíjajú sa, aby nakoniec splynuli v symfónii, leitmotívy a refrény ako invalid, ktorý vždy opakuje jednu vetu, autobus, ktorý pravidelne prichádza

do dediny, a legionár, ktorý ho vždy zmešká, a babka s modlitebnými knižkami,“ uvádza sa v článku Literárne adaptácie v slovenskom filme, publikovanom v *Kultúrnom živote* v roku 2001.

— Samotné *ľalie* vo filme zosobňujú dvaja tuláci, ktorých vojna priviedla na mizinu a ktorí stratili všetko. Krujbel a Hejgeš chodia po jarmokoch, kde spievajú, zabávajú ostatných aj seba a žobrujú. A márne hľadajú domov. Hneď v úvode filmu Krujbel, ktorý sa často odvoláva na biblické pravdy, vysvetľuje: „Pozrite, vtáctvo nebeské ani neseje, ani nežne, a predsa má čo jesť. Ľalie poľné sa nestarajú, čím sa šatiť a aký krásny majú šat. Ľudia sa Boha spustili a diabla sa chytili.“ Svojou veselostou, akoby trochu predstieranou, bojuje proti ťažkému osudu a vlastnej osamelosti. Oproti *Slávnosti v botanickej záhrade* vyznievajú *Ľalie poľné* tragickejšie a otvárajú otázky o ľudskej existencii a slobode jednotlivca.

— Sám Havetta o svojom filme napísal: „Hlavnou témou filmu je domov, jeho nostalgické kúzlo, jeho poézia, v kontrapunkte s nostalgickými túžbami po dialľkach, slobode, neustálom putovaní pod jasnou klenbou večnej prírody, ktorá je domovom i osudom tulákov, večných pútnikov, večných vojnových veteránov.“ Režisér do snímky zakomponoval množstvo nehercov, pohráva sa s prvkami nemého filmu, kreatívne využíva farebné tónovanie a charakteristická je i rozmanitosť hudobno-zvukovej zložky (autorom hudby je Zdeněk Liška). „Napriek tomu je ten insitný príbeh zároveň priezračný a svojim spôsobom prístupný a to je možno najtajomnejší ‚trik‘ Ela Havettu, mága slovenskej kinematografie, ktorému ‚olovená doba‘ normalizácie nedala žiť,“ dodáva k *Ľaliám poľným* filmový kritik Pavel Branko. ◀

📌 *Ľalie poľné* (r. Elo Havetta, 1972) Dvojka RTVS → 16. 6.

Havetta by mal osemdesiat

Elo Havetta bol mimoriadny zjav slovenskej kinematografie, hoci nakrútil len dva celovečerné filmy. O jeho debute *Slávnosť v botanickej záhrade* (1969) hovorí režisér Eduard Grečner, že je „bláznivou reflexiou svojej doby, emocionálnym protestom, výbuchom spontánnej veselosti v dobe zamknutej zákazmi a vykoľajenej príkazmi“. Ako dodáva, „film je básňou, túžbou po nehatenej slobode, je okato a náročky bezočivý v každom detaile“. Po tomto filme mohol Havetta nakrútiť už len *Lalie poľné* (1972) podľa Šikulovej novely *Nebýva na každom vršku hostinec*. V 70. rokoch externe spolupracoval s Československou televíziou v Bratislave, režijne a scenáristicky sa podieľal na tvorbe televíznych magazínov *Lastovička* a *Ráče vstúpiť*. Zomrel 3. 2. 1975 vo veku 36 rokov. Diváci si budú môcť v Kine Lumière pozrieť výber zo študentskej tvorby režiséra z rokov 1963 až 1965 v bloku *Výročia: Elo Havetta*, ďalej dokument *Slávnosť osamelej palmy* (r. M. Škop, J. Johanides, 2005) a spomenuté tituly *Slávnosť v botanickej záhrade* a *Lalie poľné*.

VÝROČIA OSOBNOSTÍ: ELO HAVETTA
5., 6., 7. jún ▶ 18.15, 19.40, 19.45, 19.50
Bratislava, Kino Lumière
/ www.kino-lumiere.sk

Európska kvalita za symbolickú cenu

Do aktuálneho ročníka podujatia Európske filmy za Euro bolo vybraných množstvo silných snímok a v zostave je aj najnavštevovanejší titul Asociácie slovenských filmových klubov za 25 rokov jej fungovania – *Samotáři* režiséra Davida Ondříčka. Nebudú chýbať ani ďalšie overené snímky, ako sú napríklad *Mladost* (r. P. Sorrentino), *Ida* (r. P. Pawlikowski), *Hanba* (r. S. McQueen), ale aj *Trabant* až na koniec sveta a *Trabant do posledného dychu* (r. D. Příbáň). V zozname figurujú i tituly, ktoré kiná uviedli len minulý rok. Medzi také patria okrem iných *Posledná rodina* (r. J. P. Matuszyński), *Olli Mäki* (r. J. Kuosmanen), *Tanečnica* (r. S. Di Giusto), *Muž menom Ove* (r. H. Holm) aj hudobné dokumenty *Amy* (r. A. Kapadia) a *Nick Cave: 20 000 dní na Zemi* (r. I. Forsyth, J. Pollard). V projekte je toto leto aj animovaná snímka *Pieseň mora* (r. T. Moore). Dovedna zahŕňa až 30 titulov.

EURÓPSKE FILMY ZA EURO / 15. jún – 31. august
Slovensko, vybrané mestá / www.asfk.sk

Nemé filmy, živá hudba

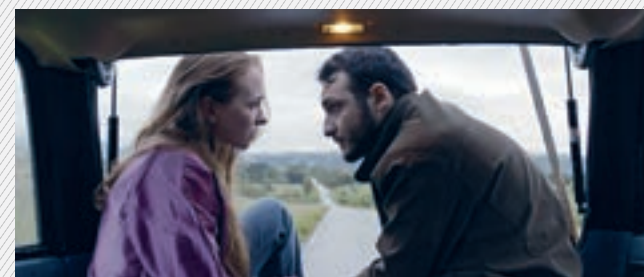
Kino Lumière premietne v júni nemý film *Krásavica z Marsu* (r. J. Protazanov, Sovietsky zväz, 1924) v kombinácii so živou hudbou, ktorú na túto príležitosť skomponoval a odprezentuje zoskupenie plankTune v zložení Martina Kachlová a Paulína Rónaiová. Skupina sa venuje elektroakustickej hudbe, improvizácii a prepojeniu hudby s vizuálnym či literárnym umením. Sci-fi film na motívy románovej predlohy *Aelita* Alexeja Nikolajeviča Tolstého sa bude premietiť v pôvodnej verzii, ale na divákov bude čakať zasnávacujúci úvod, aby sa mohli plne oddať atmosférickému zážitku zo spojenia projekcie nemého filmu z 35 mm filmového materiálu a experimentálnej hudby.

ART OF SILENT FILM: KRÁSAVICA Z MARSU
20. jún ▶ 18.15
Bratislava, Kino Lumière
/ www.kino-lumiere.sk

Art in Park s filmovým programom

V Trenčianskych Tepliciach sa v júni uskutoční festival umenia v parku, ktorý má aj filmovú časť. Jej hlavnou témou má byť sté výročie vzniku Československa. Súvisieť s ňou budú napríklad filmy *Bratříček Karel* (r. K. Krauze), *Válek* (r. P. Lančarič) či *Dubček* (r. L. Halama). Program pripomenie aj nedávno zosnulého režiséra Miloša Formana. Festivaloví diváci si z jeho tvorby budú môcť pozrieť filmy *Prelet nad kukučím hniezdom*, *Vlasy*, *Hoří, má panenko*, *Amadeus*. Premietnu sa i víťazné snímky z tohtoročného udeľovania Oscarov a okrem celovečerných festival predstaví aj oscarové krátke filmy. V programe figurujú takisto snímky o známych umelcoch, najlepšie filmy z festivalu Áčko a ďalšie tituly. Projekcie sa budú konať v kine Prameň, v hoteli Pax a pod holým nebom v Kúpeľnom parku.

ART IN PARK / 21. – 24. jún 2018
Trenčianske Teplice / www.artinpark.sk

Slovenské filmy začnú leto v Poľsku

Na prehliadke, kde sa pravidelne prezentuje aj slovenská kinematografia, sa počas 47. ročníka predstaví okrem iného početná delegácia z Vysokiej školy múzických umení. Premietnu sa študentské filmy *Handstern* (r. L. Figel), *Aúúúna* (r. L. Šuková), *O sestre* (r. B. Sliepková), *Magic Moments* (r. M. Buchelová), *SelFish* (r. L. Figel), *Padla tma* (r. B. Šlapeta) a *Chlebičky, český unikát* (r. M. Pinčíková). V medzinárodnej súťaži krátkych filmov bude titul *Atlantida, 2003* (r. M. Blaško). Okrem toho prehliadka uvedie napríklad vlnajšie novinky z domácej dlhometrážnej produkcie pre kiná *Čiara* (r. P. Bebjak), *Únos* (r. M. Čengel Solčanská), *Nina* (r. J. Lehotský) a ďalšie.

47. LUBUŠSKÉ FILMOVÉ LETO / 24. jún – 1. júl
Łagów, Poľsko / www.llf.pl

- 1 — *Slávnosť v botanickej záhrade* – foto: archív SFÚ/Vladimír Vavrek –
- 2 — *Ida* – foto: ASFK –
- 3 — *Atlantida, 2003* – foto: FTF VŠMU –
- 4 — *Jediná známa fotografia Boha* (poviedka z filmu *Slovensko 2.0*) – foto: Film Europe Media Company –
- 5 — *Love* – foto: ASFK –

Spomienka na Petra Krištúfka

V apríli tragicky zahynul spisovateľ, scenárista a režisér Peter Krištúfek, ktorý by mal 23. 6. narodeniny. „Tak sme sa rozhodli osláviť ich uvedením troch jeho filmov. V jednom bloku bude uvedený titul *Jediná známa fotografia Boha* (2014), filmová poviedka z projektu *Slovensko 2.0*, a celovečerný dokumentárny film o Dežovi Ursinym *Momentky* (2009). Druhé predstavenie bude tvoriť celovečerný hraný film *Viditeľný svet* (2011) s Ivanom Trojanom v hlavnej úlohe,“ približuje strihač Maroš Šlapeta, ktorý s Krištúfkom úzko spolupracoval. Súčasťou špeciálneho programu, ktorý sa uskutoční 26. 6. v Kine Lumière, budú aj príhovory Kataríny Krištúfkovej, Márie Ferenčuhovej, Nora Hudeca a Maroša Šlapetu.

FILMOVÉ NARODENINY PETRA KRIŠTÚFKA
26. jún ▶ 18.00, 20.30
Bratislava, Kino Lumière
/ www.kino-lumiere.sk

Láska a erotika na plátne

Kino v centre nezávislej kultúry v Košiciach prinesie na záver júna dva filmy, ktorých ústrednou témou je láska a erotika. Diváci si budú môcť pozrieť príbeh o chlapcovi, dievčati a ďalšom dievčati *Love* od Gaspara Noého a sci-fi romancu *Miznúce vlny* v réžii Kristiny Buožyté.

HORÚCE KINO / 26., 28. jún ▶ 19.00
Košice, Kino Tabačka / www.tabacka.sk

— odporúča filmový teoretik
Martin Ciel —

JÚNOVÉ
ŠPECIALITY
V SLOVENSKÝCH
KINÁCH

Čiernobiely v kine

Čiernobiely film je lepší ako farebný. A zaujímavejší. Viem, je to zvláštne tvrdenie, spochybiteľné. Ale predsa len, tá ohromujúca krása rôznych odtieňov sivej, dramatická atmosféra hry svetla a tmy. Divák sa pri čiernobielym filme sústreďuje na podstatu, na filozofiu príbehu, nerozptyľujú ho pestrofarebné daromnice akcie. Čiernobiely materiál iniciuje metaforu, symboliku obrazu. Jeho hĺbku. A rozprávanie obrazom. Pretože film by mal byť v prvom rade obraz. Tento mesiac by sa dal v Kine Lumière prežiť čiernobiely, program ponúka viacero čiernobielych filmov: spomeniem len niektoré, výnimočné.

Zabitá neděle (r. Drahomíra Vihanová, 1969) je film, ktorý čakal na uvedenie dvadsať rokov. Sedel nahnevane v trezore. Komunistami neakceptovateľný. Je to jeden z najzaujima-

Zabitá neděle

— foto: ©SFK, zdroj: NFA

Mŕtvy muž

— foto: ASFK

vejších filmov československej novej vlny, i keď nevelmi známy. Vihanová vytvorila uzavretý priestor beznádeje, zmaru a banality. Rutina, akési pozostatky disciplíny, krysy a vojenská pištoľ. Dôstojník sa nudí, je horúca neděľa a život premárnený, vodka teplá... Napínavé, existenciálne. Bravúrne použitie výrazových prostriedkov vytvára metaforu odcudzenia bez toho, že by *Zabitá neděle* potrebovala nejaký jednoznačný dramatický príbeh. A ešte je to aj vtipné.

Čiernobiely *Mŕtvy muž* (1995) bol jedným z divácky najúspešnejších filmov Jima Jarmuscha. Na pozadí divokého západu rozpráva príbeh putovania Williama Blaka (nie je to „ten“ William Blake, len sa tak volá) a absurdných príhod, ktoré zažíva. I keď je už vlastne mŕtvy? Western? Antiwestern? Veľa otázok. Ťažko odpovedať. Uvidíte. Jim Jarmusch si vyskúšal žáner a výsledok je, akoby Franz Kafka napísal román o kovbojoch. Je tu aj jedna z najlepších, najrealistickejších a zároveň najnezmyselných prestrelietok v dejinách filmu. Toto, mimochodom, Jim Jarmusch vie, rozbiť a otáčať filmové stereotypy – spomeňte si na neveriteľnú scénu „úteku z väzenia“ z filmu *Mimo zákona* (1986). Pri filme *Mŕtvy muž* sa nedá nespomenúť hudba. Pri mnohých filmoch hádam radšej keby ani nebola, v Jarmuschových filmoch však, vďaka Bohu, je a v *Mŕtvom mužovi* funguje mimoriadne: Neil Young.

A na záver: zábava. Bývajú to často nezabudnuteľné chvíle, premietania v rámci cyklu *Kraťasy z archívu tam dole pod schodami* v malej lumièrovskej kinosále. Tento mesiac bude *Kino Čas VI: Ako sme dbali o zdravie* (rôzni režiséri, 1948 – 1981). Propaganda a socialistická satira, často kúzlo nechceného, nezmyselná ideológia, filmárske majstrovstvo a smiech cez slzy. Číra čierno/bielosť. ◀

— text: Milan Černák —

Majstri za kamerou

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe.

V mesačníku *Film.sk* ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér *Spravodajského filmu*.

V období filmového týždenníka, ktoré práve sledujeme, sa v bratislavskom *Spravodajskom filme* zišla mimoriadna skupina „majstrov za kamerou“. Leopold Bródy, Rudolf Ferko, Mikuláš Fodor, Alojz Hanúsek, Oskár Šággy (podľa abecedy) – s výnimkou Ferka všetci bez vyššieho odborného vzdelania, ale vychovaní zakladateľskou generáciou spravodajských kameramanov – boli zárukou (nielen) vysokej obrazovej kvality spravodajstva. Všetci schopní samostatne reportérsky uvažovať, čo znamená nielen vidieť cez hľadáček kamery objekt snímania, ale aj zvoliť uhol pohľadu zodpovedajúci zákonitostiam budúcej strihovej skladby, nehovoriac o „povinných“ technických predpokladoch (treba si uvedomiť, že vtedy vzhľadom na ne/citlivosť filmového materiálu bola problémom aj správna expozícia, pretože pri reportáži nebolo kedy zmerať ju). Ich cesty sa postupne rozšli, zanedlho však stačili osvedčiť svoje reportážne majstrovstvo v auguste '68. Ale nepredbiehajme.

Záver roka 1967 ešte nenaznačoval nasledujúce prevratné udalosti v československom politickom živote. Idylickú výstavu kvetín *Flora Olomouc*, vinobranie vo Vajnoroch či zátišia arboréta v Mlyňanoch zachytili kamery v TvF č. 43 rovnako ako predvianočné prípravy v sereďskej šampusárni (č. 51).

Veľa miesta zabrali zahraničnopolitické materiály: trvajúce napätie na Strednom východe (č. 47), demonštrácie (USA, Paríž, Berlín) proti vojne vo Vietname (č. 48) i monotematická bilancia na záver roka (č. 52), ktorá bola originálne zostavená podľa textu/scenáru (nielen vtedy) významného komentátora Svetozára Štúra.

Diváci neboli ukrátení ani o „pravidelné dávky kritiky“: Čičmanom chýba riadna cesta (č. 45), výstavba krematória v Bratislave sa neúnosne preťahuje (č. 49) – odtiaľ dokonca vykázali kameramana!

Na svetovej súťaži *Miss World* naša Betka Štrkulová – písali sme o nej pred dvomi mesiacmi – obstála: skončila šiesta (č. 48).

Atraktivít bolo viac: nenávidení kapitalisti nám dali zarobiť, odstrelili si 1 558 bažantov v Palárikove. Fanúšikov Trnavy, dnes oslavujúcich majstrovský titul po desaťročiach, poteší spomienka na Spartak, ktorý v roku 1967 vyhral Stredoeurópsky pohár (č. 45). Bola to slávna éra trénera Malatinského a hráčov Adamca, Kunu, Kabáta, Šveca...

Osobitne sa mi z kolekcie zapáčila veta z komentára o prírastkoch v bojnickej zoo (č. 46): „Levia rodinka Laura a Tarzan majú na svedomí päťročatá a dve ruky návštevníkov...“ ◀

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 - JÚN 2018

- 2. 6. – 14.30 hod. ▶ **Týždeň vo filme 43/1967 a 44/1967** (repríza 3. 6. o 16.30 hod.)
- 9. 6. – 14.30 hod. ▶ **Týždeň vo filme 45/1967 a 46/1967** (repríza 10. 6. o 16.30 hod.)
- 16. 6. – 14.30 hod. ▶ **Týždeň vo filme 47/1967 a 48/1967** (repríza 17. 6. o 16.30 hod.)
- 23. 6. – 14.30 hod. ▶ **Týždeň vo filme 49/1967 a 50/1967** (repríza 24. 6. o 16.30 hod.)
- 30. 6. – 14.30 hod. ▶ **Týždeň vo filme 51/1967 a 52/1967** (repríza 1. 7. o 16.30 hod.)

ELO HAVETTA

V júni by sa dožil osemdesiatky tvorca filmov *Slávnosť v botanickej záhrade* (1969) a *Lalie poľné* (1972). Elo Havetta zomrel 3. 2. 1975.

— Keď Jonáš Havetta v závere filmu *Slávnosť osamelej palmy* (2005, r. Juraj Johanides, Marko Škop) rozpráva o tom, ako Ela Havettu uväznili počas návštevy Sovietskeho zväzu a ako následne záhadne zomrel, je jasné, že Havetta je súčasťou sveta legend, či už lokálnych, z rodných Vozokán, alebo kolibských/režisérskych, od jeho mladších kolegov. Tak ako Havetta vo svojich filmoch menil vodu na víno, tak jeho „dediči“ dokázali premeniť smrť spôsobenú prasknutým žalúdočným vredom na farbistý príbeh z rokov teroru.

— Nakrútil dva celovečerné filmy, napriek výnimočnému talentu ho systém po *Laliách poľných* odsúdil na nakrúcanie televízneho magazínu *Ráďte vstúpiť!*. Prítom armáda netalentovaných na Kolibe mohla vyrábať bezproblémové hlúposti.

— Na Škole umeleckého priemyslu (1953 – 1957) a po návrate z vojenskej služby si Havetta postupne utvoril okruh kamarátov, priateľov, ktorí s ním v tej či onej miere spolupracovali až do 70. rokov – Juraj Jakubisko, Ján Johanides, Svetozár Stračina, Vlado Popovič, Vlado Bednár a ďalší. Popri fotografii získal skúsenosť s bábkovým divadlom, aranžérstvom i prácou výtvarného redaktora. Všetko vyústilo do rozhodnutia prihlásiť sa na FAMU (1961).

— Zo študentských filmov z rokov 1961 až 1966 je generačným manifestom *Předpověď: nula* (1966, scenár Lubor Dohnal, jeho rozhodujúci spolupracovník). Pre Havettu a jeho rovesníkov je hra osou života, jeho jadrom i zmyslom. Práve vďaka hre mladí filmári/umelci objavovali nové súvislosti, vzopreli sa nude a monotónnosti. Havetta sa nevyhýba ani tragickým polohám, absurdite či smútku, ale vždy ich zobrazuje spôsobom,

ktorý skôr spája, než rozdeľuje, zjednocuje gýč a vznešenosť, grotesku a tragiku, bolesť a nadšenie.

— V debutovej *Slávni v botanickej záhrade* intuitívne čerpal z karnevalizácie, ako to už pred tridsiatimi rokmi vystihol Jozef Macko. Film v duchu Bachtinovej koncepcie stredovekej karnevalovej kultúry spája „rôznorodé javy, zblížiže vzdialené, zlučuje prvky, ktoré sa navzájom vylučujú, artikuluje rozmanité druhy paródií a travestií – najmä paródie rôznych oficiálnych a vážnych ceremoniálov, jánošíkovskú legendu“, znižuje, prevádza všetko „vysoké, duchovné, abstraktné do materiálne telesnej roviny“, udalosti sprízemňuje, spája „so zemou ako s princípom pohlcujúcim a zároveň rodiacim“ (J. Macko).

— Jeden zo zásadných filmov našich dejín narazil na primitívne odmietnutie nového, pookupačného vedenia kinematografie. Havetta nemohol nakrútiť *Terárium* ani *Keby som mal pušku* ani skvelý scenár *Pod zem, pod zem*. Až vďaka Vincentovi Šikulovi sa podarilo dosiahnuť, aby nakrútil jeho scenár filmu *Lalie poľné*. Rozprávanie o návrate dvojice demobilizovaných vojakov z frontov 1. svetovej vojny stavia na protiklade „usporiadaného života“ sedliakov a remeselníkov a voľného, slobodného života tulákov, „lalií poľných“. No v jednom i druhom nachádzame okamihy túžby po opačnom životnom postoji.

— O jeho poslednom filme povedal kolibský riaditeľ Štefan Malíček, že mu „dominuje parazitizmus, nemorálnosť, nezmyselnosť a ošklivosť“.

— Celkom oprávnené povedal Albert Marenčín na seminári o Havettovi v roku 1988, prvom po dlhých rokoch mlčania o diele výnimočného filmára, že Elo Havetta zomrel na normalizáciu. ◀

ANTON KRAJČOVIČ

V júni by sa dožil deväťdesiatky filmový architekt Anton Krajčovič, ktorý stál za desiatkami celovečerných filmov, množstvom televíznych titulov a spolupracoval s režisérmi, ako boli Štefan Uher, Peter Solan, Eduard Grečner, Juraj Jakubisko, Elo Havetta, Dušan Hanák, Martin Hollý, Dušan Trancík, ale aj Alain Robbe-Grillet.

— Počas štúdia na Štátnej priemyselnej škole stavebnej v Bratislave absolvoval exkurziu do barrandovských filmových ateliérov, ktoré na neho urobili veľký dojem, a po maturite sa tam dostal už ako adept filmovej architektúry na prax. Začal nasávať množstvo podnetov v spolupráci so skúsenými českými architektmi, ako boli Karel Škvor, Ferdinand Fiala, Bohuslav Kulič a predovšetkým Jan Zázvorka, ktorý bol aj supervízorom Krajčovičovej prvej samostatnej práce na filme *Rodná zem* (1954, r. J. Mach), vznikajúcom už na Slovensku.

— Krajčovič sa popri pribúdajúcej práci na filmoch zapojil aj do scénografickej tvorby pre televíziu, ktorá bola v úplných začiatkoch. Azda najzaujímavejším obdobím sa pre neho stali 60. roky; na ich začiatku boli návrhy pre plánovaný sci-fi film podľa knižnej predlohy J. A. Talla *Zelená planéta Zem*, ktorý sa, žiaľ, napokon nezrealizoval. Čoskoro však vznikli dôležité filmy *Havrania cesta* (1962, r. M. Hollý) či *Boxer a smrť* (1962, r. P. Solan) a potom prišiel *Organ* (1964), na ktorom spolupracoval s režisérom Štefanom Uhrom. Iva Mojžišová v knihe *Anton Krajčovič* pripomína, že *Organ* je podobnosťou, a v súvislosti s prístupom filmového architekta zdôrazňuje princíp analógie a prácu s vizuálnou vertikálitou. „Princíp analógie bol vhodný tvárny prostriedok, umožňujúci ozvláštne odlišiť dejové roviny príbehu a zároveň bohato inštrumentovať privilegovaný tvar, vertikálu, ako prvok jednotiaci a zvyšnamňujúci.“ Režisér Uher oceňoval na svojom tvorivom partnerovi okrem iného veľký zmysel „pre významový detail, nenápadnú rekvizitu, ktorá zvyšuje hodnovernosť celku. Priestor, ktorý utvára, je vždy

životný“ (*Televízia*, 1977). Pod tou „životnosťou“ môžeme azda chápať aj schopnosť priestorového riešenia scény komunikovať skryté významy a vnútorné stavy postáv. Režisér Martin Hollý spomínal príklad svojho televízneho filmu *Balada o siedmich obesených* (1968), ako sa v ňom Krajčovič snažil odlišiť každú celú podľa konkrétnej postavy, ktorá v nej čakala na popravu, a aké intenzívne reakcie sa mu týmito priestormi podarilo vyvolať v hercoch. Krajčovič zase viackrát opisoval svoje zábery v súvislosti s televíznym *Kubom* (1965, r. M. Ľapák), kde sú dekorácie vytvorené zo zväčšeniny ľudovej výšivky. „Vznikla akási štylizovaná pavučina. Tým som symbolizoval starú slovenskú dedinu, kde každý každého poznal, kde nebolo tajomstiev a všetci vedeli všetko o všetkých. A späťosť s neviditeľnou pavučinou spolupatričnosti,“ vyjadril sa v rozhovore pre *Film a divadlo* v roku 1969. V tom období robil na Jakubiskovom filme *Vtáčkovia, siroty a blázni* a na Hanákovom celovečernom debute *322*, čakala ho práca na koprodukčnom titule *Eden a potom...* Alaina Robba-Grilleta (s ktorým spolupracoval aj na jeho predošlej snímke *Muž, ktorý luže*).

— Z neskoršieho obdobia spomeňme aspoň zopár Krajčovičových filmov: *Keby som mal pušku* (1971, r. Š. Uher), *Lalie poľné* (1972, r. E. Havetta), *Pacho, hybský zbojník* (1975, r. M. Ľapák), *Koncert pre pozostalých* (1976, r. D. Trancík), *Pásla kone na betóne* (1982, r. Š. Uher), *Sladké starosti* (1984, r. J. Herz). Posledným bol film *Sedím na konári a je mi dobre* (1989, r. J. Jakubisko). Anton Krajčovič zomrel 13. 1. 2002. ◀

— foto: Nozo Hudec —

PETER KRIŠTÚFEK

(23. 6. 1973 – 23. 4. 2018)

V apríli tragicky zahynul vo veku 44 rokov Peter Krišťufek, tvorca filmov *Dlhá krátka noc* (2003, TV), *Momentky* (2008), *Viditeľný svet* (2011) či *Jediná známa fotografia Boha* z poviedkového projektu *Slovensko 2.0* (2014).

— Nechce sa mi o Petrovi písať v minulom čase. Nejde mi to. Bol to môj kamarát, od chvíle, keď sme začali spolupracovať, sa stal dôležitou súčasťou môjho života. Prvý raz sme sa stretli už na škole. Tam sa nám však asi aj pre ročníkový posun nepodarilo pracovne stretnúť. Naozajstné stretnutie nastalo vlastne až vďaka práci na filme *Viditeľný svet*. Odvtedy bola naša spolupráca a ľudská blízkosť naozaj veľmi intenzívna. Udiadlo sa to vlastne veľmi príznačne v literárnej kaviarni Ex Libris. V tamojších suterénnych priestoroch som mal strižňu. To miesto bolo symbolické, pretože sa tam prelínali Petrove dve hlavné profesie – literatúra a film. Peter tam prichádzal ako verný návštevník kníhkupectva a libressa pani Marty Šátekovej.

— S Petrom sa spolupracovalo fantasticky. Najmä preto, že to bol fantastický človek. Ale tých dôvodov bolo omnoho viac. Bol veľmi vzdelaný a múdry. Dalo sa s ním rozprávať o všetkom. A veľmi radi sme spoločne túto možnosť využívali. Jeho markantnou črtou, ktorá nie je až taká samozrejímavá u všetkých ľudí z umeleckých profesií, bola až ohromujúca pracovitosť. Ale nebola to žiadna drina. Bolo na ňom stále vidieť, že to tempo, akým pracuje, je spôsobené tým, že ho tá práca nespierne baví. Sú takí, ktorí pracovitosť supľujú talentom. A opačne, tí, čo ho majú menej, to dobiehajú pracovitosťou. Ale to on nepotreboval, talentu mal požehnané. Bol to jeden z najtalentovanejších ľudí, akých som stretol. Okrem už spomínaných profesií bol aj veľmi nadaný hudobník. Mal som na ňom veľmi rád, že bol maximálne pozitívny. Neutápal sa v jalovom vajataní, čo všetko sa nedá, vždy hľadal riešenie. A mal naozaj neutícha-

jú energiu. Stále išiel ďalej. Neprestajne prichádzal s množstvom nových nápadov aj nových projektov. Od nikoho som nečítal toľko vynikajúcich scenárov a námetov. Mnohé, žiaľ, zostali nezrealizované. Neúspech ho nikdy nepoložil. Išiel ďalej, niečo na chvíľu odložil, robil iné a potom sa k tomu snažil vrátiť alebo to použiť inak. Šokujúce je, že o mnohých jeho aktivitách v iných ako filmových či literárnych oblastiach som nestíhal ani len tušiť. Spomeniem aspoň tie gastronomické. Vynikajúco varil a bol zakladajúcim členom veľmi agilnej Gastronomickéj spoločnosti.

— Nemôžem o Petrovi nepovedať ešte prinajmenšom to, že bol veľmi priamy a odvážny človek, čo mu možno aj trochu komplikovalo život. Súčet všetkých jeho ľudských vlastností a profesionálnych daností spôsoboval, že práca s ním bola naozaj pôžitkom. Už pri našej spoločnej práci na filme *Viditeľný svet* som si uvedomil, že vzniká niečo výnimočné. O to viac ma mrzí, že tento film zostal v kontexte slovenskej kinematografie podľa mňa tak trochu nedocenený. A výnimočné to bolo vďaka tomu, aký Peter bol. Bol schopný vyťažiť zo svojich spolupracovníkov maximum. Ale nie autoritársky. Išiel im príkladom vlastným odhodlaním a vášňou pre vec. Vedel svoje okolie počúvať a otvorene prijímať akékoľvek podnety.

— Mrzí ma, že už nestihneme spolu na niečom ďalšom pracovať. Alebo aspoň spolu dorobiť to, čo máme rozrobené. Alebo aspoň spolu pobudnúť. Snažím sa však byť pozitívny, tak ako bol Peter. Peter zostal medzi nami a naďalej zostane aj vďaka knihám a filmom, ktoré stihol urobiť. Preto si môžem dovoliť ten prítomný čas. ◀

— Miroš Šlapeta / strihač —

1. 6. 1958	Pavol Korec
– režisér, scenárista
3. 6. 1948	Zora Krišťúfková
– scenáristka, publicistka
(zomrela 23. 12. 2015)
4. 6. 1923	Katarína Hrabovská
– dramaturgička, divadelná
a filmová kritička
(zomrela 30. 12. 1991)
6. 6. 1928	Marian Gallo – herec
(zomrel 19. 1. 2001)
6. 6. 1943	Zuzana Suchánová
– scenáristka, dramaturgička
7. 6. 1913	Václav Škvor – zvukový
majster (zomrel 9. 6. 1976)
7. 6. 1928	Ervín Potocký – kameraman
(zomrel 8. 10. 1971)
8. 6. 1943	Peter Jezný – režisér
(zomrel 6. 11. 2010)
8. 6. 1948	Mona Hafsahtl – kostýmová
výtvarníčka
8. 6. 1968	Erik Panák – producent
10. 6. 1958	Peter Nágel – programový
riaditeľ Art Film Fest Košice
11. 6. 1928	Vladimír Pikalík – režisér,
animátor (zomrel 4. 10. 2000)
13. 6. 1933	Ivan Petrovický – režisér
(zomrel 9. 9. 2009)
13. 6. 1938	Elo Havetta – režisér,
scenárista (zomrel 3. 2. 1975)
14. 6. 1938	Eva Rosenbaumová
– scenáristka, slovakistka
(zomrela 23. 4. 2014)
17. 6. 1918	Ján Blanár – kameraman
(zomrel 22. 10. 1996)
23. 6. 1928	Anton Krajčovič – filmový
architekt (zomrel 13. 1. 2002)
25. 6. 1948	Marta Doktorová
– umelecká maskérka
25. 6. 1958	Jozef Banyák – režisér,
scenárista
27. 6. 1933	Viera Topinková – herečka
(zomrela 27. 2. 2017)
29. 6. 1938	Ivan Matulík – herec

zdroj: Kalendár filmových výročí 2018
Interná publikácia Slovenského filmového ústavu
zostavila Renáta Šmatláková

→ Cenu filmovej kritiky FIPRESCI v kategórii celovečerných hraných filmov na festivale goEast (18. – 24. 4.) vo Wiesbadene v Nemecku získala *Baba z ľadu* (r. B. Sláma).

→ Film *Čiara* (r. P. Bebjak) získal ceny za najlepší film, pre najlepšiu herečku (Zuzana Fialová) a najlepšieho herca (Tomáš Mašťalír) na Festival International du Film Policier de Liège, zameranom na detektívne a kriminálne snímky, ktorý sa konal od 26. do 29. 4. v Belgicku.

→ Na podujatí Visegrad Animation Forum v Třeboni (1. – 3. 5.), ktoré sa konalo v rámci festivalu Anifilm, zvíťazil pripravovaný bábkový film *O nepotrebných veciach a ľuďoch* v pitchingovej súťaži celovečerných animovaných filmov. Poviedkový projekt na motívy knihy Arnošta Goldflama vzniká v koprodukcii Česka, Poľska, Slovenska a Slovinska a v réžii štyroch autorov – Davida Súpupa (CZ), Ivany Laučíkovej (SK), Leona Vidmara (SL) a Agaty Gorząddek (PL). Projekt získal aj cenu publika.

→ Slovenský animátor Dávid Štumpf získal za snímku *Woo-Hoo!* cenu za najlepší študentský film v kategórii Český obzor na Medzinárodnom festivale animovaných filmov Anifilm, ktorý sa konal od 1. do 6. 5. v Třeboni.

→ Film *Špina* (r. T. Nvotová) získal na Medzinárodnom filmovom festivale Riviera (2. – 6. 5.) v Taliansku Cenu za najlepší film a Divácku cenu.

→ Dňa 13. 5. zomrel vo veku 83 rokov slovenský kameraman a režisér Oskár Šággy, ktorý spolupracoval na stovkách spravodajských a dokumentárnych filmov. V roku 1968 sa ako kameraman podieľal aj na mimoriadnom vydaní filmového týždenníka – *Čierne dni*, ktorý hovorí o augustovej okupácii Československa vojskami Varšavskej zmluvy. V oblasti dokumentárneho a spravodajského filmu spolupracoval napríklad s režisérmi Martinom Slivkom, Ladislavom Kudelkom, Milanom Černákom či Štefanom Kamenickým. Patril do kameramskej zostavy dlhometrážneho titulu Jozefa Zachara *Psychodráma* (1964), niekoľko celovečerných hraných filmov nakrútil v 70. a 80. rokoch s režisérom Otakarom Krivánkom (napríklad *Srdce na lane*, *Milosrdný čas*).

— text: **Vladan Petković** / srbský filmový publicista —

Piatou loďou dolu Dunajom

Z **Piatej lode** Ivety Grófovej sa vykľul jeden z najoceňovanejších súčasných slovenských filmov po tom, čo vlani získala Krišťálového medveďa na Berlinale. Zaoberá sa deťmi, ale svojím ladením a spôsobom uchopenia témy sa obracia skôr na dospelé publikum. Dajú sa v ňom nájsť zaujímavé paralely s dvomi novými srbskými filmami.

— **Zlogonje** (Lovci bosorky) od Raška Miljkovića je dobrodružný film, ktorý si užijú viac deti než rodičia, hoci ani tí sa nebudú nudiť. Výrazne štylizovaný a s hrejivým humorom rozpráva príbeh Jovana a Milice, dvoch vrstovníkov Jarke z *Piatej lode*. Jovan má mozgovú obrnu, ktorá mu sťažuje chôdzu. Milica zažíva odlúčenie svojich rodičov a myslí si, že otcova milienka je bosorka. V snahe zničiť jej čarovnú moc sa spojí s Jovanom, ktorý si predstavuje, že je superhrdina Shade. Ako Shade dokáže v predstavách nielen chodiť, ale aj lietať a bojovať proti neprávosti. Tieto magické scény môžeme prirovnať k motívu lode v Grófovej filme, no kým v slovenskej snímke to vyústi zo sveta detského predstierania do istého magického realizmu, vo filme *Zlogonje* je to skôr o chlapcových hrách s predstavivosťou.

— Najvýraznejšia podobnosť medzi uvedenou dvojicou filmov je generačná, ale tkvie aj v obraze rodičov zlyhávajúcich v situácii, keď ich deti najviac potrebujú. V *Piatej lodi* hovorí stará mama Jarke, že Lucia je neschopný rodič. Milicinej mame zase vyčíta matka jej životné rozhodnutia.

— Kým Jarka a Kristián si vytvoria svoju vlastnú rodinu, Milica a Jovan sa snažia zachrániť skutočnú rodinu dievčata. V oboch prípadoch musia deti, aspoň si to myslia, vyriešiť problémy spôsobené dospelými. Obe dievčatá zároveň patria do nižšej strednej triedy a dostávajú sa do kontrastu s chlapcami pochádzajúcimi z bohatších rodín, ktorých však obmedzuje či už fyzický hendikep, alebo prehnaná starostlivosť, ako je to v prípade Kristiána.

— A Kristijan je meno hlavnej postavy filmu Kostu Ristića *Banditi u potrazi za mamom* (*Banditi pátrajú po mame*), ktorý je pozerateľný aj pre deti, ale plne ho pochopia až ich rodičia. V tomto mestskom dobrodružstve účinkujú rómski detskí neherci a má drsný ráz v duchu docu-fiction z prostredia Belehradu. Vo veľmi voľnom príbehu potrebuje Kristijan, ktorý žije na ulici, nájsť svoju matku, aby mu pomohla dostať jeho brata a sestry z detského domova. Matka si však už zariadenie lepší život v Nemecku s novým milencem.

— Prístup v duchu docu-fiction, protagonisti z marginalizovaných skupín aj motív ekonomickej migrácie tvoria prieniky s filmom Ivety Grófovej *Až do mesta Aš*, respektíve s tým, na čo si už medzinárodné publikum pri slovenských filmoch v poslednom čase zvyklo: so sociálnymi dokudramami typu *Zázrak* či *Koza*.

— Kým niektorí mladí srbskí režiséri začínajú robiť filmy, aké by radi videli v detstve, iní, medzi ktorých patrí aj Ristić, experimentujú s formou a metódou podobne ako Grófová, Juraj Lehotský alebo Ivan Ostrochovský, cieľiac na arthouseové publikum. V oboch krajinách je možnosť i potreba tvoriť oba druhy filmov a problémy, s ktorými sa obe spoločnosti stretávajú, majú veľa spoločného. Možno by mohli odvážnejší distribútori v Bratislave i v Belehrade zväziť uvedenie niektorých týchto filmov aj mimo festivalov – ktovie, je dosť možné, že by sa divákovi páčili. ◀

SLOVENSKÁ KINEMATOGRAFIA V ROKU 2017

Slovenská kinematografia má za sebou úspešný rok. Najvýraznejšie sa to prejavilo na rekordnej návštevnosti domácich titulov, ale pozitív sme zaznamenali viac.

▶ LEGISLATÍVA

— Uznesením vlády SR č. 19 z 11. 1. 2017 vyslovila vláda SR súhlas s uzatvorením revidovaného Dohovoru Rady Európy o filmovej koprodukcii zo strany Slovenskej republiky. Tento dohovor je reakciou na zmeny vo filmovej produkcii, ktoré prinieslo posledné štvrtstoročie. Zástupcovia desiatich krajín vrátane Slovenska ho podpísali 30. 1. 2017 počas MFF Rotterdam. Národná rada SR vyslovila súhlas s dohovorom uznesením č. 615 z 10. 5. 2017 a prezident ho ratifikoval 19. 6. 2017. Dohovor nadobudol platnosť 1. 10. 2017.

— Dňa 1. 7. 2017 nadobudol účinnosť zákon č. 138/2017 Z. z. – zákon o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem čl. II, III a čl. V, bodov 6, 13 a 19, ktoré nadobudli účinnosť 1. 1. 2018.

— Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podľa § 22a, ods. 2 zákona č. 516/2008 Z. z. o Audiovizuálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 374/2013 Z. z. ustanovuje:

Dňa 1. 8. 2017 nadobudla účinnosť vyhláška č. 193/2017 Z. z. – vyhláška Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, ktorou sa mení vyhláška MK SR č. 165/2014 Z. z. o filmovej projekte takto:

§ 1 Minimálny časový rozsah filmového projektu

Finančné prostriedky na podporu audiovizuálneho priemyslu možno poskytnúť na realizáciu filmového projektu, ktorý a) pozostáva z jedného, dvoch alebo troch samostatných audiovizuálnych diel s časovým rozsahom každého z nich najmenej 70 minút,

b) je viacdielnym hraným audiovizuálnym dielom primárne určeným pre televízne vysielanie s rozsahom najviac 13 častí a s časovým rozsahom každej jeho časti najmenej 40 minút alebo

c) je viacdielnym dokumentárnym alebo animovaným audiovizuálnym dielom s rozsahom najviac 13 častí a s časovým rozsahom každej jeho časti najmenej päť minút.

§ 3 Minimálna suma oprávnených výdavkov

(1) Minimálna suma oprávnených výdavkov uhradených v súvislosti s vytvorením filmového projektu je

a) 150 000 eur, ak ide o filmový projekt podľa § 1, písm. a), ktorý pozostáva z jedného samostatného audiovizuálneho diela, alebo ak ide o filmový projekt podľa § 1 písm. c);
b) 300 000 eur, ak ide o filmový projekt podľa § 1, písm. a), ktorý pozostáva z dvoch alebo troch samostatných audiovizuálnych diel, alebo ak ide o filmový projekt podľa § 1 písm. b).

(2) Minimálna suma oprávnených výdavkov uhradených v súvislosti s vytvorením filmového projektu nemôže presiahnuť 50 % celkového rozpočtu na produkciu filmového projektu.

▶ FINANČNÁ PODPORA

— **Audiovizuálny fond (AVF):** Podpornú činnosť vykonáva od roku 2010 a tá je v súčasnosti podľa zákona rozdelená na dve samostatné oblasti – podpora audiovizuálnej kultúry

(dotácie, štipendiá, pôžičky) a podpora audiovizuálneho priemyslu (dotácie vo výške 20 % preinvestovaných neštátnych prostriedkov v Slovenskej republike na produkciu filmových projektov a diel pre TV vysielanie).

— Článkom V zákona č. 138/2017 Z. z. o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín bol novelizovaný zákon č. 516/2008 Z. z. o Audiovizuálnom fonde. Zákon stanovil minimálnu sumu príspevku zo štátneho rozpočtu na podporu audiovizuálnej kultúry na 6 miliónov eur ročne.

— Vyhláškou č. 193/2017 Z. z. Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, ktorou sa mení vyhláška MK SR č. 165/2014 Z. z. o filmovej projekte, sa s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť Slovenska v oblasti podpory filmového priemyslu znížila univerzálne uplatňovaná suma oprávnených výdavkov.

— Novelizácia okrem toho prináša aj dva ďalšie zásadné okruhy zmien. Prvým je optimalizácia procesov v samotnej podpornej činnosti a druhým rozšírenie predmetu činnosti fondu, keď k podpornej činnosti pribudla propagácia audiovizuálneho priemyslu aj v zahraničí. Zároveň fondu pripadla úloha zhromažďovať, spracovávať a poskytovať základné informácie z oblasti audiovizuácie (databáza Slovenska ako „filmovej krajiny“). Rozšírenie činnosti fondu prinesie aj ďalšie služby prostredníctvom vzdelávacích aktivít, metodicko-poradenskej a sprostredkovateľskej činnosti. Tieto nové činnosti by sa mali stať základom pre pôsobenie vznikajúcej Slovenskej filmovej agentúry (Slovak Film Commission).

— Vlani AVF rozdelil na podporu audiovizuálnej kultúry o 132 400 eur viac než v roku predchádzajúcom (7 566 088 eur v roku 2017, 7 433 688 eur v roku 2016), čo predstavuje medziročný nárast o 1,78 %. Údaj za rok 2017 je celková suma finančných prostriedkov podľa uzavretých zmlúv, poskytnutých z prostriedkov fondu na základe rozpočtu na rok 2017. Celková suma podporných žiadostí v roku 2017 podľa odporúčania odborných komisií a prijatých rozhodnutí však bola 12 277 088 eur. Audiovizuálny fond začal vlani pri viacročných projektoch uplatňovať postup, podľa ktorého je v príslušnom rozpočtovom roku prijaté rozhodnutie o celkovej sume podpory na projekt a poskytnutie tejto celkovej sumy je rozdelené do viacerých rozpočtových rokov.

— Na AVF prišlo vlani 523 žiadostí o podporu audiovizuálnej kultúry. Podporených bolo 350 žiadostí (354 v roku 2016) a ich podiel na celkovej počte doručených žiadostí stúpol z 59,60 % na 66,92 %. Táto štatistika zachytáva stav k 10. 4. 2018.

— Od roku 2015 je súčasťou štruktúry podpornej činnosti nový podprogram 2.3 Podpora návštevnosti slovenských kinematografických diel, v rámci ktorého AVF vyplatil vlani spolu 188 048 eur pre 33 kín (v roku 2016 to bolo 217 488 eur pre 38 kín).

— V rámci podprogramu 4.4. Rozvoj technológií určených na realizáciu audiovizuálnych diel v Slovenskej republike získali podporu dva projekty v celkovej sume 25 000 eur.

Program 5. Podpora audiovizuálneho priemyslu v SR pribudol do podporného systému AVF 1. 7. 2015. Vlni v ňom nastali úpravy, ktoré sme už spomínali v kapitole Legislatíva. Fond v roku 2017 podporil v tomto programe dva televízne projekty: dvojdielnu minisériu **Mária Terézia** (CZ/AT/HU/SK, 2017, r. Robert Dornhelm), pri ktorej bola žiadateľom spoločnosť Maya, a 11-dielny seriál **Inšpektor Max** (SK/CZ, 2018, r. Jiří Chlumský, Petr Nikolaev) spoločnosti TRIGON PRODUCTION celkovou sumou 368 292 eur. Vlni sa zároveň do tohto programu zaregistrovalo 12 nových projektov.

Literárny fond: Výbor sekcie pre tvorivú činnosť v oblasti televízie, filmu a videotvorby Literárneho fondu podporil prostredníctvom Programu ALFA v roku 2017 vznik nových pôvodných literárnych predloh pre hrané, dokumentárne a animované filmy. Výbor sekcie pracoval aj na vyhodnotení filmovej a televíznej produkcie za rok 2016 a prostredníctvom cien Igric a prémií Literárneho fondu ocenil 8 úspešných tvorcov sumou 6 900 eur a 18 slovenských tvorcov sumou 5 800 eur na medzinárodných festivaloch. Výbor sekcie mal vlni rozpočet 135 000 eur, z čoho poskytol na starostlivosť o tvorivých pracovníkov a umelcov do 31. 12. 2017 sumu 134 156,58 eur. Takmer polovica tejto sumy (61 200 eur) bola vyplatená 53 tvorcom vo forme tvorivého štipendia.

Podprogram MEDIA: Subjekty, ktoré sa v roku 2017 uchádzali o podporu v rámci programu Kreatívna Európa, získali z podprogramu MEDIA podporu v celkovej výške 884 909 eur, z toho v jednotlivých schémach: Podpora vývoja jednotlivých projektov – 208 000 eur, Výberová podpora kinodistribúcie – 74 000 eur, Automatická podpora kinodistribúcie – 376 061 eur, Podpora tréningových programov – 61 424 eur, Podpora festivalov – 25 000 eur.

— Nepriama podpora v rámci siete Europa Cinemas pre 25 slovenských kín bola 140 424 eur.

— Ak k tomu prirátame podporu pre slovenské subjekty v rámci podprogramu Kultúra – 336 615 eur, predstavuje podpora pre slovenské spoločnosti v roku 2017 v rámci programu Kreatívna Európa 1 221 524 eur.

EURIMAGES: Kinematografický fond Rady Európy je jediný európsky fond podporujúci nadnárodné koprodukcie celovečerných filmových diel. Funguje od roku 1988 a Slovensko je jeho členom od roku 1996 (zastupuje ho Zuzana Gindl-Tatárova). O podporu sa vlni uchádzalo aj 11 slovenských projektov a 5 z nich ju získalo. Hraný rozprávkový projekt **Čertí brko** (CZ/SK) českého režiséra Mareka Najbrta, ktorý je podľa účasti Slovenska minoritný, získal 250 000 eur. Projekt slovenskej režisérky Miry Fornay **Žaby bez jazyka**, česko-slovenská koprodukcia s chorvátskym vkladom, je podľa účasti Slovenska minoritný a získal podporu 138 000 eur. Česko-slovenský koprodukčný film **Frem** slovenskej režisérky Viery Čákanovej (z pohľadu Slovenska minoritný) získal podporu 53 000 eur. Pôvodný majoritný hraný projekt **Nech je svetlo** (SK/CZ) režiséra Marka Škopa získal podporu 120 000 eur. Česko-slovensko-lotyšská koprodukcia **Môj neznámy vojak** mladej ukrajinskej režisérky Anny Kryvenko je podľa účasti Slovenska minoritným projektom a získal podporu 37 000 eur.

— Vklad Slovenska do fondu bol vlni 156 694 eur, slovenské koprodukčné projekty z neho získali celkovú podporu 598 000 eur.

► FILMOVÉ ŠKOLSTVO

— Najmladšia generácia má už možnosť rozvíjať svoju kreatívny potenciál na viacerých školách: Základnej umeleckej škole Ľudovíta Rajtera, Základnej umeleckej škole Jána Albrechta, Súkromnej strednej umeleckej škole animovanej tvorby v Bratislave, Súkromnej základnej umeleckej škole DAMA v Prešove a Súkromnej strednej umeleckej škole filmovej v Košiciach. Stredná umelecká škola scénického výtvarníctva v Bratislave ponúka odbory animovaná tvorba, kamera, zvuk, strih, kostýmová tvorba a scénické výtvarníctvo, Stredná umelecká škola v Trenčíne a Súkromná stredná umelecká škola vo Zvolene odbor animovaná tvorba a Súkromná stredná umelecká škola dizajnu v Bratislave ponúka trojročné vyššie odborné štúdium odborov filmová a mediálna tvorba a animovaná tvorba.

— Hoci je v súčasnosti na Slovensku niekoľko vysokých škôl umeleckého smeru, výučba na nich sa audiovizuálnemu umeniu venuje stále len okrajovo – napr. Fakulta masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Katedra intermédií Vysokiej školy výtvarných umení v Bratislave či Katedra výtvarných umení a intermédií Fakulty umení Technickej univerzity v Košiciach. Akadémia filmovej tvorby a multimédií v Bratislave poskytuje neakreditovaný a certifikovaný vzdelávací program, ktorý nenahrádza bakalárske štúdium a nekončí sa akademickým titulom, ale jeho absolventi sú schopní riešiť praktické animačné, graficko-výtvarné úlohy v oblasti filmového, reklamného a dizajnérskeho priemyslu.

— Na Akadémii umení v Banskej Bystrici je možné študovať na dvoch fakultách. Na fakulte výtvarných umení je katedra intermédií a digitálnych médií. Na fakulte dramatických umení sa študujú dva odbory: divadelné umenie a filmové umenie a multimédia. Filmovú dokumentárnu tvorbu študovalo v školskom roku 2017/2018 v bakalárskom a magisterskom stupni 28 študentov a filmovú dramaturgiu a scenáristiku v bakalárskom stupni 30 študentov. Študenti katedry dokumentárnej tvorby vytvorili vlni 14 bakalárskych a absolventských filmov (36 v roku 2016).

— Hlavná časť prípravy nových tvorcov a producentov i naďalej spočíva na Filmovej a televíznej fakulte Vysokiej školy múzických umení (FTF VŠMU) v Bratislave. V súčasnosti prebieha výučba v týchto študijných programoch: scenáristika a réžia hraného a dokumentárneho filmu (bakalársky, magisterský, doktorandský stupeň): študijný plán scenáristika filmu – zabezpečuje ateliér scenáristickej tvorby, študijný plán réžia hraného filmu – ateliér filmovej a televíznej réžie, študijný plán réžia dokumentárneho filmu – ateliér dokumentárnej tvorby;

animovaná tvorba (bakalársky, magisterský, doktorandský stupeň), zabezpečuje ateliér animovanej tvorby;

produkcia audiovizuálneho umenia (bakalársky, magisterský, doktorandský stupeň), zabezpečuje katedra produkcie a distribúcie;

kameramanská tvorba a vizuálne efekty (bakalársky, magisterský, doktorandský stupeň): študijný plán kameramanská tvorba – zabezpečuje ateliér kameramanskej tvorby, študijný plán vizuálne efekty – ateliér vizuálnych efektov;

strihová a zvuková skladba (bakalársky, magisterský, doktorandský stupeň): študijný plán strihová skladba – zabezpečuje ateliér strihovej skladby, študijný plán zvuková skladba – ateliér zvukovej skladby;

audiovizuálne štúdiá (bakalársky, magisterský, doktorand-

ský stupeň), zabezpečuje katedra audiovizuálnych štúdií.

— K 31. 10. 2017 študovalo na FTF VŠMU 286 študentov (z toho 8 zahraničných): 167 študentov na bakalárskom, 104 na magisterskom a 15 na doktorandskom stupni. V školskom roku 2016/2017 skončilo štúdium 100 absolventov (51 bakalárov, 40 magistrov a 9 doktorov umenia). Dokončených bolo 27 filmových projektov.

— FTF VŠMU sa aj v roku 2017 podieľala na organizovaní viacerých workshopov, masterclassov a sérií prednášok. Uskutočnil sa i 21. ročník festivalu študentských filmov Áčko. Všetky hlavné ocenenia si odniesli snímky študentov FTF VŠMU. Celkovo získali vlni študentské filmy VŠMU 29 ocenení – 12 v zahraničí a 17 na domácich festivaloch.

► FILMOVÁ PRODUKCIA

— Od roku 2012 vzniká na Slovensku každoročne vyše 20 dlhometrážnych filmov pre kiná. Vlni ich bolo 27, z toho 6 so 100 % slovenským podielom, 6 majoritných, 14 minoritných koprodukcii a v jednom prípade išlo o koprodukciiu 50 : 50. Domáca tvorba roku 2017 prilákala do kín takmer 1,5 milióna divákov.

— Z 21 hraných filmov (12 v roku 2016) boli štyri 100 % slovenské: **Cuky Luky film** (r. Karel Janák), **DOGG** (r. Slavomír Zrebný, Vilo Csino, Enrik Bistika, Jonáš Karásek), **Spievankovo a kráľovná Harmónia** (r. Diana Novotná) a **Únos** (r. Mariana Čengel Solčanská). Štyri hrané filmy vznikli v majoritnej koprodukcii: **Čiara** (SK/UA, r. Peter Bebjak), **Nina** (SK/CZ, r. Juraj Lehotský), **Out** (SK/HU/CZ, r. György Kristóf) a **Piata lod'** (SK/CZ, r. Iveta Grófová). Až 12 hraných filmov (6 v roku 2016) vzniklo v minoritnej koprodukcii: **8 hlav šílenství** (CZ/SK, r. Marta Nováková), ktorý na Slovensku nebol uvedený v kinách a vyšiel len na DVD, **Baba z ľadu** (**Bába z ledu**, CZ/FR/SK, r. Bohdan Sláma), **Cez kosti mŕtvych** (**Pokot**, PL/DE/SE/CZ/SK, r. Agnieszka Holland, Kasia Adamik), **Křižáček** (CZ/SK, r. Václav Kadrnka), **Kvetinárstvo** (**La fleurière**, BE/SK, r. Ruben Desiere), **Po strništi bos** (CZ/DK/SK, r. Jan Svěrák), **Sloboda** (**Freiheit**, DE/SK, r. Jan Speckenbach), **Špina** (CZ/SK, r. Tereza Nvotová), **Tri želania** (**Přání k máni**, CZ/SK, r. Vít Karas) a trilógia režiséra Jana Hřebejka a scenáristu Petra Jarchovského **Záhradníctvo** (**Zahradnictví**, CZ/SK/PL). Romantická komédia **Všetko alebo nič** (SK/CZ, r. Marta Ferencová) bola paritnou koprodukciiou.

Top 10 divácky najúspešnejších filmov v SR (za obdobie 1. 1. – 31. 12. 2017)

FILM	KRAJINA	PREMIÉRA	DIVÁCI	DISTRIBÚTOR
1. Všetko alebo nič	SK/CZ	12. 1. 2017	340 535	Continental film
2. Čiara	SK/UA	3. 8. 2017	329 349	Continental film
3. Ja, zloduch 3	US	29. 6. 2017	296 178	CinémArt SK
4. Únos	SK	2. 3. 2017	278 763	Continental film
5. Baby šéf	US	20. 4. 2017	195 362	CinémArt SK
6. Päťdesiat odtieňov temnoty	US	9. 2. 2017	189 138	CinémArt SK
7. Šmolkovia: Zabudnutá dedinka	US	30. 3. 2017	134 238	Itafilm
8. Rýchlo a zbesilo 8	US/JP/FR/CA	13. 4. 2017	130 640	CinémArt SK
9. To	US	7. 9. 2017	117 046	Continental film
10. Cuky Luky film	SK	20. 4. 2017	116 139	Itafilm

zdroj: Únia filmových distribútorov SR

— V roku 2017 vzniklo i 6 dlhometrážnych dokumentov pre kiná (12 v roku 2016): **Ťažká duša** (r. Marek Šulík) a **Vábenie výšok** (r. Pavol Barabáš) ako 100 % slovenské filmy, **Mečiar** (SK/CZ, r. Tereza Nvotová) a **Sprisahanie šedej rasy** (SK/CZ, r. Maroš Berák) ako majoritné koprodukcie a **Červená** (CZ/SK, r. Olga Sommerová) a **Svet podľa Daliborka** (**Svět podle Daliborka**, CZ/SK/GB, r. Vít Klusák) ako minoritné koprodukcie.

— Vlni vznikli aj dva dlhometrážne filmy neuvedené v distribúcii – dokumenty **Múr** (SK, r. Magda Kmetková, Roman Hraník) a **Bars dobrý film** (SK, r. Ján Stračina).

— Okrem spomínaných titulov vznikli aj desiatky krátkych filmov. Zo stredometrážnej tvorby roku 2017 môžeme spomenúť rozprávku **Tony & Tina: Hľadanie strateného cirkusu** (SK, r. Boris Gomolčák), dokumenty **Pochoduj alebo zomri** (CZ/SK, r. Michael Kaboš), **Sociálny aspekt Ugandy** (SK, r. Libor Špimr, Monika Nová), **Varga** (SK/CZ, r. Soňa Maletzová) a druhý a tretí film z tatranskej trilógie Erika Baláža: **Nesmrteľný les** (DE/SK) a **Živá rieka** (DE/SK).

— Na výrobe 15 dlhometrážnych filmov pre kiná – 13 hraných a 2 dokumentárnych – sa podieľal Rozhlas a televízia Slovenska.

► KINODISTRIBÚCIA

— V roku 2017 prišlo do slovenských kín 6 692 871 divákov, čo je o 18,1 % viac než v roku 2016 (5 667 071 divákov) a v ére samostatného Slovenska bola vyššia návštevnosť už len v roku 1993. Hrubé tržby medziročne vzrástli o 18,91 %. Diváci zaplatili za vstupenky spolu 34 513 049 eur (29 023 501 eur v roku 2016), čo je najvyššia suma v ére samostatnosti. Slovensko malo vlni najväčší medziročný nárast počtu divákov i hrubých tržieb v EÚ.

— Rekordný bol na Slovensku aj počet filmových predstavení. Bolo ich 191 773, čo je medziročný nárast 2,54 % (187 017 v roku 2016) a najvyšší počet predstavení v ére samostatnosti. O 15,17 % stúpila i priemerná návštevnosť na predstavenie – z 30,30 diváka v roku 2016 na 34,90. Priemerná návštevnosť na predstavenie 100-percentne slovenského filmu alebo majoritnej koprodukcie sa takmer zdvojnásobila – z 31,83 diváka v roku 2016 na 61,67 diváka.

— V roku 2017 malo v slovenských kinách premiéru 266 novíniek, teda o 3 menej než rok predtým. Snímky uviedlo do kín 11 distribučných spoločností a 3 slovenské filmy si distribuovali samotní producenti. Najviac premiér mala Asociácia slovenských filmových klubov (55), za ňou sa umiestnili spoločnosti CinémArt SK (44) a Film Europe Media Company (43). Z pohľadu počtu divákov bol podľa Únie filmových distribútorov (ÚFD) najúspešnejšou distribučnou spoločnosťou roku 2017 CinémArt SK – 1 838 964 divákov na jeho filmoch tvorí 27,5-percentný podiel na celkovej návštevnosti a podiel na hrubých tržbách bol 27,2 %. Podľa hrubých tržieb patrí prvenstvo distribučnej spoločnosti Continental film (28,4 %, resp. 27,3 % na počte divákov).

— Najnavštevovanejším filmom slovenských kín sa vlni stala domáca romantická komédia **Všetko alebo nič**. V TOP 10 sa navyše umiestnili ďalšie tri slovenské filmy: **Čiara**, **Únos** a **Cuky Luky film**. Do kín sa dostalo rekordných 31 dlhometrážnych slovenských a koprodukčných filmov a v distribúcii boli i dva stredometrážne dokumenty – **Hotel Úsvit** (SK, 2016) Márie Rumanovej a **Varga** (SK/CZ, 2017) Sone Maletzovej. Dve krátke animované snímky boli uvedené ako pred filmy: **39 týždňov, 6 dní** (SK, 2017) režisérskej dvojice Joanna Kozuch

a Boris Šima pred filmom **Piata loď** a **Žltá** (SK, 2017) Ivany Šebestovej pred filmom **Out**.

— Snímku **Všetko alebo nič** videlo v kinách 340 535 divákov, no komerčne najúspešnejší bol kriminálny triler **Čiara** s hrubými tržbami 1 749 425 eur, ktorému v návštevnosti patrí druhá priečka (329 349 divákov). Až na treťom mieste skončil najúspešnejší zahraničný film – **Ja, zloduch 3**.

— Všetky slovenské filmy vrátane minoritných koprodukcí videlo v roku 2017 až 1 430 504 divákov, čo je 21,37-percentný podiel na celkovej návštevnosti (6,61% v roku 2016). Po prvý raz v ére samostatnosti tak prekročila návštevnosť domácich titulov hranicu milión divákov a v porovnaní s rokom 2016, keď na ne prišlo do kín 377 086 divákov, stúpla takmer štvornásobne. V uvedených číslach sú započítané len výsledky z Únie filmových distribútorov.

► VIDEO DISTRIBÚCIA

— Vlni bolo vydaných 51 DVD alebo BD so slovenskými a s koprodukčnými audiovizuálnymi dielami (v roku 2016 ich bolo 56), z toho bolo 33 DVD a BD s dlhometrážnymi filmami pre kiná (36 v roku 2016). Najväčším vydavateľom slovenských titulov na digitálnych nosičoch bol opäť Slovenský filmový ústav. Na druhom mieste bol Bontonfilm s 10 filmami, celkovo najpredávanejším titulom z minuloročnej ponuky spoločnosti sa stala **Čiara** v réžii Petra Bebjaka. Tretí najvyšší počet domácich filmov na DVD priniesla v roku 2017 spoločnosť Magic Box Slovakia a jej najpredávanejším titulom sa stala domáca romantická komédia **Všetko alebo nič**.

— V roku 2014 začal činnosť slovenský internetový VoD portál Kinocola (www.kinocola.sk), za ktorým stojí produkčná spoločnosť Filmpark. Špecializuje sa na slovenské a české filmy. V ponuke má 22 hraných, 17 dokumentárnych, 12 krátkometrážnych filmov aj niekoľko seriálov.

— Asociácia slovenských filmových klubov ponúka od júna 2016 službu Video on Demand (www.asfkvod.sk). V ponuke mala 16 titulov, postupne pribudnú ďalšie.

— Filmy si možno zapožičať aj prostredníctvom digitálnych televízií – napríklad Magio od T-Comu a Fiber TV od Orangeu. Obe majú v ponuke aj archív odvysielaných programov. Spoločnosť CME pustila v roku 2011 na Slovensku portál Voyo, Video on Demand platformu, ktorá ponúka okrem filmov aj prístup k archívu televíznych staníc Markíza, Doma a Dajto. Od roku 2013 je k dispozícii služba HBO GO, ktorá poskytuje predplatiteľom HBO neobmedzený prístup k filmom, seriálom a dokumentom najmä z pôvodnej produkcie HBO, ale i k najnovším filmovým hitom hollywoodskych štúdií. Od 13. 11. 2017 je pre zákazníkov na Slovensku dostupná prostredníctvom internetu SVoD služba HBO GO priamo na báze mesačného predplatného.

— Od roku 2011 je na Slovensku možné kúpiť si alebo vypožičať filmy aj na iTunes. V januári 2016 vstúpila na slovenský trh americká spoločnosť Netflix a od polovice decembra 2016 konkuruje Netflixu služba Prime Video, ktorú sprístupnil Amazon.

► KINÁ

— V roku 2017 bolo v prevádzke 152 kín s 249 plátnami (v roku 2016 to bolo 145 kín s 241 plátnami). Z toho bolo 97 jednosálových kín, 20 miniplexov (kiná s 2 až 7 sálami) s 80 sálami, 4 multiplexy (kiná s 8 a viac sálami) so 40 sálami, 21 letných kín a 9 alternatívnych priestorov. V Bratislave je navyše od roku 2015 v prevádzke i kino IMAX s kapacitou

472 divákov, ktoré sa však nezapočítava do oficiálnych európskych štatistík.

— K 31. 12. 2017 bolo na Slovensku digitalizovaných technológiou D-cinema 189 kinosál v 93 kinách a 3 letné kiná (185 kinosál v 90 kinách a 3 letné kiná v roku 2016). V 100 digitalizovaných sálach – z toho 36 v jednosálových kinách – bolo možné premietat i v 3D formáte.

— Dvadsaťštyri viacsálových kín na Slovensku malo ku koncu roka 2017 digitalizovaných 100 % kinosál. Z 97 jednosálových kín bolo digitalizovaných 66, teda 68,04 %. V rokoch 2010 až 2017 Audiovizuálny fond finančne podporil digitalizáciu 79 kín a kinosál technológiou D-cinema celkovou sumou 2 374 490 eur. V roku 2013 otvoril AVF aj podprogram, v ktorom môžu žiadatelia získať dotáciu na modernizáciu kina finančne menej náročnou digitálnou technológiou E-cinema HD. Vďaka tomu bolo do konca roku 2017 podporených 23 žiadostí na digitalizáciu celkovou sumou 273 200 eur. Kino Film Europe bolo digitalizované technológiou E-cinema bez podpory AVF.

— V roku 2014 pribudol do podpornej schémy AVF podprogram 4.3 Modernizácia vybavenia digitalizovaných jednosálových kín. V rokoch 2014 až 2017 podporil 30 žiadostí celkovou sumou 509 750 eur. Kiná využili finančné prostriedky najmä na výmenu sedadiel, podlahy, plátna, ale i na rezervačný systém vstupeniek.

— K 31. 12. 2017 bolo v prevádzke 21 letných kín (19 v roku 2016). Ďalších 26 letných kín (z toho 9 v Bratislave) premietalo zadarmo, preto nie sú zahrnuté v štatistikách. Vlni boli v prevádzke aj dve autokiná – Shopping Palace v Bratislave a Autokino Orava v Námestove, ktoré aj vyberalo vstupné.

► FILMOVÉ KLUBY

— Filmové kluby (FK) sú združené v Asociácii slovenských filmových klubov (ASFK). Ku koncu roka 2017 pôsobilo na Slovensku 59 filmových klubov s 5 390 členmi (v roku 2016 to bolo 57 filmových klubov so 6 789 členmi). Väčšina klubov funguje v priestoroch klasických kín, 42 z nich, teda 71,19 %, je v kinách digitalizovaných technológiou D-Cinema.

— V roku 2017 prišlo na predstavenia klubových filmov vo všetkých kinách na Slovensku (nielen vo filmových kluboch) 115 362 divákov, čo znamená medziročný pokles 13,57 %. Po odpočítaní divákov, ktorí prišli počas Febiofestu na snímky mimo distribučnej zostavy ASFK, ale ÚFD ich eviduje ako filmy ASFK, keďže na ne kúpila práva, klesne počet divákov na klubových distribučných filmoch na 108 815.

— Najnavštevovanejší bol vlni FK pri Kine Lumière, kam si prišlo pozrieť filmy distribuované ASFK 30 024 divákov. Klubové tituly sa v roku 2017 podieľali 1,7 % na celkovej návštevnosti v slovenských kinách (2,4 % v roku 2016).

— ASFK uviedla v roku 2017 do kín 55 dlhometrážnych novinek – z toho 15 obnovených premiér – aj krátky slovenský animovaný film **Žltá**. Najnavštevovanejším klubovým titulom minulého roka sa stala **Baba z Iadu** Bohdana Slámu so 14 491 divákmi. Do prvej desiatky sa dostali až tri domáce tituly.

► DOMÁCE FESTIVALY A PREHLIADKY

— Dvadsiaty piaty ročník medzinárodného filmového festivalu Art Film Fest sa konal už po druhý raz v Košiciach (16. – 24. 6. 2017). Program zahŕňal 21 programových sekcií a 177 filmov z 51 krajín sveta. Hlavnú cenu Modrého anjela za najlepší film získala dráma **Glory (Slava)**, BG/GR, 2016, r. Kristina Grozeva, Petar Valčanov). Modrého anjela za najlepší ženský herecký výkon udelila porota slovenskej herečky

Dominike Morávkovej za film Terezy Nvotovej **Špina**, ktorý získal aj Divácku cenu televízie JOJ Cinema. Udelené boli okrem iného aj ocenenia Hercova misia (Magda Vášáryová, Ondřej Vetchý) a Zlatá kamera (Jan Hřebejk, Dušan Trančík).

— V dňoch 23. – 26. 6. 2017 sa v Trenčianskych Tepliciach konal Park Film Fest. Na Most slávy pribudli dve tabuľky s menami držiteľov ocenenia Umelcova misia – Miroslava Žbirku a Táne Pauhofovej. Ocenenie Za kamerou získali Ondřej Trojan a Zuzana Piussi. V hlavnej súťaži Jej pohľad, venovanej režisérkam, zvíťazil slovenský film **Piata loď**. Ocenenie Zlaté oko si prevzala jeho režisérka Iveta Grófová.

— V dňoch 12. – 17. 9. 2017 sa v Piešťanoch konal 12. MFF Cinematik. V programe bolo 104 filmov, z toho 91 dlhometrážnych. Hlavnú cenu Meeting Point Europe pre najlepší európsky film získala snímka **Raw (Grave)**, FR/BE/IT, 2016, r. Julia Ducourneau). Cenu Literárneho fondu Cinematik.doc za najlepšiu réžiu slovenského dokumentárneho filmu získala **Diera v hlave** (SK/CZ, 2016, r. Robert Kirchhoff), Cenu primátora mesta Piešťany dokument **Richard Müller: Nespoznaný** (SK/CZ, 2016, r. Miro Remo).

— Devätnásť Medzinárodný filmový festival Bratislava sa konal v dňoch 9. – 16. 11. 2017, projekcie sa uskutočnili aj v Malackách, Modre a Senci. Zo súťaže prvých a druhých hraných filmov si Grand Prix odniesol film **Chlapi neplačú (Muškarcí ne plaču)**, BA/SI/HR/DE, 2017, r. Alen Drljević). Cena za najlepší dokument patrí snímke **Meteory (Meteorlar)**, NL/TR, 2017, r. Gürçan Keltek) a v súťaži krátkych filmov zvíťazili **Ostrovky (Les Iles)**, FR, 2017, r. Yann Gonzalez). Ocenenie MFF

Bratislava za umeleckú výnimočnosť vo svetovej kinematografii si prevzal Jean-Marc Barr, laureátom ocenenia MFF Bratislava a držiteľom pamätnej dlaždice na Filmovom chodníku slávy v roku 2017 sa za dlhoročnú umeleckú tvorbu stala herečka Božidara Turzonovová.

— Dvadsiaty štvrtý Medzinárodný festival filmových klubov Febiofest sa konal od 2. 3. do 7. 4. 2017 v jedenástich mestách (Bratislava, Banská Bystrica, Kežmarok, Košice, Levice, Martin, Poprad, Prešov, Prievidza, Trenčín, Trnava). Diváci mohli vidieť 122 snímok na 235 projekciách. Hlavnú cenu v súťaži krátkych filmov krajín V4 a Divácku cenu získala dokumentárna esej **O sestre** (SK, 2016, r. Barbora Sliepková).

— Na 10. medzinárodnom festivale animovaného filmu Fest Anča, ktorý sa konal od 29. 6. do 2. 7. 2017 v Žiline, získal hlavnú cenu Anča Award film **Nekonečne boľavé oči (Sore Eyes for Infinity)**, FI, 2016, r. Elli Vuorinen) a Zvláštnu uznanie si odniesol film **Bábiky neplačú (Toutes les poupées ne pleurent)**, CA, 2017, r. Frédérick Tremblay). Rekordných 7 584 divákov videlo 499 filmov v 137 programových slotoch. ◀

Miro Ulman (Správa o stave slovenskej audiovizie v roku 2017)
TEXT BOL KRÁTENÝ A DODATOČNE REDAKČNE UPRAVENÝ.

Dlhometrážne slovenské a koprodukčné filmy pre kiná vyrobené v roku 2017

FILM	RÉŽIA	KRAJINA PÔVODU	PREMIÉRA	DISTRIBÚTOR
8 hlav šílenství	Marta Nováková	CZ/SK	21. 3. 2018	len na DVD
Baba z Iadu	Bohdan Sláma	CZ/FR/SK	2. 5. 2017	ASFK
Cez kosti mrtvých	Agnieszka Holland, Kasia Adamik	PL/DE/SE/CZ/SK	6. 4. 2017	ASFK
Cuky Luky film	Karel Janák	SK	20. 4. 2017	Itafilm
Červená	Olga Sommerová	CZ/SK	7. 9. 2017	ASFK
Čiara	Peter Bebjak	SK/UA	3. 8. 2017	Continental film
DOGG	Slavomír Zrebný, Vilo Csino, Enrik Bistika, Jonáš Karásek	SK	9. 11. 2017	Continental film
Křížáček	Václav Kadrnka	CZ/SK	28. 9. 2017	ASFK
Kvetinárstvo	Ruben Desiere	BE/SK	18. 3. 2018	Filmtopia
Mečiar	Tereza Nvotová	SK/CZ	12. 10. 2017	PubRes
Nina	Juraj Lehotský	SK/CZ	21. 9. 2017	Film Europe Media Company
Out	György Kristóf	SK/HU/CZ	7. 9. 2017	ASFK
Piata loď	Iveta Grófová	SK/CZ	16. 3. 2017	CinemArt SK
Po strništi bos	Jan Svěrák	CZ/DK/SK	24. 8. 2017	Forum Film
Sloboda	Jan Speckenbach	DE/SK	22. 3. 2018	ASFK
Spievankovo a kráľovná Harmónia	Diana Novotná	SK	12. 10. 2017	Itafilm
Sprisahanie šedej rasy	Maroš Berák	SK/CZ	23. 2. 2017	Filmtopia
Svet podľa Daliborka	Vít Klusák	CZ/SK/GB	23. 11. 2017	Bontonfilm
Špina	Tereza Nvotová	CZ/SK	22. 6. 2017	Forum Film
Tri želania	Vít Karas	CZ/SK	7. 12. 2017	Continental film
Ťažká duša	Marek Šulík	SK	5. 10. 2017	Filmtopia
Únos	Mariana Čengel Solčanská	SK	2. 3. 2017	Continental film
Vábenie výšok	Pavol Barabáš	SK	19. 10. 2017	ASFK
Všetko alebo nič	Marta Ferencová	SK/CZ	12. 1. 2017	Continental film
Záhradníctvo: Dezertér	Jan Hřebejk	CZ/SK/PL	28. 9. 2017	Forum Film
Záhradníctvo: Nápadník	Jan Hřebejk	CZ/SK/PL	16. 11. 2017	Forum Film
Záhradníctvo: Rodinný priateľ	Jan Hřebejk	CZ/SK/PL	1. 6. 2017	Forum Film

pozn: Filmy sú zoradené podľa abecedy.

ČESKÁ KINEMATOGRAFIA V ROKU 2017

Rok 2017 bol pre českú kinematografiu a filmovú distribúciu zdanlivo pokojný. Výsledky kín sa síce rekordnému roku 2016 nevyrovnali, ale strata nebola výrazná. Najzaujímavejším aspektom, ktorý ovplyvnil aj českú kinematografiu, je vlnajší fenomenálny úspech slovenských filmov.

► LEGISLATÍVA

V praxi sa začala naplňovať posledná novela audiovizuálneho zákona z roku 2016, ktorá bola schválená pod číslom 139/2016 Zb. s účinnosťou od 6. mája 2016 ako novela zákona 496/2012 Zb.

Na konci roku 2017 sa zmenila vláda, 13. decembra 2017 sa skončil mandát ministra kultúry Daniela Hermana z KDU-ČSL a za nového ministra bol vymenovaný Ilja Šmíd. Riaditeľkou Štátneho fondu kinematografie (ŠFK) bola po celý rok Helena Bezděk Fraňková. Predsedom Rady ŠFK bol Petr Vítek do 13. apríla 2017, keď ho vystriedal Přemysl Martinek. Podpredsedníčkou rady je už od júna 2016 Zuzana Kopečková. Na úvodnej schôdzi Výboru Štátneho fondu kinematografie (pred novelou zákona to bol Dozorný výbor) bol 20. septembra 2017 za jeho predsedu zvolený Aleš Danielis a za podpredsedníčku Klára Brachtlová.

► FINANČNÁ PODPORA

Podpora kinematografie Radou ŠFK bola vlni rozdelená v rámci 36 výziev v celkovej sume 326 880 000 Kč, tri výzvy sa doposiaľ neuzavreli. Zaregistrovaných bolo 534 žiadostí a 277 z nich uspelo. V roku 2016 sa rozdělilo 331 167 000 Kč a rok predtým len 210 995 000 Kč.

Tradične najvyššia suma bola poskytnutá v okruhu výroby českého kinematografického diela: v 9 výzvach sa medzi 72 projektov rozdělilo 227 000 000 Kč. V okruhu vývoja českého kinematografického diela sa pridělilo prostredníctvom 8 výziev medzi 69 projektov 31 701 000 Kč. Filmové festivaly a prehliadky mali jedínú výzvu a 22 z nich získalo celkovo 25 000 000 Kč. V oblasti filmovej distribúcie bolo 7 výziev a 14 125 000 Kč sa rozdělilo medzi 50 žiadostí. Okruh propagácie českého kinematografického diela uzavrel 2 výzvy a 12 žiadostí získalo dovedna 5 259 000 Kč. V oblasti technického rozvoja s jedínou výzvou bolo úspešných 27 projektov s celkovou sumou 10 000 000 Kč. V 3 výzvach v oblasti publikačnej činnosti a filmovej vedy sa priznali 2 525 000 Kč pre 8 projektov, kým 11 270 000 Kč sa v 2 výzvach pridělilo 17 žiadateľom v okruhu vzdelania a výchovy v oblasti kinematografie. V rámci okruhov zachovanie a sprístupňovanie audiovizuálnych diel a ochrana práv ku kinematografickým dielam neboli vyhlásené žiadne výzvy. Aktuálne členenie okruhov sa ešte stále nejví ako optimálne vo vzťahu k potrebám kinematografie. V európskom kontexte sa ukazuje ako výrazne podcenená podpora distribúcie kvalitných zahraničných filmov. Vynaložilo sa na ňu len 1 430 000 Kč, čo je 0,44 % prostriedkov alokovaných Radou ŠFK v roku 2017. Zároveň sa cielene nepodporuje

kinodistribúcia českých filmov v zahraničí, čo sa, žiaľ, prejavuje na jej výsledkoch.

Výrazný rozvoj bol už druhý rok badateľný v programe podpory filmového priemyslu. Podľa zoznamu vyplatených filmových stimulov sa v minulom roku vyplatilo 51 projektom celkovo 908 856 712 Kč.

Z prostriedkov odboru médií a audiovizie Ministerstva kultúry ČR bolo vlni podporených 102 projektov zo 145 registrovaných žiadostí sumou 16 057 000 Kč. Aj v tomto prípade ide síce o mierny pokles v porovnaní s rokom 2016, ale je to jeden z historicky najvyšších objemov podpory. S výnimkou roku 2013, keď MK ČR kinematografiu nepodporilo, to bolo vždy na úrovni 14 miliónov korun. Vlni bola suma 4 275 000 Kč alokovaná na festivaly, prehliadky a výstavy, 60 000 Kč na iné médiá, 2 780 000 Kč na vzdelávanie profesionálov a študentov filmových škôl, 440 000 Kč na odborné konferencie, 1 450 000 Kč na odborné periodiká a neperiodické publikácie, 3 240 000 Kč na filmovú a mediálnu výchovu, 3 370 000 Kč na propagáciu kinematografie a audiovizie a po novom 417 000 Kč na diverzifikáciu programu kín a práce s publikom.

Významným variantom na získanie finančnej podpory sú medzinárodné programy, aktuálne fungujúce v systéme Kreatívna Európa, predtým MEDIA. V roku 2017 získali české projekty z programu Podpora európskeho audiovizuálneho priemyslu 2 558 682 eur, čo je nárast v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi. Tematické rozdelenie dotácií bolo vlni nasledovné: 993 000 eur na development, kde bol nárast najvýraznejší, 659 421 eur na distribúciu, 200 000 eur na festivaly, 268 000 eur na prístup na trh, 328 749 eur na výchovu a vzdelanie a 109 512 eur na online distribúciu. Kategórie rozvoj publika a videohry vlni na rozdíl od roku 2016 neboli otvorené.

Veľmi úspešná bola česká kinematografia opäť vo fonde Eurimages, kde stúpol počet podporených projektov s českou účasťou z piatich na desať. V piatich prípadoch bola česká produkcia uvedená na prvom mieste. Ide o projekty spoločnosti Cineart TV, Artcam, Hypermarket, Negatív a Punk Film. V ostatných prípadoch je česká spoločnosť uvedená v ďalšom poradí – ide o Maur Film, Endorfilm, Michal Kráčmer, Axman a opäťovne Negatív. Presné koprodukčné podiely uvedené nie sú, ale projekty sú v dvoch prípadoch zaštitené českými tvorcami (Marek Najbrt a Michal Hogenauer) a v troch prípadoch slovenskými (Mira Fornay, Viera Čákanyová a Maro Škop). Objem prostriedkov alokovaných na uvedené projekty bol 1 664 897 eur, kým v roku 2016 to bolo celkovo 1 182 000 eur.

► FILMOVÁ DISTRIBÚCIA

Výsledky kín v Českej republike zaznamenávali od roku 2013 trvalý nárast a v roku 2016 sa uskutočnilo 471 202 predstavení pre 15 621 923 divákov, hrubé tržby dosiahli 2 011 044 198 Kč. Vlni sa konalo 493 900 predstavení pri návštevnosti 15 233 432 divákov, ktorí minuli za vstupenky 2 004 245 131 Kč. Priemerné hrubé vstupné mierne stúplo zo 128,73 Kč na 131,57 Kč. Po druhý raz v histórii prekročili hrubé tržby kín hranicu dvoch miliárd a vlnajšia návštevnosť kín bola síce nižšia než v predchádzajúcom roku, ale stále druhá najvyššia od roku 1993. Počet divákov v kinách teda klesol len o 2,5 % a tržby o nepatrných 0,3 % oproti roku 2016. Distribúciu v kinách už tradične dominuje DCI kompatibilná technológia projekcií, predstavujúca 96-percentný podiel na návštevnosti a takmer 98-percentný na tržbách kín. V jej štruktúre naďalej klesá podiel formátu 3D – 8,3 % divákov a 10,3 % tržieb je najmenej od vstupu tohto formátu na český trh v roku 2009. Naopak, rástol klasický 2D formát aj špeciálne formáty IMAX a 4DX, ktorým stúpol podiel na celkových tržbách z 1,8 % na 2,4 %. Nebadateľne stúpol aj alternatívny obsah, ktorý navštívilo 0,5 % registrovaných návštevníkov kín. Analógové projekcie žijú dnes už len z projekcií Národného filmového archívu a zo špeciálnych akcií. Najvýraznejší nárast zaznamenali projekcie z domácich digitálnych nosičov, ako sú blu-ray, DVD a MP4, ktoré navštívilo 3,3 % divákov a dosiahli 1,1-percentný podiel na celkových tržbách. E-cinema v menších obciach a príležitostne letné projekcie pod holým nebom teda navštívilo viac než pol milióna divákov.

Výsledky českých filmov v posledných rokoch kolísali a rok 2017 skončil na hranici akceptovateľnosti. Podiel divákov, ktorí v kinách navštívili české filmy, sa síce udržal nad úrovňou dvadsiatich percent (22,2 %), ale tržby nie (19,2 %). K tomu však treba poznamenať, že medzi českými filmami v tejto štatistike je 17 filmov so slovenskou koprodukčnou účasťou, z toho v štyroch prípadoch je slovenská účasť silnejšia než česká. Poklesu podielu domácej produkcie zodpovedá nárast podielu tzv. hollywoodskych štúdií na 60,3 % v počte divákov a 64,1 % v obrate kín. Najúspešnejším štúdiom bolo vlni Disney pred Universalom a Sony. Podiel nezávislej zahraničnej produkcie mierne stúpol na 17,5 % návštevnosti a 16,7 % tržieb. Najúspešnejším nezávislým filmom sa stala **Psia duša** na 31. mieste pred **La La Landom** na 36. mieste a **Paddingtonom 2**, ktorý bol na 40. priečke zároveň najúspešnejším nezávislým filmom európskej produkcie. Pred ním sa umiestnili ešte tri európske filmy štúdiovej produkcie na čele s **Dunkirkom** na 16. mieste. Celkovo dosiahli filmy z krajín Európskej únie v českých kinách podiel 13,6 % v návštevnosti a 12,9 % v tržbách, z toho britské 5 %, resp. 4,9 %.

Top 20 najnavštevovanejších filmov v ČR v roku 2017

FILM	DISTRIBÚTOR	PREMIÉRA	KRAJINA	PREDSTAVENIA	DIVÁCI	TRŽBY (V Kč)
1. Ja, zloduch 3	CinemArt	29. 6. 17	USA	16 456	610 882	82 848 893
2. Piráti Karibiku: Salazarova pomsta	Falcon	25. 5. 17	USA	13 249	567 665	82 651 627
3. Po strništi bos	Bioscop/AQS	17. 8. 17	CZE	10 427	505 282	64 813 015
4. Star Wars: Poslední Jediovia	Falcon	14. 12. 17	USA	7 564	439 677	70 318 992
5. Thor: Ragnarok	Falcon	26.10.17	USA	10 125	431 793	67 470 004
6. Špunti na vodě	Bioscop/AQS	13. 4. 17	CZE	7 677	401 979	40 924 517
7. Šmolkovia: Zabudnutá dedinka	Falcon	30. 3. 17	USA	9 765	394 431	48 659 233
8. Kráska a zvířata	Falcon	16. 3. 17	USA	9 319	390 246	51 196 287
9. Předesiat odtieňov temnoty	CinemArt	9. 2. 17	USA	7 467	377 567	55 745 773
10. Anjel Pána 2	Falcon	1. 12. 16	CZE	7 381	365 376	36 268 105
11. Masaryk	Bioscop/AQS	25. 12. 16	CZE	7 214	340 397	41 322 051
12. Baby šéf	CinemArt	20. 4. 17	USA	8 387	319 253	37 998 183
13. Všetko alebo nič	Bioscop/AQS	12. 1. 17	CZE	6 535	309 668	39 727 192
14. Strážcovia Galaxie 2	Falcon	4. 5. 17	USA	8 282	285 042	43 220 361
15. Rýchlo a zbesilo 8	CinemArt	13. 4. 17	USA	5 428	273 739	37 444 526
16. Dunkirk	Vertical	20. 7. 17	NLD	7 396	253 853	37 904 024
17. To	Vertical	7. 9. 17	USA	5 132	236 543	34 788 680
18. Spider-Man: Návrat domov	Falcon	6. 7. 17	USA	7 145	197 947	29 132 354
19. Autá 3	Falcon	15. 6. 17	USA	7 202	195 861	26 073 690
20. Emoji Film	Falcon	10. 8. 17	USA	7 852	195 299	26 011 810

pozn: Filmy sú uvedené pod slovenskými distribučnými názvami.

Filmy z TOP 20 tvorili 47,6-percentný podiel celkového obratu českých kín, obdobne ako v minulých rokoch. Kumulácia návštevnosti k najúspešnejším filmom je teda stále rozhodujúca pre obrat kín. Zároveň sa po dokončení digitalizácie zvýšil počet premiér a z toho vyplývajúca diferenciácia návštevnosti.

Kinám sa v priebehu roku 2017 ponúklo 283 nových celovečerných filmových programov. DCI kompatibilný digitálny 2D záznam bol k dispozícii pri 280 filmoch, stereoskopická 3D verzia pri 35 premiérach. Vo formáte IMAX bolo premietaných 25 filmov a 36 ich bolo k dispozícii v 4DX. Naopak, nová 35 mm filmová kópia už druhý rok nebola k dispozícii. Výhradne na domácich nosičoch (DVD, blu-ray, MP4) bol do kinodistribúcie zaradený jediný film, no paralelne s inými nosičmi ich bolo k dispozícii 107. Okrem toho mohli kiná uvádzať celý rad programov alternatívneho obsahu a veľké množstvo ďalších filmov, ktoré neboli v ponuke štandardných premiér a objavili sa v rámci rôznych festivalov, filmových prehliadok a individuálnych projekcií.

Na českom filmovom trhu roku 2017 bolo aktívnych 41 distribútorov a 32 z nich uviedlo aspoň jeden nový film. Čo sa týka úspešnosti spoločností, CinemArt klesol po troch rokoch na druhé miesto, prvý skončil Falcon s podielom 31 % na počte divákov a 32,1 % na tržbách. CinemArt dosiahol 29,1 % na počte divákov a 29,2 % na tržbách. S trhovým podielom 16,8 % patrilo tretie miesto spoločnosti Vertical Entertainment (predtým Freeman Entertainment). Spoločnosť AQS zaujala štvrtú pozíciu s 11,5 %, piaty Bontonfilm mal 4,2 %. Viac než 2 % dosiahla ešte spoločnosť Aerofilms na šiestej priečke. Päť najúspešnejších spoločností kumulovalo 93,8 % celkových tržieb. Medzi distribútormi

stúpil zo 65,5 % v roku 2016 na vlnajších 68,7 %. Obe siete totiž na jeseň otvorili nové multikiná. Spoločnosť Cinema City sprístupnila 18-sálový Chodov, čím zvýšila počet prevádzkovaných multikín na 14 s celkovým počtom 133 sál. Obsadila prvé miesto na trhu s podielom 39,1 %. Spoločnosť CineStar otvorila IGY centrum v Českých Budějoviach, takže prevádzkuje celkovo 13 multikín s 99 sálami a jej trhovú podiel bol 29,6 %. Tretie miesto získala opätovne spoločnosť Premiere Cinemas Czech so 4,4 %. Spoločnosť Golden Apple prevádzkuje multikino a jednosálové kino v Zlíne a mala trhovú podiel 2,3 %. Dovedna bolo teda v prevádzke už 31 multikín. Ich celkový trhovú podiel vlni vzrástol zo 72,1 % na 75,4 %, v počte divákov vykazujú multikiná podiel na celkovej návštevnosti 67,9 %. Vzhľadom na to, že obe nové multikiná boli otvorené až na jeseň 2017 a do TOP 10 sa zatiaľ nedostali, dá sa tento rok očakávať mierny nárast ich podielu.

Najúspešnejšími multiplexmi sú ešte stále Nový Smíchov so sálou 4DX, brnianska Olympia a Flora s veľkoformátovou projekciou IMAX.

Medzi klasickými kinami sú prvé tri miesta rovnaké ako vlni. Najväčší nárast zaznamenala brnianska Scala a jedinou zmenou je, že znojenské kino Svět v TOP 10 nahradilo chebské kino s rovnakým názvom.

Je síce pravda, že 283 nových celovečerných filmových programov v minulom roku je menej než 345 v roku 2016, ale napriek tomu sa podarilo vyrovnat rekord 37 krajín pôvodu uvádzaných filmov. Najviac, až 94, ich bolo vlni z USA a na druhom mieste bolo 53 filmov označených ako české. Americké a domáce filmy však zároveň zaznamenali najväčší pokles oproti roku 2016. Široká zostala ponuka filmov

TOP 10 multikín v ČR v roku 2017 [PODĽA TRŽIEB]

KINO	MESTO	SÁLY	PREDSTAVENIA	DIVÁCI	TRŽBY (V KČ)
1. CC Nový Smíchov	Praha	12	22 572	689 003	107 060 872
2. CC Olympia	Brno-Modřice	10	14 610	594 754	94 264 675
3. CC IMAX Flora	Praha	9	16 826	506 237	84 686 888
4. CS Anděl City	Praha	14	22 661	524 296	80 436 178
5. CineStar	Ostrava	8	12 930	516 388	72 427 555
6. CS Černý Most	Praha	9	14 742	459 929	71 012 451
7. CC Letňany	Praha	12	18 928	461 792	70 780 504
8. CC Špalíček	Brno	7	11 201	451 241	70 121 752
9. CineStar	Hradec Králové	8	12 806	502 759	69 771 350
10. CC Zličín	Praha	10	15 900	406 696	63 165 539

premiérových filmov sa v roku 2017 prvý raz objavili spoločnosti 3Kino, D1film, Dech hor Viktora Kunu, Goodmind, Krutón a Media Offline.

► KINÁ A MULTIPLEXY

Počet digitálnych sál podľa štandardov DCI sa zvýšil na 513. Technológia IMAX je naďalej v jedinej sále v Prahe, kým sály 4DX sú tri. Zároveň však stúpil počet kín s vybavením E-cinema, schopných premietat film z DVD, blu-ray a MP4. Vďaka tejto technológii opätovne narástol počet letných kín z 211 v roku 2016 na 240.

Dvaja najväčší prevádzkovatelia kín Cinema City a CineStar výrazne ovládajú český trh a ich podiel na trhu

európskych krajín (122), ktorá bola po roku 2016 druhá najvyššia v novodobej histórii. Počet českých premiér bol predvlni zvýšený 14 deklaroványmi obnovenými premiérami, väčšinou s minimálnym záujmom divákov. V uplynulom roku ich bolo nahlásených len 5 – v zozname na strane 52 sú označené OP. Dokumentárne filmy sú označené D, animované A, pásmo krátkych filmov KF. Vzhľadom na mimoriadne postavenie slovenských filmov v roku 2017 sú symbolom © označené filmy, pri ktorých je v medzinárodných materiáloch uvádzaná slovenská produkcia na prvom mieste, a symbolom © filmy, kde je slovenská koprodukcia minoritná.

TOP 10 klasických kín v ČR v roku 2017 [PODĽA TRŽIEB]

KINO	MESTO	SÁLY	PREDSTAVENIA	DIVÁCI	TRŽBY (V KČ)
1. Lucerna	Praha	2	2 427	185 233	17 528 260
2. Světozor	Praha	2	3 271	150 791	16 015 515
3. Oko	Praha	1	1 434	90 268	9 595 024
4. Scala	Brno	1	1 151	92 361	9 439 522
5. Aero	Praha	1	1 278	78 239	9 260 247
6. Hutník	Kladno	1	1 216	71 522	8 975 640
7. Svět	Chomutov	2	1 153	70 747	8 206 819
8. Oko	Šumperk	1	1 031	72 322	8 118 294
9. Máj	Litoměřice	1	1 067	71 469	8 067 348
10. Svět	Cheb	1	1 085	51 328	7 546 263

► FILMOVÉ FESTIVALY, PREHLIADKY A OCENENIA

Dňa 27. januára 2018 sa uskutočnil 8. ročník Cien českej filmovej kritiky. Ocenenie za najlepší film roku 2017 získala **Špina** a režisérka snímky Tereza Nvotová si odniesla aj cenu v kategórii objav roka. Najlepším dokumentom sa stal **Richard Müller: Nespoznaný** režiséra Mira Rema. Cenu za réžiu si odniesol Václav Kadrnka za film **Křížáček a Baba z ladu** dostala cenu za scenár Bohdana Slámu a herecký výkon Zuzany Kronerovej. Cenu za mužský herecký výkon získal Karel Roden za **Masaryka**. Za audiovizuálne dielo mimo kín ocenili dokument **Hranice práce** a zvláštne uznanie za mimoriadny prínos českej filmovej kritike dostala Eva Zaoralová. Slávnostné vyhlásenie v divadle Archa vysielala v priamom prenose ČT Art.

Česká filmová a televízna akadémia organizovala 25. ročník cien Český lev 10. marca 2018 v Rudolfině. Ocenenie ako najlepší film roku 2017 získala **Baba z ladu** spoločnosti Negativ producentov Petra Oukropca a Pavla Strnada. Snímka zožala celkovo šesť ocenení, popri tom hlavnom to bolo ešte za réžiu a scenár pre Bohdana Slámu a za herecké výkony (Zuzana Kronerová, Pavel Nový a Petra Špalková). Film **Po strništi bos** bol ocenený za kameru Vladimíra Smutného, za zvuk (Jakub Čech, Claus Lyngé) a za herecký výkon Oldřicha Kaisera. Dve ceny dostala **Milada** a po jednej filmy **Špina**, **Křížáček** a **Lajka**. Cenu za najlepší dokument udelili titulu **Červená** Olgý Sommerovej. Televízne ceny získala Česká televízia za **Spravedlnost** a **Svet pod hlavou**. Cenu Magnesia za najlepší študentský film dostal Michal Blaško za **Atlantídu, 2003**. Ocenenie za mimoriadny prínos českej kinematografii získal majster strihu Alois Fišárek.

Dňa 22. októbra 2017 sa odovzdávali Ceny Ministerstva kultúry za prínos v oblasti kinematografie a audiovizie. Ocenenie udeľované in memoriam bolo venované režisérovi Jiřímu Brdečkovi pri príležitosti 100. výročia jeho narodenia. Cenu pre žijúceho tvorcu dostal filmový producent a pedagóg Jaromír Kallista. FITES udelil svoje Ceny Trilobit Beroun 14. januára 2018. Cenu Vladislava Vančuru za prínos českej i svetovej kinematografii dostal producent Čestmír Kopecký. Hlavnú cenu Trilobit 2018 získala režisérka Tereza Nvotová za dokumentárny film **Mečiar**.

Myslím, že spätný pohľad na udelené ceny dáva jasný obraz. O slovenskej kinematografii sa v súvislosti s minulým rokom hovorí najmä vzhľadom na mimoriadny ohlas domáceho publika, ale nespája sa s ňou len komerčný úspech.

Nebyť slovenských tvorcov a často i slovenských snímok, neviem, komu by sme v Česku mohli rozdávať filmové ceny... A to sa týka i filmových festivalov.

Najvýznamnejšou filmovou udalosťou je v Česku Medzinárodný filmový festival Karlove Vary, vlni sa uskutočnil jeho 52. ročník. Ceny za mimoriadny umelecký prínos svetovej kinematografii získali Ken Loach, Paul Laverty a James Newton Howard, ceny prezidenta MFF Uma Thurman, Casey Affleck a Jeremy Renner. Za prínos českej kinematografii bol ocenený Václav Vorlíček. Veľkú cenu Krištáľový glóbus udelili filmu **Křížáček** režiséra Václava Kadrnku a cenu za réžiu dostal Peter Bebjak za slovenský film **Čiara**.

Popri MFF Karlove Vary si stále udržiava dobré renomé rad ďalších medzinárodných festivalov. Za všetky upozornime na Medzinárodný festival dokumentárnych filmov Ji.hlava, Anifilm Třeboň, festival dokumentárnych filmov o ľudských právach Jeden svět, Medzinárodný festival filmov pre deti a mládež Zlín, MFF Praha – Febiofest a Ostrava Kamera Oko. Porota festivalu českých a slovenských filmov Finále Plzeň ocenila v roku 2017 hraný film **Ja, Olga Hepnarová**. Tento rok získal Zlatého leďňáčka za rok 2017 slovenský film **Čiara** Petra Bebjaka, ktorý bol aj režisérom ocenej televíznej minisérie **Spravedlnost**.

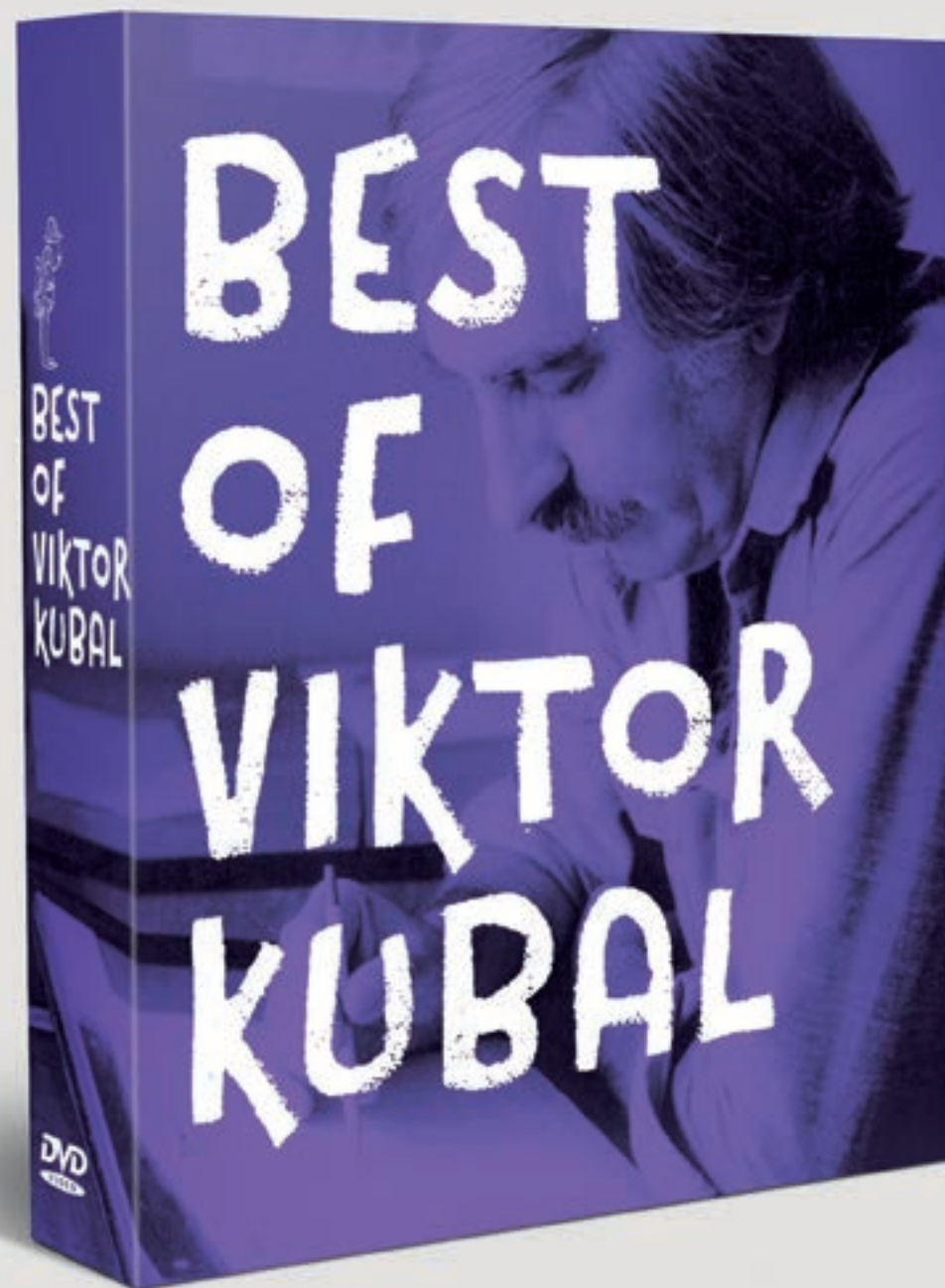
Podobný je aj pohľad do sveta. Veľmi sa mi páčil bonmot jedného českého novinára v súvislosti s MFF Cannes: „Česko je in jen díky **Out**.“ Napokon, už na Berlinale nás reprezentovala „typicky česká“ **Piata lod**. V tejto súvislosti by som však chcel zdôrazniť, že tento vývoj nepovažujem za negatívny. České filmy v minulosti často využívali nielen slovenské teritórium na rozšírenie svojej pôsobnosti, ale aj slovenských tvorcov. Situácia sa začína vyrovnávať. Navyše, mladšia generácia producentov i tvorcov je omnoho aktívnejšia v medzinárodných kontaktoch a minoritná účasť českých aj slovenských producentov a tvorcov na zaujímavých medzinárodných projektoch obohacuje ich aj naše kinematografie. V mnohých oblastiach by mohlo byť badateľnejšie to, čo teraz vidieť v kinematografii: spoločne dokážeme viac. ◀

Aleš Danielis

Premiéry českých a koprodukčných filmov v kinách v roku 2017

FILM	RÉŽIA	PRODUCENT [ZA ČR]	PREMIÉRA	DISTRIBÚTOR	
Koudelka fotografuje Svatou zemi	Gilad Baram	Nowhere Film	5. 1. 2017	Pilot Film	D
Kytice	František A. Brabec	J&J Jakubisko Film	9. 1. 2017	Bontonfilm - 2000	OP
Všetko alebo nič (Všechno nebo nic)	Marta Ferencová	Mojo Films	12. 1. 2017	Bioscop/AQS	Ⓛ
Strnadovi	Helena Třeštková	Negativ	19. 1. 2017	Aerofilms	
Pirko	Lucia a Petr Kleinovci Svobodovci	Goodmind s. r. o.	19. 1. 2017	Goodmind	Ⓛ
Krkonoše	Viktor Kuna	Studio Dech hor	19. 1. 2017	Dech hor	D
Miluji tě modře	Miloslav Šmídmajer	Bio Illusion	26. 1. 2017	Bioscop/AQS	
Richard Müller: Nespoznaný (Richard Müller: Nepoznaný)	Miro Remo	Endorfilm	2. 2. 2017	ČCFK	DⓁ
Baba z ladu (Bába z ledu)	Bohdan Sláma	Negativ	23. 2. 2017	Falcon	Ⓛ
Muzzikanti	Dušan Rapoš	Three Brothers	2. 3. 2017	Bohemia MP	D
Ze soboty na neděli	Gustav Machatý	AB	2. 3. 2017	NFA - 1931	OP
Nechte zpívat Mišíka	Jitka Němcová	Cineart TV Prague	8. 3. 2017	CinemArt	D
Špalíček	Jiří Trnka	Kreslený a loutkový film	23. 3. 2017	NFA - 1947	OP
Slepý Gulliver	Martin Ryšavý	Background Films	23. 3. 2017	Background	D
Jako z filmu	Tomáš Svoboda	i/o post s. r. o.	28. 3. 2017	i/o post s. r. o.	
Piata loď (Pátá loď)	Iveta Grófová	Endorfilm	6. 4. 2017	CinemArt	Ⓛ
Špunti na vode (Špunti na vodě)	Jiří Chlumský	Fresh Lobster	13. 4. 2017	Bioscop/AQS	
Špina (Špina)	Tereza Nvotová	Moloko Film	20. 4. 2017	Falcon	Ⓛ
Záhradnictvo: Rodinný priateľ (Zahradnictví: Rodinný přítel)	Jan Hřebejk	Fogn/Desire Films	27. 4. 2017	CinemArt	Ⓛ
Tehdy spolu	Jiří Novotný, Marta Santovjácová Gerlíková	Wallachia	1. 6. 2017	A-Company	
Skokan	Petr Václav	Mimesis Film	8. 6. 2017	Pilot Film	
Svět podla Daliborka (Svět podle Daliborka)	Vít Klusák	Hypermarket Film	13. 7. 2017	Bontonfilm	DⓁ
Všechno bude fajn	Robin Kvapil	První veřejnoprávní	27. 7. 2017	První veřejnoprávní	D
Křížáček	Václav Kadrnka	Sirius Films	3. 8. 2017	CinemArt	Ⓛ
Sedliacky rozum (Seľský rozum)	Vít Janeček, Zuzana Piussi	Česká televize/D1film	9. 8. 2017	D1film	D
Po strništi bos	Jan Svěrák	Biograf	17. 8. 2017	Bioscop/AQS	Ⓛ
Hurvínek a kouzelné muzeum (Hurvínek a kouzelné muzeum)	Inna Jevlannikova, Martin Kotík	Rolling Pictures	31. 8. 2017	CinemArt	A
Červená	Olga Sommerová	Evolution Films	7. 9. 2017	Aerofilms	DⓁ
Najsledovanejší (Nejsledovanější)	Jiří Sádek	Cofilm	14. 9. 2017	Bontonfilm	D
Černý Petr	Miloš Forman	FS Barrandov	14. 9. 2017	NFA - 1964	OP
Cesta do pravěku	Karel Zeman	FS Gottwaldov	14. 9. 2017	ČCFK - 1955	OP
Nerodič	Jana Počtová	Golden Dawn	21. 9. 2017	Bontonfilm	D
Sama	Otakar Faifř	Media Offline	21. 9. 2017	Media Offline	D
Zkrátka krafas	11 krátkých filmov	ASAF	21. 9. 2017	Falcon	KFⓁ
Záhradnictvo: Dezertér (Zahradnictví: Dezertér)	Jan Hřebejk	Fogn/Desire Films	28. 9. 2017	CinemArt	Ⓛ
Máma z basy	Veronika Jonášová	Nutprodukce	28. 9. 2017	nutprodukce	D
Jmenují se Hladový Bizon	Pavel Jurda	Radim Procházka	5. 10. 2017	APK Cinema Service	DⓁ
8 hlav šilenství	Marta Nováková	8Heads Productions	12. 10. 2017	Bontonfilm	Ⓛ
Camino na kolečkách	Eva Toullová	Petr Hirsch	16. 10. 2017	Pannonia Entertainment Ltd.	D
Bajkeri (Bajkeři)	Martin Kopp	Vinná galerie	19. 10. 2017	Falcon	
Vzrušení (H*ART ON)	Andrea Culková	Duracfilm	20. 10. 2017	Duracfilm	D
Absence blízkosti	Josef Tuka	Cinema Belongs to Us	26. 10. 2017	A-Company Czech	
Milda	Pavel Křemen	RealFilm Production	1. 11. 2017	Pilot Film	D
Milada	David Mrnka	Loaded Vision	2. 11. 2017	Bohemia MP	
Lajka	Aurel Klímt	Studio ZVON	2. 11. 2017	A-Company Czech	A
Záhradnictvo: Nápadník (Zahradnictví: Nápadník)	Jan Hřebejk	Fogn/Desire Films	16. 11. 2017	CinemArt	Ⓛ
Nepřesaditelný	Igor Chaun	Cinemanía	16. 11. 2017	Bontonfilm	D
Sbohem děčáku	Hana Ludvíková Muchová	Produkce Třeštková	23. 11. 2017	Artcam Films	D
Kvarteto	Miroslav Krobot	Evolution Films	30. 11. 2017	Falcon	
Tri želania (Přání k máni)	Vít Karas	Česká televize	7. 12. 2017	Bontonfilm	Ⓛ
Motorband: Restart	Miloslav Levek	Filmprojekt	7. 12. 2017	APK Cinema Service	D
Spindl	Milan Cieslar	JM production	21. 12. 2017	Bontonfilm	
Univerzum Brdečka	Miroslav Janek	Evolution Films	21. 12. 2017	Aerofilms	D

pozn: filmy sú zoradené podľa dátumov premiéry.
Pri filmoch, ktoré figurovali aj v slovenskej kinodistribúcii, je v tabuľke uvedený na prvom mieste slovenský distribučný názov snímky a v zátvorke český.

KOLEKCIA OBSAHUJE
3 DVD NOSIČE

01 ZBOJNÍK
JURKO

02 KRVAVÁ
PANI

03 VÝBER Z ANIMOVANÝCH
FILMOV VIKTORA KUBALA

▼ film.sk je evidovaný mk sr pod ev. č. ev 947/08

ISSN 1335-8286

06